

ตำรา

อิมพริ - ไลออนพงษ์

ประวัติศาสตร์

ตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

ของกระทรวงธรรมการ

รวบรวมโดย

อาจารย์ในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

พระพุทธศักราช ๒๔๓๑

ฉบับที่หนึ่ง

ภาคหนึ่งบาท

คำนำ

ตามหลักสูตรการศึกษามัธยมตอนปลาย ของกระทรวงธรรมการ พระพุทธ
ศักราช ๒๔๗๑ ได้กำหนดการสอนวิชาประวัติศาสตร์แตกต่างจากเดิม โดยมาก
เกี่ยวแก่ประวัติศาสตร์ของชาติที่เป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิดของประเทศสยาม แต่ตำรา
โดยละเอียดเหมาะสมกับหลักสูตรของวิชานี้ยังหาไม่ ผู้สอนจำต้องใช้ตำราภาษา
ต่างประเทศหลายฉบับรวมกัน ด้วยเหตุนี้อาจารย์ในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
จึงได้ร่วมมือกันรวบรวมสร้างตำราขึ้น โดยหวังให้เหมาะสมและเป็นตำราเฉพาะ
วิชาประวัติศาสตร์ตามหลักสูตรนี้

ตำราประวัติศาสตร์ฉบับนี้จัดเป็นฉบับที่หนึ่ง รวบรวมประวัติศาสตร์
ของต่างชาติเข้าไว้ด้วยกันทั้งหมด ส่วนอีกฉบับหนึ่ง ก็ฉบับที่สองนั้น จะ
มีแต่ประวัติศาสตร์ชาติไทยแต่เดิม คราวจนกระทั่งสมัยปัจจุบัน กับพระพุทธ
ศาสนาเข้ามาในประเทศสยามได้อย่างไร ? เท่านั้น

การรวบรวมตำราประวัติศาสตร์นี้ ย่อมต้องมีที่บกพร่อง หรือคลาดเคลื่อน
อยู่เป็นอันมาก ท่านนักประวัติศาสตร์ผู้ใดพบที่ผิด หรือเห็นควรแก้ไข
และเพิ่มเติมแล้ว ขอได้กรุณาแจ้งให้โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยทราบ จะขอ
ขอบพระคุณยิ่ง เพื่อจะได้ปรับปรุงการให้ดีขึ้นตามสมควรในกาลต่อไป

๗๐๔๒๘๑ จ. ๒

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

วันที่ ๑ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๑

จีนสมัยปัจจุบัน

คำนำ ในยุคกลางแห่งประวัติศาสตร์ - คริสต์ศตวรรษที่สิบเจ็ด จีนได้มีการ
ติดต่อทางบกกับต่างประเทศในยุโรป เรื่องราวที่ปรากฏได้จากหนังสือการ
เดินทางของท่าน มาร์โค โปโล Marco Polo การติดต่อได้ขาดลง เมื่อต้นวงศ์เหิง
Ming Dynasty ค.ศ. ๑๓๖๘-๑๖๔๔ (พ.ศ. ๑๙๑๑-๒๑๘๗) เพราะกษัตริย์พระองค์
แรกๆ แห่งวงศ์นี้ ได้ทรงประกาศห้ามมิให้ชนชาติจีนมีการติดต่อกับชาวต่างประเทศเป็นอันขาด จน
กระทั่งกาลต่อมาชาวตะวันตกรู้จักการไปมาซึ่งประเทศตะวันออกไกล The Far East โดยทางน้ำ
จีนจึงได้เริ่มมีการติดต่อและค้าขายกับต่างประเทศทางตะวันตกอีก ชาวโปรตุเกสเป็นพวกแรกที่
ทำการติดต่อกับจีน และหมู่เกาะ Macao ซึ่งเป็นเมืองท่าในครั้งกระนั้นคงเป็นเมืองจีนอยู่จนบัดนี้
ชาวฮอลันดาก็ได้เคยพยายามค้าขายติดต่อกับเมืองท่าของจีน จนได้สร้างข้อมขึ้นที่เมืองไต้หวัน
Taiwan ในเกาะฟอร์โมซา Formosa เพื่อเป็นฐานทัพ แต่ผลที่สุดของพ่ายแพ้พินาศไป
ต่อมา ค.ศ. ๑๖๓๕ (พ.ศ. ๒๑๗๘) มีบริษัทอังกฤษ ชื่อ The English East
India Company ได้นำสินค้าของประเทศตนเข้าไปขายในเมืองกวางตุ้ง Canton เอ็ม
Amoy และฝูเจา Fuchow ไม่ช้าบริษัทก็ทราบว่าพวกจีนนิยมซื้อสินค้าจีนมาก ทั้งนั้น
ฝรั่งเกิดเป็นสินค้าจากสำคัญ ส่วนเงินก็ส่ง โลหะเงิน ซา แพร่ ไหม และอื่นๆ อีก
หลายอย่างเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนกัน

เมื่อต้นวงศ์เหิงแล้ว วงศ์ไต้เซ็ง Ta Ching ซึ่งเป็นชาวแมนจูที่รับราชสมบัติสืบต่อมา
ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๖๔๔-๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๑๘๗-๒๔๕๔) ในวงศ์นี้ กษัตริย์ผู้ชั่ว
สามารถสองพระองค์ คือพระเจ้าคังซี Kang Hsi กับพระเจ้าเฉียนหลง Chien Lung ผู้
เป็นหลาน หลังจากพระเจ้าเฉียนหลงสวรรคตแล้วใน ค.ศ. ๑๗๙๖ ความหาบะมีเข้ายาก
หมากแพง ประกอบกับการปกครองอันมีเป็นธรรมเนียมได้บังเกิดขึ้น แผ่นดินจีนก็ว่างโรยลงโดยรวก
เร็วเป็นลำดับ รัฐบาลอันแอ่นแอ่นและหย่อนความสามารถ ในการปกครองในขณะประเทศก็ต้องการ

กำลังและสติปัญญาเพื่อต้านทานความบงการของชาวต่างประเทศ

สงครามเวืองฝืน ความเกียจคร้าน ในทางค้าขาย ระหว่างพวกขุนนางจีนกับพวกพ่อค้า
อังกฤษ ไม่เคยดำเนินไปโดยวิธีเรียบร้อย เพราะขุนนางจีนสย
ประมาณพ่อค้าต่างชาติ จักหาว่าเป็นผู้มั่งคั่งเกินไป ไม่คู่ควรจะสมาคมกับ เจ้าพนักงาน
ในบริษัทอังกฤษเกี่ยวกับอังกฤษไว้ ซึ่งทุกข้อข้อบริษัทในเรื่องถูกห้ามประมาณเช่นนั้นเอง ๆ แต่
บริษัทก็สู้ทนดำเนินกิจการต่อไปเพื่อมุ่งกำไรอันงาม

เหตุที่จะเกิดสงคราม ๑ กรรมสิทธิ์ของสินค้าของบริษัท อังกฤษเกี่ยวกับ
สิทธิมือไปใน ค. ศ. ๑๘๓๕ (พ. ศ. ๒๓๗๘) อังกฤษจึง

ตั้งกองศุลกากรเพื่อรักษาผลประโยชน์ ในทางค้าขายที่เมืองกวางตุ้ง

๒. ขุนนางจีนผู้หนึ่ง ในยศศักดิ์ก็ยังคงเหมือนประมาณทงสุลอังกฤษ ทั้งไม่แสดงความ
ความนับถือให้ควรกับฐานะของผู้แทนประเทศซึ่งมีเกียรติภาพและอำนาจเสมอ ๆ กัน

๓. เนื่องจากเหตุการณ์อื่นไม่เป็นยุติธรรม ทั้งเกี่ยวกับภาษีอากรไม่คงเส้นคงวา จึงได้
เกิดความเข้าใจผิดในระหว่างพ่อค้าอังกฤษกับขุนนางจีนผู้โง่และโหดเหี้ยม

๔. ได้มีการห้ามนำสินค้าจีนเข้าประเทศ แต่พวกจีนยังได้ลักลอบนำส่งผ่านอื่น
เป็นเครื่องทำให้วงเวียนอยู่ต่อไป

๕. ใน ค. ศ. ๑๘๓๕ (พ. ศ. ๒๓๗๘) ข้าหลวงจีนผู้หนึ่งชื่อ Lin ได้
ถูกรบลง พระเจ้าแผ่นดินให้ ไปจับกุมในเมืองกวางตุ้ง รวมราคาทั้งสินเสียด่านยกและได้เผาเสีย
หมดโดยเบ็ดเสร็จ

๖. ประชดภัยเหตุพิพาทอันชกหลายประการ จึงได้ เกิดสงครามขึ้น

ขุนนางจีนโดยมากเย่อหยิ่งและทะนง ในยศศักดิ์ แต่ไม่สู้ฉลาดหลัก
แหลมนัก ได้ก่อกวนชาวต่างประเทศทั้งหนึ่งเป็นยาถอนกวนวอกต่าง ๆ เมื่อถึงเสียว่าตนเป็น

นายในดินแดนของตัวแล้ว หากฉันไม่ว่าจะต้องเผชิญหน้ากับชาติซึ่งมีความเจริญแผนใหม่
มีอำนาจและกองทัพทหารซึ่งได้ฝึกฝนและมีอาวุธพร้อมสรรพ การสงครามจึงได้แสดงความจริง
ทันที ว่ากองทัพทหารจีนไม่สามารถต้านทานกองทัพทหารอังกฤษ ซึ่งได้ฝึกซ้อมและมีวินัยเคร่งครัด
อยู่แล้ว

พฤติการณ์แห่งสงคราม ๑. กองทหารเล็กน้อยของอังกฤษที่ได้รับความสะดวกกว่า ได้
ทำการขับไล่ทหารจีนอันมีจำนวนมากออกจากกวางตุ้ง เซี่ยง
และเซี่ยงไฮ้ Shanghai แยกย้ายกันไป

๒. ฝูตงมณฑลบ้านจีนเกียง Chin-Kiang ที่บรรจบของคลองใหญ่
Grand Canal กับแม่น้ำแยงซี Yangtze จีนได้พ่ายแพ้และเสียทรัพย์สินมากมาย

๓. กองทหารอังกฤษเริ่มจะเข้ายึดเมืองน้ำเกีย Nanking จีนจึงได้ขอทำสัญญา
สงบศึก

ผลของการสงคราม สัญญาเมืองน้ำเกีย ค.ศ. ๑๘๔๒ (พ.ศ. ๒๓๘๕)

๑. จีนต้องเปิดโอกาสให้ชน ชาติอังกฤษเข้ามาทำการค้าขายและ
ตั้งบ้านเรือนที่เมืองกวางตุ้ง เซี่ยงไฮ้ เอ๋เหมิง เติ้งโป Ningpo และ ฟู่เจา

๒. จีนยกของกงให้แก่อังกฤษ ซึ่งเวลานั้นยังรกร้างว่างเปล่าประโยชน์ มีแต่หิน
ผาเท่านั้น แต่บัดนั้นเป็นเมืองท่าสำคัญทางภาคใต้ของจีน

๓. จีนต้องเสียเงิน ค่าปรับ แก่ อังกฤษ เป็น จำนวน บัสยเซ็กหลานเหรียญ

๔. การโต้ตอบ และการติดต่อกัน ในระหว่างชนทั้งสองชาตินี้ ต้องดำเนินไปตามความ

เสมอภาค

โดยนัยนี้เอง เป็นเหตุให้ เริ่ม ประวัติดั้งใหม่ ของจีน เป็วัย
เหมือนปลุกยักษ์หลับให้ ตื่นขึ้น แต่กว่าจะลืมตาเห็นความเจริญอันแท้จริงได้ ก็ต้องกิน
เวลาคงห้าสิบปี

กบฏไท่ผิง ค.ศ. ๑๘๕๑-๑๘๖๔ (พ.ศ. ๒๓๙๔-๒๔๐๗) ในระหว่างสิบสามปี นี้ได้
เกิดกบฏร้าย อันมีนามคณว่าไท่ผิง TaiPing พวกนี้ได้ ก่อเชิญไปทั่วเมือง
ในภาคกลางและใต้ กบฏคณนี้มั่วพวหน้าซ่งดุ่มหลังในทางศาสนา หมายถึงพระล้างวงศ์ ไตเซ้ง
และจะทรงเป็นจักรพรรดิ คักกลางเมืองกรุงนเทียมโหลมาก เป็นที่เสียดหายมากด้วยกันทั้งสอง
ฝ่าย มีการเผาผลาญบ้านช่องหลายแห่งหลายตำบล กองทัพหลวงไค่ล้งมีอยู่ปรายปรามเป็นเวลา
ช้านาน แต่ไม่เป็นผล จนชาวต่างประเทศต้องเข้าช่วยเหลือ กองทัพหลวงจึงมีชัย นายทหาร
อังกฤษที่ไค่ ซอ เป็นหัวแรง ในการช่วยเหลือจน จนไค่รบผลสำเร็จ ครั้น นายพันเอกกอร์ดอน
Gordon ซึ่งภายหลังไค่ เลื่อนเป็นนายพล ท่านผู้นี้ไม่ยอมรับเงินรางวัลจากจีน คุณความคุณ
ทำให้พวกจีนเกลียดความรู สักเต็มที่ไม่เชื่อต่อชาวต่างประเทศลง ท่านผู้นี้มีนามปรากฏทั่วโลก
พากันเรียกว่า 'กอร์ดอนจีน' Chinese Gordon

ทำสงครามกับ

อังกฤษและฝรั่งเศส

ค.ศ. ๑๘๕๖-๑๘๖๐

(พ.ศ. ๒๓๙๙-๒๔๐๓)

ใน ค.ศ. ๑๘๕๖ (พ.ศ. ๒๓๙๙) เจ้าเมืองกวางตุ้งไค่ จัป
กลาสนในเรือใบลั่วหนิงที่ซีกของอังกฤษ ความกบฏมานานา
ชาติในข้อที่ว่า เรือดำไค่ ซักของของชาติไค่ยอมตั้งอยู่ใน
ความปกครองของชาตินั้น เพราะฉะนั้นเมื่อเจ้าเมืองผ่ายจีน
ถอนคนในเรือนั้นออก จึงนับว่าผิด ละเมิดต่อกฎหมายนานาชาติ
แต่พวกขุนนางจีนร้องแก้กันว่า พลเมืองจีนไม่มีสิทธิที่จะซีกของอังกฤษ คำกล่าวนั้นอาจะถูกด้วย
แต่อย่างไรก็ตามความรู้ สักทั้งนี้ไค่เป็นเหตุให้เกิดสงครามขึ้นในที่สุด

ฝรั่งเศสได้มีส่วนเสียดหายครั้งนควย เพราะจีนไค่ทำลายชีวิตคนกพรตพวกสอนศาสนา
เป็นอันมาก เพราะฉะนั้นจึงไค่เข้าสงครามร่วมกับ อังกฤษ และ สัมพันธมิตร สองชาตินี้ ไค่ยกทัพ
ใหญ่เข้าเหยียบเมืองเทียนสิน Tientsin และไค่บังคับจีนให้ตกลงเซ็นสัญญาฉบับที่เรียกว่า
'สัญญาเมืองเทียนสิน' มีข้อความคือ:-

๑. จีนต้องเปิดเมืองเทียนสินเป็นเมืองท่าเรือสินค้าต่างประเทศ
๒. จีนต้องใช้ค่าเสียหายในการยกทัพครั้งนั้น
๓. จีนต้องยอมให้คณะทูตต่างประเทศตั้งสำนักในกรุงปักกิ่ง Peking

ในเมื่อมาจีนได้พยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามสัญญา และได้เตรียมการสงคราม

อีก ทั้งนั้นสัมพันธมิตรสองชาติมหาอำนาจอังกฤษ หกพันและฝรั่งเศสห้าพันได้ เกรี้ยวเข้ากรุงปักกิ่ง และทำลายหมู่บ้าน Taku ลงจนหมดสิ้น จนจีนไม่สามารถรักษากรุงไว้ได้ พระเจ้ากรุงจีนจึงต้องลงพระนามในสัญญาปักกิ่ง และต้องเสียค่าปรับเพิ่มขึ้นอีกด้วย ในการเจรจาทำสัญญาครั้งนั้น ลอร์ดเอลกิน Elgin เป็นผู้แทนรัฐบาลอังกฤษ และบาร์อน โกรส Gros เป็นผู้แทนฝ่ายฝรั่งเศส

ความยุ่งยากกับ ใน ค.ศ. ๑๘๖๗ (พ.ศ. ๒๔๑๐) จีนได้ส่งกองทัพหลวง
คนอิสลาม ไปยังเมืองยูนนาน เพื่อปราบปรามการกบฏฮั่นรายกา ซึ่ง
คนผู้ถือ อิสลามเป็นพวก ก่อการขึ้น เพราะ คนได้ รัชความ
ฮั่นแห่งฮั่นรายจากชนนางจีน ทั้งเพื่อที่จะระงับอิทธิพลของจีนในเรื่อง ที่จะคิดประหารพวก
อิสลามที่ถือ ฮาหล่า Allah เป็นพระเจ้า ในที่สุดพวกกบฏก็ถูกปราบลงราบคาบ เมืองทาลิฟู
Talifu ได้เสียแก่กองทัพหลวง แต่ทหารหลวงได้ถูกฆ่าตายอย่างน่าอนาถ

ในยุคเดียวกันนี้ ได้เกิดกบฏฮั่นรายแรงขึ้นอีกที่เมืองซานซี Shansi และเกียงซู Kansu
เพราะจีนพยายามที่จะลงพวกอิสลามิกชนลงให้ สิ้น กบฏครั้งนี้ได้ลุกลามไปในเซเชียวตอนกลาง
มียาคุเบก Yakoob Beg เป็นหัวหน้า และคงตัว เป็นเหมือน ผู้ครองเมืองคชกาเรีย
Kashgaria

รัสเซียได้ถือเอาโอกาสอันเหมาะเข้าเกี่ยวข้องกับ คือได้ยกส่งกองทหารเข้าไปในแถบกลุ่ม
แม่น้ำอีลี Ili และได้ยึดเมืองคูลูกา Kuldja ไว้ ในค.ศ. ๑๘๗๑ (พ.ศ. ๒๔๑๔)

ต่อมาในที่สุดเมืองซานซีและกนซู่ก็สงบราบคาบลง จีนได้เมืองคชกาเรียคืน จาก
ยาคุเบก ใน ค.ศ. ๑๘๗๗ (พ.ศ. ๒๔๒๐) ก่อนมาจนกระทั่ง ค.ศ. ๑๘๘๑ (พ.ศ. ๒๔๒๔)

รัสเซียได้ คำนวณแตกต่างกัน ๆ ที่ใด ชดไว้ เมื่อคราวยกย

แต่เงินต้องเสียเงินเก่านั้นเหรียญ

Roubles แก่รัสเซียเป็นค่าปรับ

สัญญาเมืองซีฟู

ค.ศ. ๑๘๗๕

(พ.ศ. ๒๔๑๘)

เมื่ออังกฤษได้พม่าแล้ว อังกฤษก็พยายามจะเปิดการค้ามาคม

สินค้าไปยังเมืองยูนนาน ในค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘)

อังกฤษได้ ส่งพรรคพวกเข้าไปในเมืองยาโม Bhamo เพื่อ

ถูกลักเลาทางค้าขาย ในคราวนั้นได้ทำร้ายกบฏอังกฤษถึง

แก่ความตายอย่างช่นาด ชาวเมืองผู้ มีอาวุธครบมือได้ ทำการขับไล่พรรคพวกของอังกฤษกลับ

กล่าวว่า เป็นเพราะเขาไม่พอใจที่จะให้ชาวต่างประเทศมีหนทางการค้าขายผ่านเข้าไป

เรื่องนี้ได้ พิจารณาสอบสวนกันจนเป็นทางการเมือง จีนได้คอยสังเกตในข้อตกลง แต่

ในที่นี้ก็มีการยอมทำสัญญาแห่งเมืองซีฟู Chefoo Convention สัญญาฉบับนี้ของเจียง

Li Hung Chang กับเสอโดมาสเวก Thomas Wade ได้เป็นผู้ลงนามและข้อสำคัญมีดังนี้ คือ:-

๑. จีนต้องเสียเงินค่าปรับสองแสนเหรียญ Taels

๒. จีนต้องประกาศให้รู้ ทว่าอาณาจักร ต้องยอมกันอันตราขายให้คนอังกฤษทั่วทุกแห่ง

๓. จีนต้องส่งทุกพิเศษไปยังกรุงลอนดอน เพื่อแสดงความเสียใจ

๔. จีนต้องยอมเปิดเมืองท่าชายทะเลอีกสี่แห่งทั้งเมืองท่าอีกหกแห่งในแม่น้ำแยงซี เพื่อ

ประโยชน์การค้าขายของชาวต่างประเทศ

อินโดจีนของ

ฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสได้เป็นผู้ นำลัทธิโรมันแคทอลิกเข้าไปสั่งสอนในอินโดจีน ทน

มีผู้ นับถือลัทธินี้เป็นจำนวนมาก การรุ่มรวยจึงได้ เกิดขึ้นในระหว่าง

พวกเขารักกับพวกชาวเมือง อันเป็นเหตุให้พวกบาทหลวงชาวฝรั่งเศส

ถูกทำร้ายถึงตาย ฝรั่งเศสจึงได้ยกเข้าทำลายบ่อมยางแห่งในเมืองทูแรน Tourane และเมืองไซ่ง่อน

Saigon มาในค.ศ. ๑๘๖๒ (พ.ศ. ๒๔๐๕) เจ้าแผ่นดินญวนได้ยกโคชินไชนา Cochinchina

ให้แก่ฝรั่งเศส และในทำนองเดียวกัน เขมร Cambodia ก็ตกเป็นของฝรั่งเศสในค.ศ. ๑๘๖๓

(พ.ศ. ๒๔๐๖) อาณาเขตต์เมืองขึ้นของฝรั่งเศสตอนใต้ช่วยกัน ในค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๔๓๖) โดยสยามได้ยกเมืองพระตะบอง Battambang และเสียมราฐ Siemrap — ให้ฝรั่งเศสยังหาพอใจไม่ ยิ่งมุ่งหวังที่จะให้มีอาณาเขตต์ไกลออกไปทางเหนือถึงกั้นเกีย เพื่จะได้สามารถเข้าไปได้ถึงยูนนาน จึงได้ส่งกองทหารไปตามลำแม่น้ำ จนถึงชานฮอย Hanoi เมืองหลวงเจ้าแผ่นดินญวนได้ขอความช่วยเหลือจากจีนผู้เป็นนาย แต่หาได้รับไม่ ได้มีการเจรจาระหว่างฝรั่งเศสกับญวนโดยตรง แต่ก็ไม่ตกลงอย่างใดไม่ จีนได้ส่งกองทหาร เสด็จศึกก็พวกหนึ่ง ชื่อ องค์กา Black Flags เข้าต่อสู้กับฝรั่งเศส ได้ปราบยับและเสียเมืองแก่ฝรั่งเศสหลายครั้งหลายแห่ง ในที่สุดก็ได้ทำสัญญาสงบศึกกัน ซึ่งผลของเรื่องเป็นผู้แทนฝ่ายจีน สัญญานี้ยังไม่ให้จีนมีอำนาจในกั้นเกีย กั้นนึ่งเกียและญวนจึงตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๘) และเพื่อที่จะเป็นการแลกสัทธิ ฝรั่งเศสยอมมิจะไม่เกี่ยวข้องกับอาณาเขตต์ทางใต้ของจีน

ลาวของฝรั่งเศสอยู่ในระหว่างกั้นเกียกับญวนทางทิศตะวันออกและสยามทางทิศตะวันตก มีอาณาเขตต์เมืองสิงห์ เมืองหลวงพระบาง และดินแดนทางตะวันออกของแม่น้ำโขง ดินแดนที่กล่าวแล้วนี้ฝรั่งเศสได้จากสยามคราวเดียวกับพระตะบองและเสียมราฐ

ในปีค.ศ. ๑๘๕๕ (พ.ศ. ๒๔๔๒) จีนได้ตกลงให้ฝรั่งเศสทำการเข้าดินแดนกว๋างจิ๋วฉวน Kwangchaowan

ทางรถไฟจากชานฮอยไปยูนนานและถึงนานนิง Nanning ได้เป็นการสินค้าของยูนนานและกว๋างซี Kwangsi ตลอดจนไปถึงห้างร้านต่าง ๆ ของฝรั่งเศสที่เมืองท่า ไฮฟอง Haiphong ชื่อเมืองหลวงต่าง ๆ ก็คือ—

กว๋างเจา	เป็นเมืองหลวงของ	กว๋างจิ๋วฉวน
ชานฮอย	, ,	กั้นเกีย
เว้ Hué	, ,	ญวน
ไซ่ง่อน	, ,	โคชินไชนา
พนมเปญ Phompenh	, ,	เขมร
เวียงจันทน์ Vientiane	, ,	ลาวของฝรั่งเศส

เกาหลียกย่องญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้ส่งกองทัพเข้าไปบุกรุกเกาหลี Korea เมื่อปลายศตวรรษ
ที่สิบหก นับแต่นั้นมาราชสำนักเกาหลีได้ส่งเครื่องบรรณาการไป
คำนับผู้ครองเมืองชาวญี่ปุ่นที่เรียกว่า 'โชกุน' Shogun ทุกคนในคราวรัชกาลแห่ง

ครั้นต่อมาในราวค.ศ. ๑๘๖๘ (พ.ศ. ๒๔๑๑) พวกโชกุนได้ถอยอำนาจลง ชุนนาง
เกาหลีไม่ยอมติดต่อกับญี่ปุ่น ซึ่งคนเห็นว่าเสื่อมลงไปในการที่ลบล้างความเจริญแผนตะวันตก

ในค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘) เกาหลีได้ก่อเรื่องขึ้น โดยยิงเรือรบญี่ปุ่น ญี่ปุ่น
จึงได้ส่งกองทัพเรือแบบใหม่ทั้งหมดไปยังเกาหลี ทำให้เกาหลีครั่นคร้ามมาก จึงยอมทำสัญญา
ทางไมตรีและพาณิชย์กรรม กับประเทศมหาอำนาจแห่งสำหรับสันติภาพประเทศในค.ศ. ๑๘๗๖
(พ.ศ. ๒๔๑๙)

จีนกับเกาหลี จีนอ้างว่าเป็นผู้ปกครองเกาหลีมานาน แต่ได้ปล่อยให้พระเจ้ายกกองทัพ
เรือญี่ปุ่น โดยมิได้ช่วยเหลือ จนกระทั่งเกาหลีพ่ายแพ้ และญี่ปุ่น
ยอมให้ทำสัญญา ซึ่งในข้อแรกกล่าวว่า "เกาหลีเป็นแผ่นดินอันเอกราช มีสิทธิเสมอด้วยประเทศ
ญี่ปุ่น" และต่อมาเกาหลีได้ทำสัญญากับ ส.ป. อเมริกา อังกฤษและประเทศอื่น ๆ
ซึ่งต่างยอมรับว่าเกาหลีเป็นเอกราช แต่การที่ญี่ปุ่นเข้าไปมีอำนาจในเกาหลีนั้น
ทำให้จีนเห็นวิตกว่า ถ้าไปญี่ปุ่นจะเป็นเจ้าทางทะเลระหว่างอ่าวเพชีล Pechili กับทะเลเหลือง
Yellow Sea ด้วย กรุงปักกิ่งอาจจะถูกโจมตีทางเรือได้ทุกเมื่อ เพราะเส้นทางจากเทียนสิน
เพียงหกสิบไมล์เท่านั้น ใต้เท่านั้น หากญี่ปุ่นได้ปกครองเกาหลี ก็อาจทำให้แผ่นดิน
เข้าไปแมนจูเรียได้ โดยง่ายดาย

เนื่องด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงเกิดพินเรื่องเกาหลีในอันที่ระบอบอันเป็นนาบ เกาหลีถูก
ส่งข้าหลวงตรวจการไปยัง ซีอูล Seoul ซึ่งเป็นเมืองหลวงของเกาหลี ในครั้งนั้นความเลื่อม
ใสศรัทธาต่อจีนยังมีทั่วทุกกระทรวงทบวงการ ของรัฐบาลเกาหลี ความ ศรัทธา ต่อญี่ปุ่น
เริ่มจะจางลง การค้าขายและผลประโยชน์อื่น ๆ ของญี่ปุ่นกำลังตกต่ำ การแก่งแย่ง

ระหว่างสองชาติกันชนทุกที่ จนที่สุดได้ประกาศสงคราม The Chino Japanese War ใน ค.ศ.
๑๘๙๔-๕ (พ.ศ. ๒๔๓๗-๘)

สงครามจีนญี่ปุ่น สาเหตุใหญ่ เกิดจาก การ แข่งแย่ง อำนาจอ ในเกาหลี ระหว่าง
 ค.ศ. ๑๘๙๔-๕ สองประเทศ จีนร้องขอเป็นนายเกาหลีตามเดิม แต่
 (พ.ศ. ๒๔๓๗-๘) ญี่ปุ่นเริ่มนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่การปกครองซึ่งเวลานั้นยัง
 ไม่เรียบร้อยเลย ทั้งจีนจึงไม่พอใจ และได้ส่ง
 กองทหารไปเกาหลี อันเป็นเครื่องหมายประกาศสงคราม

พฤติการณ์แห่งสงคราม กองทหารจีนประจำชุกทกควว ไม่อาจที่จะต้านต่อกองทัพ
 ญี่ปุ่น ซึ่งโดยบรมผลกตยทอวอแฉใหม่ การรบทางทะเลจีน
 มีเรือกว่าญี่ปุ่นหลายลำ แต่ผู้บังคับบัญชาเลวกว่า กองทัพเรือจีนซึ่งมีเรือรบเสียสละ
 ได้ประจำชายฝั่งชายชุกทกแม่น้ำยาล Yalu ซึ่งเป็น พรหมแดน ระหว่างเกาหลี กับแมนจูเรีย
 ทั่วแม่น้ำทึง Ting ผลการหาญของจีนได้ฆ่าทอวอ ญี่ปุ่นจึงเริ่มเตรียมการเกณฑ์พลเข้ากรุง
 ยกกิง ราชชนพยับพลวงแห่งกรุงจีนได้รบสังหารของเจียง เจ้าเมืองชิลี Chili
 ไปขอเจรจาสงบศึก

ผลของการสงคราม หลังของเจียงเป็นผู้ลงนามใน สัญญาเมืองชิโมโนะสกี Shimonoski
กับมารุอิโตะ Ito อัครมหาเสนาบดีญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน
 ค.ศ. ๑๘๙๕ (พ.ศ. ๒๔๓๘) ข้อปรับในสัญญานี้คือ จีนต้องยกแหลมเลียวตง Liaotung
เกาะฟอร์โมซา และหมู่เกาะเปสคาโดร Pescadores ให้แก่ญี่ปุ่น ทั้งจีนต้องเสียเงินปรับ
อีกสองร้อยล้านเหรียญ ราวสามสิบล้านยอน

หมายเหตุ. ประเทศมหาอำนาจมีรัสเซีย ฝรั่งเศส และเยอรมัน คัดค้าน
 ในการ ที่จีนยกแหลมเลียวตงให้แก่ญี่ปุ่น ดังนั้นญี่ปุ่นจึงต้องส่ง

กัน และจำใจยินยอมรับค่าปรับเพิ่มขึ้นแทน ซึ่งรัสเซียได้มีส่วน
เป็นผู้รับรอง เพราะคนจะได้ รับความสะดวกบางอย่างในการ
ทหารที่แมนจูเรีย

สรุปข้อเสียหายอื่น ๆ

จนถึงค.ศ. ๑๘๙๙

(พ.ศ. ๒๔๔๒)

เราได้ทราบอยู่ด้วยกันแล้วว่า ชุนนางจีนก็ยังและไม่ฉลาดนัก
ก็แต่เหยียดชาวต่างประเทศรำไป แทนที่จะพยายามหาเหตุผล
ว่าทำไมชาวตะวันตกเขาจึงคิดว่า รัฐบาลจีนได้แสดงอาการ
ไม่ยอมยกยอใคร แต่กลัวภัยของท้องถิ่นไม่สามารถจะยังกัน

(ความอ่อนแอไม่ทำให้ชาวต่างประเทศได้แลเห็นไว้ใน) ทั้งนี้จึงเต็มไปด้วยความยากลำบากในทางที่
จะต้องเป็นเมืองขึ้นของนานาประเทศเพราะมีกำลังทหารอ่อนแอมาก ทั้งชาติที่มีอำนาจจะเข้าไป
ย่ำยีเมื่อใดก็ได้ โดยสะดวก

ต่อมาในค.ศ. ๑๘๙๙ (พ.ศ. ๒๔๔๒)

จีนได้เสียเมืองขึ้นและถูกบีบบังคับให้หลาย
แห่ง คือญวน ไท่ปักครองเกาหลี่ พอร์โมซาและหมู่เกาะเปสคาตอร์ รัสเซียได้ยึดแหลม
เลียวตง เข้าปักครองแมนจูเรีย และแผ่อำนาจในมองโกเลีย Mongolia กับจีนเกียง
Sin Kiang ส่วนทิเบต Tibet ได้โอนเจ้าอาณานิคมและอิทธิพล ส่วนต่าง ๆ ตกเป็นของชาติ
อื่นอีกคือ—

ญวน Annam	ถึงเกีย Tongking	และกวางเจา Kwangchow	เป็นของ ฝรั่งเศส
หมาเก๊า			โปรตุเกส
ฮ่องกงและไผ่ไห Wei Hai Wei			อังกฤษ
เกียวเจา Kiaochow			เยอรมัน

เยอรมัน ได้แผ่อำนาจ ไปในเมืองซานตง Shantung นอกจากนั้น เรายัง จะต้อง ยอมให้

ต่างประเทศเข้าผูกขาดและจัดการปกครองเมืองท่าต่าง ๆ อีกด้วย

วิธีการสอบไล่ของจีน การสอบไล่วิชาอักษรศาสตร์ มีการเขียนเรียงความ และ
 แต่งกวีพากย์ ใ้กระทำกันในหัวเมืองต่าง ๆ ตลอดจนเป็น
 เวลาพักเรออยย การสอบไล่เช่นนี้เป็นการเลือกนักเรียนที่ไล่ไล่สำเร็จเข้ารับราชการ หรือ
 พกอกอย่างหนึ่งก็คือสอบไล่เพื่อเป็นข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งสูง โดยมากได้แก่ ผู้ที่
 สอบไล่ได้ ชั้นสาม ของประโยค ชั้นจีนชื่อ ChinShih

ในค.ศ. ๑๘๘๖ (พ.ศ. ๒๔๒๙) ได้มีการเพิ่มวิชาคำนวณ แต่ปรากฏว่าได้รัย
 ผลน้อย เพราะนักเรียนเก่า ๆ ไม่ชอบวิชาใหม่นี้ ความจริงนั้นจีนไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง
 ใหม่อ่างไร ๆ เลย เพราะชอบแต่จะดำเนินให้คงตามแบบเก่าเสมอ

ต่อมาค.ศ. ๑๘๘๘ (พ.ศ. ๒๔๓๑) พระเจ้ากวาสู่ไ้ออกพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลง
 หลักสูตรการสอบไล่ใหม่ วิชาใหม่ที่เพิ่มเข้าเป็นันคือ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี จุณัน
 วิชาความรู้การปกครองของนานาชาติ อักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และความรู้ ในความ
 เป็นไปในจุณันให้รวมอยู่ในหลักสูตร ใหม่ด้วย ดังนั้นนักเรียนพวกใหม่นั้นจึงจะเข้ารับหนาท
 ราชการแทนขุนนางยุคเก่า ที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงและไม่เข้าใจในความคึกคักอันอย่างใหม่

พระราชบัญญัติก่เยยมบทหนึ่งของราชันชัสนั้นคือ ใ้ประกาศเลิกวิธีการสอบไล่ผู้
 เข้ารับราชการอย่างเก่า ให้ใ้ใช้การสอบไล่ตามแผนโรงเรียนและวิทยาลัยจุณัน และผู้ ที่สอบ
 ไล่ได้ มีโอกาสที่จะไ้เข้ารับราชการต่อไป

การจลาจลของพวก
 บ็อกเซอร์

ค.ศ. ๑๙๐๐-๑

(พ.ศ. ๒๔๔๓-๔)

เมื่อจีนไ้เสียหัวเมืองและสิทธิต่าง ๆ แก่ชนชาติศัตรูแล้ว ไ้
 เป็นเหตุให้พลเมือง ยังเกิดความไม่พอใจ และคุณคิดเป็นอันมาก
 มีเกิดสมาคมลัษขึ้นโดยมุง ที่จะ ฆยไล่ พวกชาวต่างประเทศไ้
 หมด พวกรักชาติคนหนึ่งไ้รวมเป็นก๊กชื่อ 'บ็อกเซอร์'
 Boxer ซึ่งมีสมาชิกเป็นคนจีนต่ำ แต่อยู่ในความสนับสนุนของ
 ราชันพญาลวงและพวกขุนนางชัสนั้ใหญ่อ่างลัษ ๆ พวกนี้ไ้ ทำร้ายผู้สอนศาสนาและพวก

เขารัก พวกชาวยุโรปถูกขับไปคุมขังและถูกรังแก บ้างก็ถึงแก่ถูกฆ่าตาย พวก
 บ็อกเซอร์ ได้ถูกล่ามโซ่ไปประจานที่เมืองเทียนสิน ทำให้ชาวต่างประเทศที่หนีอยู่ในค่ายอันตรา
 วนแรงอยู่พักหนึ่ง พวกภิกษุได้เข้าลอบปลงศพที่ปักธง ซึ่งเป็นการผิดกฎหมายนานาชาติ
 พวกบ็อกเซอร์พยายามจะตีให้แตกหักเข้าไป แต่ฝ่ายสถานทูตได้ยิงกันไว้อย่างแข็งแรง
 กองทหารต่างประเทศได้ รวมแรงเค้นทัพเข้าสู้ในที่เกิดเหตุ ชาติต่างประเทศมี ส.ป. อเมริกา
 ญี่ปุ่น และชนชาติยุโรปหลายชาติได้ ส่งกองทหาร มาทางทะเล เพื่อช่วยปราบปรามจีน
 ในชาติที่ลัทธิมรณิกได้เกิดขึ้น และก็ได้สถานทูตที่ปักธงไว้ ใกล้เคียงในเวลาสองเดือนทหารจีนได้ ล้อม
 ไว้ ราชสำนักได้ยอมศิโรราบหนีไปอยู่ภายในประเทศ ชาติสัมพันธมิตรได้บังคับให้ จีนยอม
 ก้มท้อไปใน

๑. ให้ จีนลงโทษพวกจีนนางที่สมคบกับพวกบ็อกเซอร์อย่างหนัก และให้เป็นพวก
 หัวหนากให้ประหารชีวิตเสีย
๒. จีนต้องเสียค่าปรับสี่ร้อยห้าสิบล้านเหรียญ Taels ราวห้าสิบล้านปอนด์
๓. จีนต้องทำลายขีปนาวุธ ๑๐๐,๐๐๐ กระบอกกับชายทะเลลงให้ สิ้น
๔. สถานทูตที่ปักธงปักธงต้องให้ กองทหารเพื่อทำการอารักขาอย่างแข็งแรง

ต่อมาสองสามปี ส.ป. อเมริกา ได้ยกเงินค่าปรับส่วนที่คงเหลืออยู่ให้แก่จีน เพื่อเป็น
 ทุนอย่างแก่ประเทศมหาอำนาจ อังกฤษก็ได้กระทำตามนี้ แต่เงินจำนวนนั้นก็นำไปใช้ ในสิ่ง
 ที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศตนเอง เช่น ข้าราชการ การรถไฟ ฯลฯ

อิสสรภาพและการรวม
 ของชาติจีน ทั้งการ
 เปิดโอกาสให้นานา
 ประเทศเข้าไปทำการ
 ค้าขาย

ได้ทราบมาแล้วแต่เบื้องต้นว่า ตั้งแต่สิ้นพระเจ้าเคียนलों
 เมื่อค.ศ. ๑๘๘๖ (พ.ศ. ๒๓๓๘) ประเทศจีนได้ลดอำนาจ
 และเสื่อมชื่อเสียงลงเป็นลำดับ การพ่ายแพ้ต่อญี่ปุ่น ทำให้
 ต่างชาติทั่วโลก รู้ว่าจีนอ่อนแอมาก ประเทศมหาอำนาจใน
 ยุโรปก็พากันที่จะแย่งประเทศจีนออก เช่นเดียวกับที่อาฟริกา
 ได้เคยถูกกระทำการมาแล้ว ประเทศมหาอำนาจเหล่านั้นคือ

รัสเซียในภาคเหนือ เยอรมันในซานตง และฝรั่งเศสในภาคใต้ แต่อังกฤษกับญี่ปุ่นไม่เห็นพ้อง
 ด้วยประเทศมหาอำนาจเหล่านั้น เพราะสองประเทศนี้ใกล้ชิดสัมพันธ์กัน และตกลงให้ประเทศจีน
 คงเป็นประเทศเอกราชอยู่ต่อไป และไม่ยอมให้ประเทศมหาอำนาจแย่งกันออกเป็นส่วน ๆ นอก
 จากนี้แล้วสินค้าเข้าจากทุก ๆ ประเทศต้องเสียภาษีในพิกัดเช่นเดียวกัน ภายหลังการยกย่องแห่ง
 พวกบ็อกเซอร์เหมือนรัสเซียสำเร็จความประสงค์ของตนในการบีบบังคับไว้แก่ตน แต่การนี้
 หาได้เป็นไปไม่เพราะเยอรมันได้ร่วมมือกับอังกฤษ และเห็นชอบด้วยการรวมของชาติจีนกับการ
 เปิดโอกาสให้นานาประเทศเข้าทำการค้าขาย ส.ย. อเมริกาเห็นใจด้วยกับประเทศจีน และได้
 สนับสนุนการนี้ ดังนั้นปัญหาในเรื่องการแย่งแยกประเทศจีนจึงเป็นอันเลิกกันไป แต่ถ้าหาก
 ประเทศมหาอำนาจจะดำเนินการแย่งประเทศจีนออก ก็น่าจะมีอำนาจใดช่วยระงับการนั้นไว้ ได้เลย
 แต่จะเป็นผลสำเร็จหรือไม่นั้นยังเป็นเรื่องปัญหาหนึ่ง เพราะชนชาติจีนมีมากและมั่นคง แต่ทำไมก็
 อยู่ก็เพราะการปกครองอ่อนแอมาก พลเมืองอันหนาแน่นประกอบด้วยสติปัญญา ความขยัน
 ความสามัคคีและความรักคุณและคุณสมบัติของชาติ สิ่งเหล่านี้รวมกันแสดงให้เห็นว่าเขาจะไม่
 ยอมให้เป็นประเทศ殖民地เมืองขึ้น อาณาจักรนี้จะคงคงเป็นดินแดนของจีนอยู่เสมอ ถึงแม้ทาง
 ชาติจะสู้ด้วยสรรพอาวุธแบบใหม่อย่างใดก็ตาม

การเปลี่ยนแปลง
 ของประเทศจีน

การทำงานแปดปีมานี้ (พ.ศ. ๒๔๓๕) และกรุง
 บ็อกเซอร์เมื่อค.ศ. ๑๙๐๑ (พ.ศ. ๒๔๔๔) นั้น ทำให้จีนรู้สึก
 น้อยหน้าในการด้อยอำนาจอย่างยิ่ง ในที่สุดก็คิดว่า ถ้าจะให้บ้านเมืองปลอดภัยบ้าง ก็ต้องจัด
 การแก้ไขการปกครองภายในประเทศเสียใหม่ การเปลี่ยนแปลงวิปการองครวณไค มัซวาช
การสองคนนำทาง คือหลี่ซ่งเจียงเจ้าเมืองฮิล และเจียง Tung Chang Chih Tung เจ้าเมืองภาคกลาง
ท่านทั้งสองได้จัดตั้งโรงเรียน โรงสรรพาวุธ และโรงงานแบบใหม่ ฯลฯ ราชชนพินยหลวง
 ทรงเห็นพ้องด้วยกับพวกก้าวหน้าเหล่านี้

ต่อมาเมื่อหลี่ซ่งเจียงถึงแก่กรรมลง ขุนนางในทางการเมืองผู้มีชอกชังคนหนุ่มก็รีบช่วง
 วิชาการมณฑลขึ้นในตามแนวการเปลี่ยนแปลงนั้นให้เร็วขึ้นต่อไป กล่าวคือได้สร้างโรงเรียน

ต่าง ๆ แฉกเพิ่มขึ้น ได้ ผลหักกองทหารตัวอย่างตามแผนใหม่ มีนายทหารต่างประเทศเป็นผู้
ฝึกหัด ในยุคนั้นนักเรียนจีนจำนวนมากได้ออกไปต่างประเทศ มี ญี่ปุ่น ส.ย. อเมริกา และ
ยุโรปเพื่อศึกษาวิชาและวิชาการตะวันตก ได้ มีการสร้างรถไฟ จัดการการไปรษณีย์ ให้เจริญขึ้น
หนังสือพิมพ์แพร่หลายออกไปทั่ว ๆ จีนโบราณได้เริ่มแล้ว ในที่สุดก็จีนได้ทันสมัยอย่าง
จริงจังแล้ว

ยังมีเหตุการณ์หลายอย่างที่ขึ้นอยู่ปรกฏแก่ความเห็นสาธารณะ มีกิจการต่าง ๆ เช่น
งานของพวกสอนศาสนาซึ่งโดยมากเป็นหมอนิเทศชนชาวจีน การเข่นฆ่ากันต่างประเทศใน
มณฑลซันใน การไปมาของนักท่องเที่ยว การแก้ไขข้อบัญญัติต่าง ๆ ของ กษัตริย์กวางสู
และราชินีซุหลี่ Tzu Hsi การชุมนุมพระภิกษุในหัวเมืองจีน เหตุการณ์เหล่านี้ประจักษ์กับ
เหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้ว ช่วยให้เราเข้าใจว่าจีนได้เตรียมพร้อมสำหรับการฉลาดอันร้ายแรง

แต่วิถีทางเจริญของจีนเพื่อให้รุ่งเรืองเสมอด้วยนานาชาติหาได้ราบรื่นและสะดวกเท่าที่เห็น
ว่าจะเป็นไปได้ เพราะจีนไม่ละนิสัยเดิม ยังคงปรากฏมี คัดกลางเมือง การฉลาดและ
การกตัญญูแคลนชาวต่างประเทศอยู่เสมอเช่นนี้ เวลานั้นยังไม่เห็นว่าจีนจะลงเอยอย่างไร
เพราะจีนไม่สามารถจะควบคุมและรวมกำลังกันเป็นชาติได้ โดยเหตุที่พวกหัวหน้า มักเอาใจ
ใส่แต่ในประโยชน์ตนเองอยู่มาก ตลอดจนพวกราษฎรก็ยังหยาบซำหาธุระ ซึ่งยังไม่ถึง
นิสัยเดิม

การฉลาดใน

นับแต่กษัตริย์วงศ์ไคเซ็งทรงราชย์มา คือราวค.ศ. ๑๖๔๔

ค.ศ. ๑๙๑๑

(พ.ศ. ๒๔๕๗)

พวกราษฎรไม่สู้ระพอใจตลอดมา

(พ.ศ. ๒๔๕๔)

เป็นลำดับ

เพราะ กษัตริย์ วงศ์ น เป็นชาว แมนจูเรีย

Manchuria มิใช่จีนแท้ แม้ทหารในเมืองกวางตุ้งก็เป็น

ทหารทาค Tartar ทั้งสิ้น ชาวจีนได้ไวเยียวเพื่อเป็นเครื่องหมายความต่ำช้า ราษฎร

จึงพากันเห็นว่ากษัตริย์วงศ์ น ได้เข้าชิงเอาอำนาจของกษัตริย์จีนแท้ ไปเสีย จึงได้เกิดการ

ต่อจากการจลาจล ประวัติศาสตร์ ของประเทศจีน หลังจากการ จลาจลก็มีการบรรจบ
 นักการเมืองคนต่าง ๆ ทั้งมี 汪โซหลิน Chang Tso Lin
 เฟ่งยูเสียง Feng Yu Siang อูแปะฟู Wu Pai Foo เจียงไคเช็ค Chiang Kai Chek ฯลฯ
 เห็นหัวหนาเป็นคน

ทั้งแตกแยกเมื่อค.ศ. ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๔) มณฑลต่าง ๆ ได้ ใช้นายทหารปกครอง
 เรียกว่าพวกทูชุน Tschuns พวกนี้มีฐานะดีกว่าพวกโจรเล็กน้อย เพราะได้เกณฑ์พลเมือง
 ที่เลวทรามค้าชามาส่งหักการทหาร แต่ก่อนผู้ครองบ้านครองเมืองเป็นพวกอำมาตย์ พวก
 เสนาอำมาตย์รืองลงมา แต่จากค.ศ. ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๔) จึงได้เปลี่ยนกลายเป็นพวก
 เสนาอำมาตย์มาก พวกทูชุนนี้ประสงค์จะแย่งอำนาจให้ ยิงพวกอื่นไป จึงได้มีการวิวาทกันเอง
 เนือง ๆ และเที่ยวปล้นสะดมบ้านช่อง เพื่อบรรวบรวมเสบียงอาหาร คักกลางเมืองเช่นนี้ได้
 ยังเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงมาต้งสยเจีย พวกทูชุนเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายทางสน พวก
 ทูชุนวิวาทกันเองเนือง ๆ และทำการปล้นสะดมร้ายแรงแปลงเสบียงอาหาร การจลาจล
 และคักกลางเมืองอันเกิดขึ้น ก็เนื่องมาจากพวกหัวหน้ากองทหารเหล่านี้ทั้งสน

ในค.ศ. ๑๙๑๓ (พ.ศ. ๒๔๕๖) พวกที่ยังคงรักก๊กกั๊กอยู่ได้เข้าทำการต่อสู้พวก
 จลาจล ในการรบครั้งนี้เมืองนำเกีย Nanking พินาศลงบางส่วน แต่พวกอื่นไม่สามารถ
 ที่จะทำเนื้ต่อไปให้สำเร็จได้ ความพยายามจึงได้หยุดชะงักลงเพียงนั้น

ค.ศ. ๑๙๑๕ (พ.ศ. ๒๔๕๘) ญี่ปุ่นมองเห็นความไม่สงบภายในของจีน ได้ทรงส่ง
คำขอขงไปยรัฐบาลจีนขอสันเชกซอ ซึ่งทำให้พวกจีนพากันโกรธเคืองมาก และพากันงด
การซื้อขายสินค้าญี่ปุ่น ได้เกิดการอดห่านชนชกชานใหญ่ จนญี่ปุ่นต้องถอนคำขอขงนั้น ๆ

ในค.ศ. ๑๙๑๖ (พ.ศ. ๒๔๕๙) ได้เกิดขบวนการขึ้นอีก เนื่องจากพรรคพวกของ
ยวนซีโซฮยาก็จะสถาปนายวนซีโซฮยอนเป็นกษัตริย์ ยวนซีโซฮยาก็เต็มใจ แต่ความเห็นพวก
ราษฎรไม่ลงรอยกัน ยวนซีโซฮยงหมดหวัง ต่อจากนั้นก็ถึงแก่กรรมลง ทำให้จีนขาดอำมาตย์
ที่สามารถคนหนึ่

มาในค.ศ. ๑๙๑๗ (พ.ศ. ๒๔๖๐) พวกจีนคนหนึ่งได้พยายามจะยกพระเจ้าซว่งทั้ง
 นอกราชสมบัติ ซึ่งมีพระชนม์สิบสามพรรษา ให้ขึ้นครองเป็นเจ้าแผ่นดินอีก และก็ได้ตั้ง
 ขึ้นทรงราชย์จริง ๆ อยู่สองสามวัน พวกประชาชนโดยมีอำนาจเข้มแข็งมาก ก็รีบขู่หน้
 กัดของเสกขอกนอกราชสมบัติอีก นับแต่นั้นมาพระชนม์ชีพตกอยู่ในห่วงใยอันตรายเสมอ พระองค์
 ได้หนีมาหลบแฝงอยู่เสมอไปอาศัยราชทูตอยู่ในเมืองเทียนสิน เวลานั้นพระชนม์ยี่สิบพรรษา
 อยู่ในความอารักขาของญี่ปุ่นเหมือนตุ๊กตาประหลาดหนึ่ง

ปัญหาเมืองซานตง มาในค.ศ. ๑๙๑๗ (พ.ศ. ๒๔๖๐) ได้บังเกิดการวุ่นวายขึ้น
 กับญี่ปุ่นนอก ในปัญหาเรื่องเมืองซานตง *Shantung* ซึ่งเก่า
Tsing Tao และ เกียวเวตของเมืองนอกญี่ปุ่นยกไว้จากเยอรมันเมื่อแรกเริ่มมหาสงครามโลก
 การรถไฟไปเมืองเจ้านาน *Tsinan* ตกอยู่ในมือของญี่ปุ่น อาณาเขตเมืองซานตงอยู่ในอำนาจของ
 ญี่ปุ่น พวกญี่ปุ่นพากันเข้าไปมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ในสันติสนธิสัญญาญี่ปุ่นจะคืนเมืองเหล่านี้อให้
 แก่จีนเมื่อเสร็จมหาสงครามแล้ว แต่ดูเหมือนญี่ปุ่นเฉยเมยไม่อยากจะคืนให้ ทั้งยังยกไว้กลายเป็น
 กรรมสิทธิ์ทำให้พวกจีนโกรธแค้นเป็นกำลัง ในครั้งนั้นมีการขอร้องขายสันติภาพญี่ปุ่นนอก คณะ
 นักเรียนจีนได้ก่อการวุ่นวายในกรุงปักกิ่งและเมืองอื่น ๆ ไม่แต่เพียงเกิดการขู่ขากละเฉพาะใน
 ประเทศจีน ในที่อื่นเช่นทาง สหเวตส์ เสกบอลเมสและประเทศที่มีสันติภาพญี่ปุ่น ห้างร้านญี่ปุ่นได้
 ถูกอาละวาดกรวมนำสิ่งของไปเผาทำลาย แต่แล้วก็ค่อย ๆ สงบลงจนหมดสิ้น ในที่สุดเมื่อเสร็จ
 การประชุมตกลงกันที่กรุงวอชิงตัน *Washington Conference* ค.ศ. ๑๙๒๒ (พ.ศ. ๒๔๖๕)
 แล้ว ญี่ปุ่นได้รับรองว่าจะคืนซานตงให้แก่จีน จึงต้องกระทำตาม นับแต่นั้นมาญี่ปุ่นได้เพ่ง
 เล็งหาเลือกผลประโยชน์ของพวกตนในประเทศจีนเป็นลำดับมา ขณะใดที่จีนได้มีความอยู่ดีศรีรวม
 ขณะนั้นจีนก็เริ่มมีการซื้อขาสันติภาพญี่ปุ่นนอก ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือนอกขอบใช้มาก

ต่อมาในสมัยปัจจุบัน ค.ศ. ๑๙๒๘ (พ.ศ. ๒๔๗๑) ชาวญี่ปุ่นได้ถูกพวกภาคใต้
 ทำลายชีวิตลงเป็นอันมาก ญี่ปุ่นจึงเข้ายึดเมืองเจ้านานจากเจียงไคเช็ค ทั้งนี้เพราะจีนเริ่ม

สงครามชิงชัยกันด้วยปืน ไม่เฉพาะแต่เพียงในประเทศจีน การนั้นได้ระลอกไปไกล
ทั่วถึงสยาม สกอตแลนด์ ตลอดจนเมนเคสคิว

บอลเชวิสต์ในประเทศจีน

เมื่อใด มีรัฐบาลโซเวียต เกิดขึ้นในประเทศรัสเซีย

Soviet Government of Russia ลัทธิบอลเชวิสต์

ก็ได้แพร่หลายเข้าไปในประเทศจีนอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งทำลายผลประโยชน์ของพวกอังกฤษ
และญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ ซุนยัตเซ็นหัวหน้าภาคใต้ได้เข้าลัทธิบอลเชวิสต์ ก่อนที่จะตายในราว

ค.ศ. ๑๙๒๕ (พ.ศ. ๒๔๖๘) ได้พยายามชักจูงรัฐบาลโซเวียตขึ้นในกวางตุ้ง คณิกกมินตัง
Kuomintang ได้จกวการันสำเร็จ เมืองกวางตุ้งก็ถูกรื้อเป็นโพ้น โดยโบโรดิน

Borodin ชาวรัสเซียเป็นผู้ก่อการ

ในค.ศ. ๑๙๒๕ (พ.ศ. ๒๔๖๘) ในเซี่ยงไฮ้ ได้มีการจลาจลหยุดงาน เนื่องด้วย
พวกบอลเชวิสต์เทียวก่อเหตุ พวกหยุดงานได้หักโหมเข้าไปในสถานตำรวจแห่งหนึ่งเพื่อแย่งชิง
อาวุธในนั้น พวกตำรวจได้ใช้ปืนยิงพวกนั้นล้มตายลงหลายคน การกระทำอันแสดงความเกลียด
ชังอังกฤษและญี่ปุ่นกับการกดขี่ชาวยุโรปก็เกิดขึ้น โดยแพร่หลายไปทั่วเมืองต่าง ๆ การ
วุ่นวายอันร้ายแรงได้เกิดขึ้นใน กวางตุ้ง ฮ่องกง เอ๋มมิง ซัวเถา Swatow ไซเค้า น้ำเกีย
และเซี่ยงไฮ้ พวกนักเรียนเป็นผู้สนับสนุนอย่างสำคัญในเหตุการณ์เหล่านี้ มีพวกกรรมกร
บอลเชวิสต์และการเงินหนุนหลังอยู่อย่างแข็งแรง.

สงครามภาคเหนืออีกก็ได้

คักกลางเมืองได้เขยิบขึ้นสู่การ สงครามแย่งอำนาจใน

ระหว่างภาคใต้และภาคเหนือ พวกภาคใต้มีความ

สามารถมากได้ ซัยชานะบุตรถูกไล่ถึงขั้วกึ่งและเข้าทำการปกครองทันที ส่วนทางโซ่ดินนั้นต้อง
เกลี้ยเข้าไปในแขนเสื้อ และถึงแก่กรรมลงทันที สงครามนี้จะลงเอยอย่างไรไม่มีใครทราบ มี
เปลี่ยนแปลงและชนะไม่เป็นยุติ ประเศหัวหนาค้นเป็นใหญ่ ประเศหัว คนนั้น เป็นคน

วิธี ที่ยอมให้ชาวต่างประเทศที่มาพักอาศัยอยู่ในอำนาจศาลกงสุลเขาเองเช่นนี้ เรียกว่า
Extra-territoriality วิธีนี้ก่อน ๆ มิใช่ทั่วไปหลายประเทศ ที่มีชาวต่างชาติไปอาศัยอยู่
 ในสยามและญวนได้ เลิกศาล กงสุล ต่างประเทศเช่นนั้น เมื่อใด เปลี่ยนแปลง แล ใช
 กฎหมายใหม่.

Extra-territoriality

ในประเทศจีน

ชาวยุโรป ที่อาศัยอยู่ใน ประเทศจีนเวลานั้นอยู่ใน
 ศาลกงสุลแห่งประเทศของตน ดังนั้นคดีต่าง ๆ
 จึงไม่ต้องขึ้นศาลจีนโดยใช้กฎหมายจีน และมีผู้

พิพากษาเป็นจีนด้วย คดีที่เกี่ยวแก่ ชาวต่างประเทศ ไปขึ้น ศาลกงสุล หก เหตุที่ดังนี้
 เพราะการศาลของจีนยังไม่เป็นอารยธรรม ทั้งผู้พิพากษาที่ไม่ยุติธรรม ดังนั้นจึงเป็นไปได้
 อยู่เองที่จะให้พลเมืองอื่นมาจากประเทศที่เจริญแล้ว ไปอยู่ในใต้อำนาจศาลจีน ประเทศจีน
 ยังมีได้แก่ ใ้ช่วยทบทวนกฎหมายของตนให้ดีขึ้น ตลอดจนระเบียบการศาลยุติธรรม ประเทศ
 มหาอำนาจจึงยังไม่ยอมยกสิทธิในเรื่องศาลกงสุลให้แก่จีน เว้นแต่ทำให้จีนรู้สึกโกรธแค้น
 ชาวต่างประเทศอย่างยิ่ง เพราะจีนอธิบายและซึ่งคดีอยู่ขึ้น เขากล่าวว่าเป็นการกดขี่ทรยศ
 ประชาธิปไตยของจีนมาก ในการหยกเลิกสิทธิพิเศษในประเทศสยามและญวน แต่ยังคงสิทธิ
 พิเศษในประเทศจีนอีก ที่จริงจีนไม่เข้าใจการสัมพันธ์กับต่างประเทศเป็นอย่างดีละเอียด
 ละเออ เล็งไม่เห็นว่าการที่จะทำให้เกิดเป็นทละอดของมหาประเทศนั้น ตนจึงต้องจัดการภายใน
 ประเทศให้เรียบร้อยเสียก่อน

ภายหลังมหาสงครามแล้ว ชาติเยอรมันอยากขอขมฐานะ ของตนในประเทศจีนให้เป็นอย่าง
 เกิม จึงได้ยอมยกให้ศาลจีนเมื่อค.ศ. ๑๙๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔)

ค.ศ. ๑๙๒๒ (พ.ศ. ๒๔๖๕) ที่ทำการไปรษณีย์ต่างประเทศในประเทศจีนได้ยกหมด

ในค.ศ. ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๘) นานาชาติได้ประชุมเจรจากันในเรื่อง *Extra-terri
 toriality* ในประเทศจีน แต่หาได้เป็นการตกลงอย่างใดแน่นอนไม่

ที่คนต่าง ๆ ซึ่งรัสเซียและเยอรมันได้เข้าผูกขาดไว้จากรัฐบาลจีนตั้งแต่มหาสงคราม ได้
 กลายเป็นเงินของจีนหมด แต่เนื่องด้วยการจัดการไม่เรียบร้อยของจีนเอง ที่ต่าง ๆ เหล่านี้
 เสมอมาอย่างเดิม อังกฤษได้ยกที่ดินที่ผูกขาดไว้ในเมือง ไซเคาเกินให้แก่จีนใน ค.ศ. ๑๙๒๗
 (พ.ศ. ๒๔๗๐) แล้วก็เกิดโจรผู้ร้ายปล้นสดมภ์ฆ่ากันตาย ทั้งในเมืองไซเคาและนำเก็บ
 ภาษีเหมือนอะไรที่ตนได้ สักก็กลบคนไปนั้นได้ เสมอมาลงจากเลวเป็นเลวยิ่งขึ้นทุกอย่าง

คำขอร้องขอของจีน

ต่อประเทศมหา

อำนาจ

๑. ขอให้ยกเลิกศาลกงสุลต่างประเทศ

๒. ขอให้ยกเลิกที่ดินในเมืองต่าง ๆ ซึ่งชาวต่างประเทศ

ได้เข้าผูกขาดไป

๓. ขอให้แก่ ไซหนิงสี่สัญญาต่าง ๆ ที่ได้กระทำไว้แล้ว

๔. ขอคืนที่ต่าง ๆ เช่น หม่าเก๊า ชองกง เซี่ยงไฮ้

และเมืองอื่น ๆ ที่ต่างประเทศยึดไว้

วิธีการวิวาทของจีน

การกดขี่ขูดรีดเงินเป็นการต่อสู้อย่างไม่รุนแรงของจีน แต่
 จีนมักใช้เสมอคือขู่ข่มขู่ อังกฤษ หรือชาติที่ไม่พอใจ
 สมาชิกของช่องลับเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้า โดยใช้กำลังข่มขู่ และวัดกระดิกเป็น
 เครื่องมืออวัยวะอำนาจ มีการฆาตกรรมอันน่าสะอึกสะอื้นโดยปราศจากมูลเหตุ ครึ่งใดก็ตามมี
 ความโกรธเคืองแค้นชานาใหญ่ ก็ได้ก่อการร้ายไปในวิธีเดียวกัน พวกชนชั้นสูงปลุกปั่นออก
 เหลือกองการไว้ได้ โดยไม่ออกหน้า แต่ความจริงเป็นกำลังอยู่หลังฉาก ออกอุบายสนับสนุน
 ชนชั้นต่ำซึ่งคนใช้เปรียบเหมือนชาวอู มีการลงข่าวอันไม่มีมูลความจริงและภาพเป็นการข่มขู่
 ในหนังสือพิมพ์จีน ทั้งมีการ แต่งประกาศ กล่าวประจาน ความชั่วร้าย ของศัตรู อย่าง อธรรม
 บิดไว้ตามถนนหนทางพวกยากหลวมและนางขี้มีจะถูกกล่าวหาว่าลักพาเด็กหนี ทั่วทุกภาคและ
 ทั่วทั้งร่างกายไปประณามยารักยาโรค พวกจีนเข้ารีตถูกข่มเหง ถูกปล้น ถูกทรมานและถูก
 ฆาตกรรม เหตุร้ายในทำนองนี้ได้ลุกลามไปถึงคณะยากหลวมชาวต่างประเทศเอง โรงสวก

โรงเรียนและที่พักได้ถูกปล้นและเผาผลาญเสียหาย พวกคนมั่งมีต่างถูกจับไปขังโดยพวกโจร เพื่อ
เรียกค่าไถ่และนับว่าเคราะห์ดีอยู่มาก ห้างร้านในเมืองถูกปล้นและทำลายลง สถานที่ทำการ
ของพ่อค้าและถนนตลอดทุกสายถูกทำลายล้างลงทั้งหักพังไว้ การทำลายเหล่านี้ได้ใช้วัตถุ
ระเบิดและไฟเผา บางคราวเมืองทั้งเมืองถูกทิ้งไว้ว่างเปล่า ในเมืองพลเมืองหญิงและเด็กได้
ถูกข่มขืนอย่างน่าทุเรศ ส่วนพวกผู้ชายก็ถูกประหารลงอย่างเล็ดเลือดเย็น ทว่าดินแดนเหล่านี้คง
เหลือเป็นเท่าเก่า และจะไม่กลายคนใดได้ ในเวลาอีกหลายสิบปี

ประวัติของเซอร์โรเบิร์ตฮาร์ท

เซอร์โรเบิร์ตฮาร์ท Sir Robert Hart ผู้เป็น

ชาวไอร์แลนด์ เกิดค.ศ. ๑๘๓๕ (พ.ศ. ๒๓๗๘)

เข้ารับราชการในการกงสุลประจำประเทศจีนในค.ศ. ๑๘๕๔ (พ.ศ. ๒๓๙๗) ภายหลัง
การยกทัพไต้หวัน ได้เป็นเลขาธิการของคณะข้าหลวงต่างประเทศที่กว๋างตุ้ง เมื่อ ค.ศ. ๑๘๕๘
(พ.ศ. ๒๔๐๑) และได้เข้าทำงานในแผนกศุลกากรทางน้ำของประเทศจีนอันไค่คิงซันใหม่
ในค.ศ. ๑๘๖๓ (พ.ศ. ๒๔๐๖) ได้เป็นผู้ตรวจการใหญ่เนื่องด้วยมีความชำนาญในการศุลกากร
ท่านผู้นี้ได้ทำให้เงินค่าภาษีอากรของจีนเพิ่มขึ้นหลายเท่า เงินจำนวนนี้ได้แบ่งเป็นส่วนสำหรับ
ใช้ก่อสร้างและส่งเงินคืนจากเงินที่เก็บมาจากต่างประเทศ ท่านผู้นี้ได้เลื่อนเป็นยาโรเนตใน
ค.ศ. ๑๘๙๓ (พ.ศ. ๒๔๓๖) และแล้วก็ได้ลาออกจากราชการของประเทศจีน

สัญญาการเปิดเมืองท่า

สัญญาว่าด้วยเรื่อง 'สัญญาเมืองน้ำเกีย' ค.ศ. ๑๘๔๒

(พ.ศ. ๒๓๘๕) สัญญาว่าด้วยเรื่องเมืองท่าจะมย่นไค่ก๊ก

ลงเมืองท่าต่าง ๆ ขอมให้ชาวต่างประเทศเข้าไปทำการค้าขายได้ ห้าแห่ง คือ กวางตุ้ง เอ๋มมิง
ฟูเจา เล่งโย และเซี่ยงไฮ้ ได้เปิดทำการค้าขาย กันเมื่อได้ลงนาม ในสัญญา กันแล้ว ใน
ค.ศ. ๑๘๔๒ (พ.ศ. ๒๓๘๕)

ต่อจากเวลานั้นมาทุก ๆ คราวที่จีนได้พ่ายแพ้แก่ต่างประเทศ จีนได้ถูกบังคับให้ทำสัญญา
เปิดเมืองท่าอื่น ๆ อีก คือ :-

'สัญญาเมืองเทียนสิน' ค.ศ. ๑๘๕๘ (พ.ศ. ๒๔๐๑) ^{จีน} ^{ของ} ^{เขต} ^{เมือง} ^{นิวฉาง}
 Newchang ^{ซูฟู} ^{ฟอริโมซา} ^{ซัวเฉา} ^{และ} ^{เกียงเจา} (ไหหลำ) ^{Kiungchow} (Hainan)

'สัญญาเมืองปักกิ่ง' ค.ศ. ๑๘๖๐ (พ.ศ. ๒๔๐๓) ^{จีน} ^{ของ} ^{เขต} ^{เมือง} ^{เทียนสิน}
'สัญญาเมืองซีฟู่' ค.ศ. ๑๘๖๕ (พ.ศ. ๒๔๐๘) ^{จีน} ^{ของ} ^{เขต} ^{เมือง} ^{ซีฟู่} Ichang

^{วูฮู} Wuhu ^{เวินเจา} Wenchow ^{เพ่ให้} Pakhoi ^{และ} ^{ท่าเรือ} ^{อีก} ^{หก} ^{แห่ง} ^{ใน} ^{แม่น้ำ}
 ยางซี

'สัญญาเมืองซีโมโนเสก' ค.ศ. ๑๘๕๕ (พ.ศ. ๒๔๓๘) ^{จีน} ^{ของ} ^{เขต} ^{เมือง}
^{ชาสี} Shasi ^{ชุงกิง} Chungking ^{ซูโจว} Soochow ^{และ} ^{ซิงเจา} ^{รวมทั้ง} ^{สิ้น} ^{บน}

ยี่สิบห้าแห่งด้วยกัน

ดินแดนต่าง ๆ ของ
 จีน ซึ่งตนมิได้

ปกครองค.ศ. ๑๙๒๘
 (พ.ศ. ๒๔๗๑)

ปกครองไว้สักวันหนึ่ง

มองโกเลียก็เข้าอยู่ในปกครองรัสเซีย
 แมนจูเรียยังคงเป็นอาณาเขตของจีน แต่ทางเหนืออยู่ในอำนาจของรัสเซีย ส่วนทาง
 ไต้ตกอยู่กับญี่ปุ่น

แหลม เลี้ยวตุง เกาะไห่ และหมู่เกาะลูชูลู ^{Loochoo Islands} ฟอริโมซา หมู่เกาะ
 เปสกาเคอร์ ไต้ตกอยู่ในความปกครองของญี่ปุ่น และญี่ปุ่นมีอำนาจมากในซานตงอีกด้วย

ฮ่องกงเป็นของอังกฤษ แต่เกาสุน ^{Kowloon} และไผ่ไผ่ยังอยู่ในระหว่างสัญญา
 เข้าของอังกฤษ

หมาเก้าหางเป็นของโปรตุเกส

ทั้งเกยและกวางเขาเป็นของฝรั่งเศส

รวมความว่าอาณาเขตต์ของจีนแท้เดิมได้ถูกยกเขาไปเป็นส่วนมาก
จีนแท้ ยังคงเป็นปัญหายุ่งยากว่าจีนจะสามารถเอาคืนแก่นั้น ๆ กลับคืนมาในเวลาข้างหน้าได้หรือไม่

ภาษีภายใน

การเก็บภาษีภายใน *Likin* ของจีน จีนเก็บแต่เพียง

เก็บเพื่อกองการสงคราม แต่มาขึ้น เป็นปัญหา ยังค้ำอย่าง

สามัญที่เกี่ยว ภาษีอย่างนั้นเป็นรายใด อันสงคราม เพราะสินค้าต่าง ๆ ต้องถูกตรวจตราและเสีย
ภาษีในระหว่างทาง ตามด่านภาษีต่าง ๆ ก่อนที่จะไปถึงผลที่สุด

ภาษีเกลือ

Salt Gabelle เป็นศัฟท์ ที่เรียกสำหรับการเก็บภาษีเกลือ

การขายเกลือรัฐบาลเป็นของตัวเอง ทำเอง ได้รายได้

อย่างมากมาย ในเวลาก่อนได้ใช้เงินรายใดแผนกัน

แบ่งไปใช้หนี้ต่างประเทศ

จีน

ในค.ศ. ๑๙๐๖ (พ.ศ. ๒๔๔๙) ราชันพหุหหลวงได้ออกบัญญัติยกเลิก

การปลูกฝิ่นฝิ่น ตลอดจนการค้าขายและการสูบ เป็นเวลากำหนดสมัย

การสูบฝิ่นนั้นว่าเป็นสิ่งชั่วร้ายที่สุดสำหรับมนุษย์ ได้มีกติกามาทั่วทั้งประเทศจีนทั้งสามร้อยปี ไม่

ว่าหญิงชายผู้ใดมีฝิ่นติดฝิ่นกันทั่วไปหมด กระอยู่ในราวมากกว่าหนึ่งในสามของพลเมืองทั้งหมด

มีโรงสูบฝิ่นใหญ่ ๆ อันผู้คนนับจำนวนร้อย

การปลูกฝิ่นนั้นเขาเป็นอาชีพสำคัญในการกสิกรรม

สินค้าฝิ่นเป็นสินค้าสำคัญอันส่ง

เข้ามาจากอินเดีย ภาษีที่ไกรยจากสินค้าจีนมากมาย

ซึ่งได้ใช้จ่ายไปในการชำระหนี้สิน

ต่างประเทศ ดังนั้นการออกบัญญัติของราชันพหุหหลวง ชักกันกับความชั่วร้ายของประเทศ

การอุตสาหกรรมใหญ่ สินค้าสำคัญของประเทศ ตลอดจนการค้าขาย

ข้าราชการ ครูและนักเรียนถูกห้ามมิให้ชุมนุมเป็นชนชาติ ผู้รับทำกำรจำหน่ายหนังสือ
ใบรับอนุญาต ผู้ซื้อสื่อกิตติมศักดิ์อย่างแข็งแรงเหมือนกัน โรงยาลูกถูกยึดหมด ะ
สยโคกเกิดในบานชนไม่เป็นทเยกเผยแพร่

อังกฤย โคกกตลงเห็นพองควยขอขณญัตถ์แก้ไขใหม่ ในเรื่องท่งนของการกำรคความ
ชวรยของผนให้หมกตลงในเวลาสยเช่นนี้ อันเกยบอมตกลลงส่งผนเจ้าประเทศนให้ลคณอยลง
บดระพาทนทุก ๆ ปี จนกว่าจะหมกไม่ท่งยอมให้เกยภยให้สูงชน และเลิกผนหมกในค.ค.
๑๕๑๗ (พ.ศ. ๒๔๖๐) กตชทงการปลุกทณผนคทงเลิกหมกในชนน

บัญญัติและการแก้ไขของราชชนพนยหลวงน นับว่าเป็นของสำคัญยงวคตณเกยวคทชวรย
และกำดงร่างกายของชนชาติจีน แค่นำเสยคายอยู่มาก ท่ผลหาได้ยงเกยชนเลยในเวลาช้จจุบัน
เพราะจีนยงคงปลุกและสยผนอยู่อย่างเคมกทงโคกกระทำกันมาแล้วทลออกกาลสำรยบทุกถว
แล้ว

ความเป็นไปของจีน
ในภายหน้า

ในช้จจุบันนี้ประเทศจีนมีคนอยู่มาก ท่มีความรู้เฉลียวฉลาด
และอุทกทักทณเพื่อประโยชน์ของชาติ ในการจ้ทระเบียบ
และการปกครองบ้านเมือง ให้ไปสู่ ความเจริญ ความแผน
ใหม่ ในการเปลี่ยนแปลงท่งนี้ จีนอาจะใช้ อักขรสมยช้ใหม่ ท่งสอผมพมปากเสยง
มหาวิทยาลัยอันสูง ๆ ม่นคง ะเบียบการอุสสาทกรรม การวิทยาศาสตร์และเครยช้กจ้ทก
นิตลย ความพากเพียร และผมอ ของจีนโดยมาก คงจะไค มีโอกาส แข่งกยชวคระวันคกคยความ
เสมอภาค แคกจ้ทระนเกกท่งนยงคงมีอุปสรรคอันใหญ่ยงขวางทางอยู่ช้จหน้า ช้จนี้ไม่มีใคร
สามารถพยากรณ์ได้ ะอย่างไรก็ตามเวลาอันไม่ช้จนี้ สหรัจ้ชของจีนอาจ้มีความเห็นลงรอย
กย ส.ป.อเมริกาและยุโรปผู้รักความสงบและความปรองคองไค เมื่อนั้นแหละความกำเคญ
ท่ง ๆ ะหมกตลง และความสยผนเพื่อความสงบกยท่งประเทศท่งภายในและภายนอกประเทศ
จะเข้ามาแทนท่ ความอุกมสมยบุรณกยท่งพยสนและพลเมืองกยกันแค่นอันกว้างใหญ่ไพศาล
คงจะกยเกยท่งของจีนให้ม้ฐานในหมู่สมยชาติกันนียากชาติอันแน่นอน

สรุปความ

- ก.ก. ๑๘๓๔ (พ.ศ. ๒๓๗๗) กรรมสิทธิ์ที่ดินค้าของบริษัทยิสต์อินเคีย ของ
อังกฤษให้หมภคสัญญาลง มังงสุลที่กวางตุ้ง
- ก.ก. ๑๘๔๐ (พ.ศ. ๒๓๘๓) สงครามเรือจีน
- ก.ก. ๑๘๔๒ (พ.ศ. ๒๓๘๕) สัญญาเมืองน้ำเกีย
- ก.ก. ๑๘๕๑-๖๔ (พ.ศ. ๒๓๙๔-๒๔๐๗) กบฏไท่เพ็ง กอริคอนเป็นผู้ปรายให้สงม
- ก.ก. ๑๘๕๖-๖๐ (พ.ศ. ๒๓๙๙-๒๔๐๒) สงครามกับอังกฤษและฝรั่งเศส
- ก.ก. ๑๘๖๐ (พ.ศ. ๒๔๐๓) สัญญาเมืองเทียนตัน
- ก.ก. ๑๘๖๗ (พ.ศ. ๒๔๑๐) ความยุ่งยากกับคณะอิสลาม
- ก.ก. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘) สัญญาเมืองซู่ฟู่
- ก.ก. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๘) สงครามกับฝรั่งเศส เสียญวนและกึ่งเกีย
- ก.ก. ๑๘๙๔-๕ (พ.ศ. ๒๔๓๗-๘) สงครามกับญี่ปุ่น
- ก.ก. ๑๘๙๕ (พ.ศ. ๒๔๓๘) สัญญาเมืองซีโมโนเตกิ
- ก.ก. ๑๘๙๘ (พ.ศ. ๒๔๔๑) รัสเซียเข้าปกครองอาเคเชว Port Arthur ทาตัน
Dalny และแหลมเลี้ยวทง
- ก.ก. ๑๘๙๙ (พ.ศ. ๒๔๔๒) เยอรมันเข้าเกียวเขาและซิงเคา อังกฤษเข้า
ไวไฮไว ฝรั่งเศสเข้ากวางจิ๋วฮวน
- ก.ก. ๑๙๐๐-๑ (พ.ศ. ๒๔๔๓-๔) การทะเลาะของพวกบ๊อคเซอร
- ก.ก. ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๔) การทะเลาะ และ การตั้งประชาธิปไตย
- ก.ก. ๑๙๑๑-๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๔-๗๑) จนถึงบน ศักกกันเองระวางทงซุน



อินโดจีนของฝรั่งเศส

ญวนมีไมตรีกับฝรั่งเศส

เริ่มแต่ค.ศ. ๑๗๘๘ (พ.ศ. ๒๓๓๑) สังกษราชฝ่าย

โรมันคาทอลิกชาวฝรั่งเศสนาม ปิญู Pigneau กับ

พวกนักเผยแผ่ศาสนาชาวฝรั่งเศสด้วยกันได้มาถึงดินแดนโคชินไชนา

ขณะนั้นอาชญากรรมมือและ

รู้จักบุญชั่วอยู่บ้าง ได้เข้าช่วยเหลือพระเจ้าเกียบลอง Gialong กษัตริย์ลี้ภัยจากพวก

กบฏชาวพื้นเมือง พวกฝรั่งเศสได้สู้รบอยู่เป็นเวลานาน จึงได้ชัยชนะ พระเจ้าเกียบลอง

ก็ได้ขึ้นครองราชสมบัติใหม่ใน ค.ศ. ๑๗๘๘ (พ.ศ. ๒๓๓๑) ต่อมา เมืองทงเกียบ

Tongking ก็ได้มาขึ้นในพระเจ้าเกียบลองเมื่อ ค.ศ. ๑๘๐๔ (พ.ศ. ๒๓๔๗) ในสมัยของ

พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นี้บุตรของโปรดยุโรป พวกฝรั่งเศสมาก ได้ทรงอนุญาตให้ชักหลวง

ฝรั่งเศสทำการเผยแผ่ศาสนาได้ทุกโอกาส

การณกรรมต่อพวกคริสตศาสนา

แต่กาลต่อมา เมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว

ใน ค.ศ. ๑๘๒๐ (พ.ศ. ๒๓๖๓)

สภาพการณ์ได้เปลี่ยนแปลงใหม่หมด พวกชักหลวงได้ถูกประหารชีวิตพร้อมกับพวกเจ้า

ในค.ศ. ๑๘๓๓ (พ.ศ. ๒๓๗๖) ชักหลวงคนหนึ่งถูกจับคือ อีกคนหนึ่งถูกจับด้วย และ

อีกคนหนึ่งถูกทรมานจนถึงแก่ความตาย มาใน ค.ศ. ๑๘๓๘ (พ.ศ. ๒๓๘๑) พวกชักหลวง

ได้ถูกประหารชีวิตอีกเจ็ดคน พวกชาวพื้นเมืองที่เขารักถูกประหารชีวิต แต่ไม่ปรากฏ

จำนวน เหตุการณ์ก่อนนี้เกิดในรัชกาลของพระเจ้ามินแมง Minmang

ในรัชกาลของพระเจ้าเทียนทริ Tientri องค์ต่อมา ก็ยังคงทำเนิรการการณกรรมเช่น

ตลอดมา ชักหลวงหลายคนได้ถูกนำไปคุมขัง ภายหลังการการณกรรมนี้ได้ทวีไปถึง

รัฐบาลฝรั่งเศสในยุโรป ฝรั่งเศสจึงได้ส่งเรือรบลำหนึ่งมาทำการปราบปราม พวกที่ถูกจับ

อภัยโทษแก่พวกลูกหลานคนแคระ พวกพวกทหารพวกคนด้อยเรือกดขี่ ทารุณกรรมในวังเดิมก็ได้อภัย
 ฆานอก ครั้นมา ค.ศ. ๑๘๔๗ (พ.ศ. ๒๓๙๐) ฝรั่งเศสได้ส่งกองทัพมาอีกครั้งที่สอง ให้
 ลาปีแยร์ Lapierre เป็นหัวหน้า มีกำลังมาน้อยจึงไม่สามารถจะเข้รขึ้นไปถึง
 เมืองเว้ Hué ได้ ก็พากันถอยเรือกดขี่ไปโดยมีโคลงอันใดเลย

รัชกาลต่อมา คือสมัยพระเจ้าโค Tudoc เหตุการณ์มิได้เปลี่ยนแปลง เพราะ
 พระราชาองค์นี้ ได้ประหารราชวงศ์เก่า ผู้หน้าครั้น พวกบาทหลวง และ พวกคริสตัง พนมเมือง ทุก
 รายไป ดังนั้นในค.ศ. ๑๘๕๔ (พ.ศ. ๒๓๙๗) อัครราชทูตฝรั่งเศสประจำกรุงสยามได้
 จัดส่งนายทหารฝรั่งเศสผู้หนึ่งยกกำลังพลรบเข้าไปยังเมืองทวน Tourane ได้ทำการยิงย้อม และ
 ยึดเอาไว้ แล้วจัดการหาผลประโยชน์ เพราะได้ถูกบังคับให้ไปการอันเสีย งบประมาณต้อง
 ถอยเรือกดขี่ออกจากฝั่งการรบไป

ฝรั่งเศสได้พยายามส่งกองทัพเข้าไปอีกในค.ศ. ๑๘๕๖ (พ.ศ. ๒๓๙๙) พระเจ้าแผ่นดิน
 ญวนทรงเห็นว่า ฝรั่งเศสทำอันตรายไม่ นอกจากเที่ยวยิงย้อมตามชายทะเลไว้ ชั่วคราว ใน
 เวลาเดียวกันนั้น คือค.ศ. ๑๘๕๗ (พ.ศ. ๒๔๐๐) ทางประเทศจีนก็ได้เกิดสงครามขึ้น
 พระเจ้าโคได้ไ้รับราชสาส์นจากกรุงปักกิ่ง ความว่าขอให้เลิกเกี่ยวข้องกับพวกฝรั่ง และให้
 คิดว่าจีนจะช่วยกำจัดให้ ในเวลาเดียวกัน ราชสาส์นจากกรุงจีนได้สนับสนุนให้เจ้ากรุงญวนกระทำ
 ทารุณกรรมแก่พวกบาทหลวงและพวกคริสตังพนมเมืองรายแรงขึ้นอีก

ความแค้นเคืองทรงทราบถึงพระกรรณ ของพระเจ้า นะ ไปเยือนที่สาม จึงได้โปรด
 ให้ ส่งกองทัพมายังประเทศญวน เพื่อยกยให้เจ้ากรุงญวนยอมให้พวกคริสตศาสนิกกระทำกิจ
 ได้ตามปกติ ทวนก็ตกเป็นของฝรั่งเศสอีก แต่เมืองเว้ นั้นฝรั่งเศสเข้าไปไม่ถึงกองทัพเรือจึง
 ย้ายไปทไ้ไซ่ง่อน ฉะนั้นเองไ้บรรพคฝรั่งเศสได้ ชนสายลิวไล้ไปทั่วเมือง

สัญญาสันติสุข

ค.ศ. ๑๘๖๒

(พ.ศ. ๒๔๐๕)

ครั้นต่อมา ค.ศ. ๑๘๖๐ (พ.ศ. ๒๔๐๓) ฝรั่งเศสเสียดังกล่าว

ทางเมืองจนก็เข้ายึดไซ่ง่อนทันที ทำให้พระเจ้าอุไทยทรงพระวิตกยิ่ง

จึงทำสัญญาทางพระราชไมตรีใน ค.ศ. ๑๘๖๒ (พ.ศ. ๒๔๐๕)

อันมีข้อสำคัญ คือ :-

๑. ญวนอนุญาตให้ฝรั่งเศสทำการค้าขายในเมืองท่าตามแห่ง
๒. ญวน ต้อง ยก อาณาเขต ให้แก่ฝรั่งเศส สามมณฑล (โคชินไชนา)
๓. ญวนต้องเสียค่าปรับสถานแฟรงก์
๔. และต้องไม่ตั้งโรงเบียร์คริสตศาสนา ในเมืองญวน

ในเวลาต่อมา คือ ค.ศ. ๑๘๖๓ (พ.ศ. ๒๔๐๖) กรุงกัมพูชาได้อยู่ในความปกครอง
ของฝรั่งเศส ทั้งนี้ อาณาจักรนั้นจึงกว้างใหญ่ออกไป รวมทั้งโคเมืองพระตะบอง Battabong
เสียมราฐ Siemrat และศรีโสภณ Sisophon ไปจากสยามเมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๓ (พ.ศ. ๒๔๓๖)
โดยมีอำนาจเต็มที่ใน ค.ศ. ๑๘๙๔ (พ.ศ. ๒๔๔๖)

เป็นคราวเคราะห์ของเมืองญวนที่พระเจ้าแผ่นดินมีโรคภัยพระทัยจะปฏิบัติตามสัญญา ยังคง
ทำเนืองการการณกรรมแก่พวกคริสตศาสนาอยู่ ทั้งยังได้ยอมให้ สู้รบกับฝรั่งเศสอีก เพื่อ
เป็นการชดเชยแทน ฝรั่งเศสจึงเข้ายึดมณฑลฝ่ายใต้ไว้ อีกสามแห่ง พระเจ้าอุไทยจึงได้มี
ราชสาส์นไปยังเจ้ากรุงจีน ขอความช่วยเหลือ แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ ทางมณฑลฝ่ายเหนือ
ก็มีพวกกบฏจีนก๊กไท่เพิง Taiping เข้าย่ำยี ส่วนทางชายทะเลก็มีโจรสลัดรบกวน ฝรั่งเศส
ใคร่จะช่วยในความทุกข์ยากทั้งสองประการนี้ แต่พระเจ้าแผ่นดินทรงปฏิเสธ ข้างประเทศจีนเกิด
กบฏฝรั่งเศส จึงได้ส่งกองทหารเข้าประจำข้อมค้ำ และส่งผู้ว่าราชการ Mandarin ไป
ปกครองทั้งแถบ Tongking ไว้ ให้มั่นคง

ฝรั่งเศสอยากได้ตั้งเสีย ความจริงฝรั่งเศสก็ไ้ตั้งไ้ก่อนแล้ว จึงไ้หัน
 เข็มไปทางมณฑลฝ่ายเหนือ ฝรั่งเศสต้องการตั้งไ้
 ซึ่งมีชานฮย Hanoi เป็นเมืองใหญ่ ทั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำแดงหรือชองกา Songka อันเป็น
 ถนนทางสินค้าไปยังมณฑลยูนนานในประเทศจีน

ในค.ศ. ๑๘๗๒ (พ.ศ. ๒๔๑๕) กัปตันเสเน Captain Senes ได้คุมเรือรบเข้าไป
 ในแม่น้ำ จากเมืองไฮฟอง Haifong ถึงชานฮย แต่หาไ้รบกับญวณอันเป็นผลสำเร็จ
 ประการไ้ไม่

ต่อมาคราวที่สอง นักประจักษ์ชาวฝรั่งเศสชื่อฌ็อง ดูปุย Dupuis ได้รบผลข้าง
 เพราะมีพรรคพวกช่วยเหลือถึงสองร้อยคน ล้วนแถมมีนครบมือและไ้สภกซอมกันไ้ ถึงแม้
 จะมีพวกญวนคอยชักขวางอยู่ที่ชานฮยและที่อื่นอีก ดูปุยก็ยิงไ้แฉ่นเรือชกของจีนเข้าไปในแม่น้ำ
 ถึงเมืองมานเฮา Manhao ซึ่งไกลที่สุดที่เรือใหญ่จะเข้าไปถึงไ้ แล้วก็พากันขนยกไปยัง
 เมืองยูนนานฟู Yunnanfu จำหน่ายอาวุธและกระสุนปืนไ้แก่ผู้ว่าราชการเมือง แล้วจึง
 ลอยนำสินค้า มีทองแดงและแร่อื่น ๆ ออกไปขายยังต่างประเทศต่อไป

พอกลับไปถึงชานฮย ดูปุยไ้ทราบดีว่าเจ้าพนักงานญวนไ้เจ้ยพ้อคำที่จำหน่ายตะเบ็งไ้
 แก่เขา ดูปุยจึงขนยกทั้งค่ายมีพรรคพวกสามร้อยห้าสิบคน มีอาวุธพร้อมมือ ยกเข้าประชิด
 เมือง ผู้ว่าราชการเมืองจำต้องปล่อยพ้อคำที่เขยตัวไ้ นั้น ดูปุยมีชัยชนะไ้โดยมิต้องสู้รบ
 และเสียเลือดเนื้อแก่หยกเกี้ยว ดูปุยนึกเหิมไ้มากคิดทั้งไ้จะนำสินค้าเกิดออกกลับไปยูนนาน ใน
 ประเทศญวนและจีนรัฐบาลเป็นผู้ค้าเกิดไม่ยอมไ้ให้ผู้อื่นทำ ทั้งนั้นพอเรือรบทุกเกิดของดูปุย
 ออกเคียวทางไปตามแม่น้ำก็ถูกพลไฟยิงมาจากริมฝั่ง ดูปุยจำต้องกลับไปชานฮยและจอดเฉยอยู่
 พระเจ้ากุไ้จิ้งไ้ไ้เสนอเรื่องไปยังรัฐบาลจีนที่กรุงปักกิ่ง รัฐบาลจีนจึงทักการช่วยเหลือ ดูปุย
 จึงต้องลกของจีนที่ปลอมมันลง และชกของไ้ทรงฝรั่งเศสขึ้นแทนทันที

ฝรั่งเศสปราชัย

ญี่ปุ่นไม่มีสิทธิที่จะบุกรุกเข้าไปในตำแหน่งแห่งที่จริง แต่ผลที่เขา
ได้กระทำไปแล้วนั้น กลับเป็นช่องทางให้ฝรั่งเศสมองเห็นผล

ฉะนั้นฝรั่งเศสจึงได้ส่งฟรานซิส กานีเย Francis Garnier ไปทำการ

ขับไล่พวกจีนออกจากลุ่มแม่น้ำแดง และเขายกเมืองคังเกีย แรก ๆ กานีเยได้ยกพวกไป

ตั้งมั่นอยู่ตามดินดอนสามเหลี่ยมของแม่น้ำแดง พวกญวนได้รวบรวมพรรคพวกกับกันตั้งเป็น

กำลังใหญ่ ได้ทำการต่อสู้ กานีเยได้ถูกฆ่าตายในสนามรบ กองทหารแตกยับยั้งและ

ต้องล่าถอยไปตั้งมั่นอยู่เป็นเวลาในค.ศ. ๑๘๗๓ (พ.ศ. ๒๔๑๖) ย่อมที่กันดอนสามเหลี่ยม

ซึ่งทหารฝรั่งเศสพักอยู่ไม่มั่นคง จึงต้องยกกองถอยไปอีกและก็ต้องทำสัญญาสันติสัญญากับ

ค.ศ. ๑๘๗๔ (พ.ศ. ๒๔๑๗) ซึ่งข้อสำคัญกล่าวว่า

สัญญาสันติสุข

ค.ศ. ๑๘๗๔

(พ.ศ. ๒๔๑๗)

๑. ฝรั่งเศสยอมรับถึงความเป็นเอกราชของญวน

๒. ญวน ยอมให้ พวกคริสต์ศาสนา กระทำกิจการ ลัทธิไท
โดยอำเภอใจ

๓. ญวน ยอมให้ฝรั่งเศสเข้าทำการค้าขาย ในเมืองท่าใหม่
อีกสามแห่ง

๔. ฝรั่งเศสรับจำหน่ายเรือรบ ทหารและเครื่องอาวุธยุทโธปกรณ์แก่ญวน ตลอดจน
ทั้งส่งผู้สอนวิชาทหารบกทหารเรือมาฝึกสอนชาวพม่าเมืองก๊วย

๕. นายทหารฝรั่งเศสต้องจัดการในศาลกษัตริย์ของญวน

ทั้ง ๆ ที่ได้ปรากฏในสัญญาข้อ ๑. แล้ว ฝรั่งเศสยังคงปรารถนาที่จะเป็นผู้ปกครองคังเกีย
เมื่อทนายเรอเนอแลว พวกญวนก็พากันตกใจและขอความช่วยเหลือจากผู้เป็นนาย โดยส่ง
จดหมายพร้อมด้วยเครื่องบรรณาการไปยังกรุงปักกิ่ง จึงทรงโปรดเกล้าฯ ทหารมาช่วยรบคังเกีย
ทำการช่วยพระเจ้ากูไทไว้ ได้มาก

ฝรั่งเศสปราชัยอีก

ในค.ศ. ๑๘๘๒ (พ.ศ. ๒๔๒๕) รัฐบาลฝรั่งเศสได้

จัดส่งกัปตันรีวีแยร์ *Rivière* ให้คุมเรือรบมายังชานอย

สิบสองลำ ไต่บกเข้าสู้รบและโจมตีเขาได้อย่างง่ายดาย สันดอนเป็นของฝรั่งเศสหมด แต่

ในที่สุดรีวีแยร์ก็พ่ายแพ้และพวกราชทหารหลายคนได้ถูกฆ่าตาย ไพร่พลระส่ำระสายเล็ดพ่ายแพ้

แก่กองทัพญวนและจีนของกำ *Black Flags*

ญวนพ่ายในที่ลุด

สภาพของฝรั่งเศสในครั้งนั้นในเวลานั้นนับว่าดีขึ้นยิ่งนัก ถึงกับ

ต้องระงับการเผชิญหน้ากับประเทศฝรั่งเศส ได้ส่ง

กองทัพเพิ่มเติมมาทางเรือ แต่ไทยก็สู้รบกับทหารญวนในบริเวณเมืองชานอย ญวนพยายามต่อสู้

อย่างเข้มแข็ง เพื่อประสงค์จะขับไล่ฝรั่งเศสออกไปนอกประเทศ ในการรบครั้งใหญ่นี้ กองทัพ

ญวนมีชัยข้ามแก่งกองทัพฝรั่งเศส ซึ่งมีพลพันห้าร้อยคน แต่ในการรบกันนั้นญวนแพ้ทุกแห่ง

จนในที่สุดกองทัพฝรั่งเศสเพิ่มเติมมาอีกเจ็ดพันคน เวียดนามเมืองหลวงก็แตกทำลายลง

และพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ ที่รัชราชสมบัติแทนพระเจ้าโกทซังสนพระชนม์แล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้

กำลังอยู่ในวัยเยาว์ ในค.ศ. ๑๘๘๒ (พ.ศ. ๒๔๒๕) อันมีชื่อสำคัญ คือ:—

- สัญญาสันติสุข ๑. ทหารญวนต้องออกจากท่งเกีย
 ค.ศ. ๑๘๘๒ ๒. ญวนต้องเป็นเหมือนหนึ่งประเทศในความคุ้มครองของฝรั่งเศส
 (พ.ศ. ๒๔๒๕) ๓. ญวนยกมณฑลฝ่ายใต้แห่งหนึ่งให้แก่ฝรั่งเศส
 ๔. ญวนอนุญาตให้ฝรั่งเศสทำการค้าขายในเมืองท่าใหม่อีกสองแห่ง
 ๕. ฝรั่งเศสเป็นผู้จัดการคลังสดานของญวน
 ๖. บ້อมทุกแห่งต้องมีทหารฝรั่งเศสประจำ
 ๗. ญวนต้องเสียค่าปรับ
 ๘. ฝรั่งเศสสัญญาตกลงสร้างถนน รถไฟ สายโทรเลข และจัดการคมนาคม
แม่น้ำแดงให้สะดวก แก่การพาณิชย์ ตลอดจนการปราบปรามโจรสลัดลงให้ร้ายคายด้วย

จีนไม่พอใจ เมื่อจีนได้ทราบในสัญญานี้ ก็ไม่พอใจ ก็คิดว่าตนมีอำนาจและสิทธิใน
 เมืองญวนฐานเป็นนาย แต่ฝรั่งเศสหาได้เอาใจใส่ด้วยไม่ กลับทุ่มเททหาร
 และอาวุธยุทโธปกรณ์เข้าไปในเมืองท่งเกียมากขึ้นทุกที กองทหารฝรั่งเศสซึ่งมีกำลังพลหมื่นหนึ่ง
 ได้เข้ายึดบ້อมที่แข็งแรงและมั่นคงที่เมืองสอนเทย์ *Sontay* อัครราชทูตจีนประจำกรุงปารีสได้
 ขอร้องให้ฝรั่งเศสถอนทหารออกจากเมืองท่งเกีย รัฐบาลฝรั่งเศสจึงเคยอยู่เป็นเวลาช้านาน แล้ว
 จึงตอบว่า ไม่มีอะไรจะอธิบายกับรัฐบาลจีน

จีนและฝรั่งเศสก็ได้ทำสงครามกันในปัญหาเรื่องเมืองท่งเกีย การรบได้ต่อสู้กันในที่ต่าง ๆ
 กองทัพเรือฝรั่งเศสได้เข้าโจมตีทางฝั่งทะเลจีน ดังนั้นจึงต้องทำสัญญาสันติสุขกันที่กรุงปักกิ่ง
 ในระหว่างหลี่ฮงเจียง *Li Hung Chang* ผู้แทนฝ่ายจีนกับราชทูตฝรั่งเศสประจำกรุงปักกิ่งใน
 ค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๘) ตามข้อสัญญาที่สำคัญ คือ:—

สัญญาสันติสุข
กับประเทศจีน
ค.ศ. ๑๘๘๕
(พ.ศ. ๒๔๒๘)

๑. จีนรับรองในสิทธิฝรั่งเศส ที่ปกครอง ทังเกีย และ ฮาร์กชานวณ
๒. ฝรั่งเศสตกลงรับไว้ในอาณาเขตระหว่างจีนกับทังเกีย
๓. ชาวฝรั่งเศสและจีนเท่านั้นที่จะทำการค้าขายได้ ในทังเกีย
๔. ฝรั่งเศสจะจัดการสร้างถนน รถไฟ และสายโทรเลขในทังเกีย

ข้อสัญญาต่าง ๆ ที่ฝรั่งเศสได้ทำไว้ กับต่างประเทศ ทาง
ตะวันออกไกลนั้น ก็ประสงค์ที่จะรักษาสินค้าต่าง ๆ ในแหลมอินโดจีนสำหรับจีนและฝรั่งเศส
เท่านั้น และเพื่อจะกีดผลประโยชน์ของชาติอื่นด้วย แต่หาได้เป็นไปตามรูปการณ์ไม่ เพราะ
การค้าขายส่วนใหญ่ได้อยู่ในมือจีน เยอรมัน และอังกฤษ (ก่อนมหาสงคราม) ดังนั้นผล
กำไรอันเป็นส่วนใหญ่จึงตกไปเป็นของต่างประเทศ

เมืองท่าสามแห่ง คือ ไซฟง ทูเวินและไซ่ง่อนได้แยกทำการค้าขายสินค้าต่างประเทศ
เช่นเกี่ยวกับชองกง และสิงคโปร์ ได้บังเกิดผลขึ้นอย่างสมบูรณ์ สินค้าเพิ่มพูนขึ้นอย่าง
มากมาย

ฝรั่งเศสได้จ่ายเงินสร้างความเจริญในอินโดจีนอย่างยับยั้ง ทุก ๆ ปี รายได้ ไม่พอ
เพียงกับรายจ่าย แต่มาเคยวันรายได้สูงขึ้นยิ่งกว่ารายจ่าย

มีทางรถไฟหลายสาย ซึ่งได้สร้างขึ้นเสร็จแล้ว พร้อมทั้งมีถนนรถยนต์ไว้ใช้ด้วยไป
ทั่วทุกแห่ง

ทางรถไฟ

ระหว่างชานฮุย กับยูนนานฟู บรรทุกสินค้าจากมณฑลยูนนาน
 „ ชานฮุย กับนานกิง „ „ „ „ กวางสี Kwangsi
 „ ชานฮุย กับไซฟอง
 „ ชานฮุย กับวินห์ Vinh

และผ่านไปในเมืองต่าง ๆ อีก คือ กวางตรี Kwangtri เว้ ทเวน กวางหงาย
 Kwang-ngai นครวาง Natrang ไช่หลง Cholon ไช่ฮั่น ไมโท Mytho
สายที่กั้นระต่อ จากวินห์ ไปกวางตรี

„ กวางหงาย ไป นครวาง
 „ ไมโท „ กระแมน Kaman
 „ ทะเคก Tahkek „ ต่อกับสายวิมฝั่งทะเล

ลาวของฝรั่งเศส

อยู่ใน ระหว่างสยามทางตะวันออก กั้นกับและญวนทางตะวันออก
รวมกับหลวงพระบางและดินแดนทางตะวันออกของแม่น้ำโขง ซึ่ง

ได้ไปจากสยามเมื่อค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๔๓๖)

เมืองใหญ่ของอาณาเขตต่าง ๆ ที่กล่าวข้างบน :-

ชานฮุย	ของ	กั้นกับ
เว้	„	ญวน
ไช่ฮั่น	„	โคชินไชนา
พนมเปญ Phompenh	„	เขมร Cambodia
เวียงจันทน์ Vientiane	„	ลาวของฝรั่งเศส French Laos



สำหรับมลายู และ ลัตเวตส์เลตตลเมนตล์

พลเมือง

พลเมืองที่มีเชื้อสายมลายู จีน แยกมาจากอินเดียได้แก่พวก
กลิงส์ *Klings* และพวกทมิฬ *Tamils* พวกทมิฬเชื้อสายมาจาก

เงาะป่าเดิม *Negroid inhabitants* อันตั้งภูมิลำเนาอยู่ในดินแดนตอนกลางใต้ได้แก่พวกสะไก *Sakai*
และเสมิง *Semang* ทั้งมีชาวยุโรปและฝรั่งชาติ *Euradians* ด้วย

แขกมลายูโดยมากหาเลี้ยงชีพในทางกสิกรรม วิชาชีพของออกทะเลและการจับปลา
บ้างก็ขายเป็นคนทักทูลและขี้นวด ซึ่งในเวลานี้จำนวนผู้คนอพยพเมืองร้างเป็นกรรมกร
บ่อแร่ขุด บ้างก็มีส่วนขายป่า ทั้งโรงงานหัตถกรรม และทำการค้าขาย แยกอินเดีย
ทำงานรถไฟและทำเล็กลูกวัวไถนา พวกสะไกและเสมิงเป็นชาวยุโรปอย่างแคระ ไม่ใคร่
จะไถพยุบนัก ชาวยุโรปทำงานรัฐบาล ทำบ่อแร่ ทำสวนยางและมะพร้าว ทั้งเป็นพ่อค้า
และทำการอุตสาหกรรมต่าง ๆ

ประวัติศาสตร์แต่เดิม

ตามประวัติศาสตร์ชาวยุโรปได้แผ่อำนาจในแหลมมลายูมาตั้งแต่
ค.ศ. ๑๕๑๑ (พ.ศ. ๒๐๕๔) เมื่อชาวโปรตุเกสซึ่งมีนาม

ว่าแอลเบเกกิ *Albuquerque* ได้ยึดเมืองมะละกา *Malacca* และจัดเป็นเมืองศูนย์กลางของ
เมืองจีนโปรตุเกสทางทางน้ำ

ปลายศตวรรษที่สิบสอง ชาวจีนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและสู้รบกับโปรตุเกสเป็นเวลานาน ใน
ที่สุดได้เมืองมะละกาในค.ศ. ๑๖๔๒ (พ.ศ. ๒๑๘๕) และเป็นที่ตั้งมั่นขึ้น

ปลายศตวรรษที่สิบแปด อังกฤษได้เริ่มเข้าไปตั้งภูมิลำเนา และเพื่อที่จะปราบโจรสลัด
บริษัทยุโรปอินเดียของอังกฤษจึงได้ซื้อเกาะเบงกอล *Penang* จากสุลต่านของเมืองไทรบุรี *Kedah*

เมื่อค.ศ. ๑๗๘๖ (พ.ศ. ๒๓๒๙) และซื้อดินแดนเวลเลตเลย์ *Wellesley* บนแหลมมลายู
ในค.ศ. ๑๘๐๐ (พ.ศ. ๒๓๔๓) ใน ค.ศ. ๑๘๒๔ (พ.ศ. ๒๓๖๗) ก่อนที่จะมีการหยุด

ไปนั้น ชลันดาได้ตกลงกับอังกฤษขอแลกเปลี่ยนมะละกาและชินสุระ *Chinsura* ในเบงกอล
Bengal กับเมืองเบงกอล *Bencoolen* ในเกาะสุมาตรา *Sumatra* ซึ่งเป็นถิ่นฐานเดิมของอังกฤษ

เหตุการณ์ในรอบร้อยปี ในค.ศ. ๑๘๑๕ (พ.ศ. ๒๓๖๒) เซอร์สแตมฟอร์ด ราฟเฟิลส์ Stamford Raffles ผู้เห็นการไกลด่งหน้าไค้
 ักการสร้างสิงคโปร์ Singapore ขึ้นบนดินแดนซึ่งได้รับอนุญาตจากสุลต่านเมืองยะโฮร์ Johore
 ต่อมาออกหาของถุกยิงไค้ชื่อสิงคโปร์ ทังเกาะ ชอลันกา จึงก้องถอนสิทธิการปกครอง
 สิงคโปร์และแหลมมะลายูทั้งหมดในค.ศ. ๑๘๒๔ (พ.ศ. ๒๓๖๗)

ในค.ศ. ๑๘๒๖ (พ.ศ. ๒๓๖๙) สิงคโปร์ มะละกาและบังกั ได้รวมกันเป็นดินแดน
 ภาคหนึ่งเรียกว่า สเตรตส์ เซตกอลเมนตส์ Straits Settlements ในบ.ค.ศ. ๑๘๓๗
 (พ.ศ. ๒๓๘๐) จึงไค้ย้ายศาลว่าการรัฐบาล ซึ่งเดิมอยู่ที่ย่นมาตังแต่ ค.ศ. ๑๗๘๖
 (พ.ศ. ๒๓๒๙) ไปตังที่สิงคโปร์

ระหว่างค.ศ. ๑๘๓๑-๒ (พ.ศ. ๒๓๗๔-๕) ไค้เกิดสงครามเนนิง Naning

ต่อมาค.ศ. ๑๘๖๗ (พ.ศ. ๒๔๑๐) การปกครอง สเตรตส์ เซตกอลเมนตส์ ของบริษัท
 อีสต์อินเดียนไค้ไปขึ้นกรมักการปกครองเมืองจีน ของอังกฤษ ฉะนั้นสเตรตส์ เซตกอลเมนตส์
 จึงเรียกว่า Crown Colony ในค.ศ. ๑๘๗๔ (พ.ศ. ๒๔๑๗) แคว้นดินดิงส์ Dindings
 จึงไค้เข้าร่วมด้วย

ในค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘) ไค้เกิดสงครามที่เมืองเปเร Perak เนองก้วยอังกฤษ
 จะกำเนิรวีการใหม่ โดยตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดประจำสำนักของสุลต่านทุกแห่ง และทั้งค้อง
 ปกครอง อย่าง ไค้กฎหมาย Constitutional Monarchy แทน อย่างมีอำนาจ เทนอ กฎหมาย
Absolute Monarchy อย่างเก็ชจาก เป็นการลดอำนาจของพวกสุลต่านลงไปมาก ในระหว่างที่กำลัง
 ขันขวนกันอยู่นี้ ผู้ว่าราชการคนหนึ่งของเบอร์ช Birch ไค้ถูกฆ่าตาย แต่ในไม่ช้าอังกฤษ
 ก็ไค้ปราบปรามการกำเนิรวีการลงมายก้วยเกรื่องยุทธภณจากสมัยใหม่

ใน ค.ศ. ๑๘๘๖ (พ.ศ. ๒๔๒๙) เกาะโคโคส Cocos หรือคิลลิง Keeling ไค้
 รวมเข้ากับเมืองจีนของอังกฤษ

ทศมาศ.ศ. ๑๘๘๗ (พ.ศ. ๒๔๓๐) สักขานเมืองยะโฮร์ยอมมอบกิจการทางประเทศ
แก่อังกฤษ และรับรองผู้ว่าราชการอังกฤษประจำสำนักด้วย มาในค.ศ. ๑๘๘๘ (พ.ศ. ๒๔๓๒)
เกาะคริสต์มาส Christmas ก็ให้เข้าสมทบกับเมืองจีนของอังกฤษ

ค.ศ. ๑๘๘๘ (พ.ศ. ๒๔๓๒) มณฑลเประ เอลังงอ Selangor ปะหัง Pahang
และเนกรี เสมบิลัน Negri Sembilan ซึ่งให้เคยอยู่ในความคุ้มครองของอังกฤษ ได้รวม
เข้าเป็นสหรัฐมลายู Federated Malay States ในความปกครองของข้าหลวงอังกฤษ ทั้งที่
ว่าการอยู่ณเมือง กัวลาลัมเปอ Kuala Lumpur มีผู้ว่าราชการ สเตรทส์ เซตกอลเมนทส นั้น
เป็นข้าหลวงใหญ่

ค.ศ. ๑๘๙๖ (พ.ศ. ๒๔๔๙) เกาะลาบวน Labuan ซึ่งอยู่ใกล้กับเกาะบอร์เนโอ Borneo
เป็นหมู่เกาะหินมาก ได้มารวมอยู่กับ สเตรทส์ เซตกอลเมนทส

ค.ศ. ๑๙๐๕ (พ.ศ. ๒๔๔๘) สยามได้กับมณฑลมะลายู คือ ตรังกาน Trengganu
ไทรบุรี และกะลันตัน Kelantan ให้อยู่ในความคุ้มครองของอังกฤษ เพื่อแลก
เปลี่ยนกับสิทธิ Extraterritorial Rights ซึ่งยอมให้คนในบังคับจีนกับศาลยุติธรรมสยาม
และทั้งสหรัฐมลายูให้รัฐบาลสยามกู้เงินห้าล้านยอนต์ โดยค้ำคอกเบี้ยสูง สำหรับนำมาใช้
ช่วยในการสร้างทางรถไฟหลวงสายไคแห่งกรุงสยาม

ผู้ว่าราชการ สเตรทส์ เซตกอลเมนทส ไม่เห็นแต่เพียงข้าหลวงของสหรัฐมลายูเท่านั้น เป็น
ข้าหลวงใหญ่ของจีนแคนอังกฤษและเกาะบอร์เนโอด้วย

ผู้ว่าราชการสเตรทส์ เซตกอลเมนทส เคยหม่อม เฮอร์ซิวล์ คลิฟฟอร์ด Sir Hugh Clifford
เมื่อค.ศ. ๑๙๒๗ (พ.ศ. ๒๔๗๐) ได้เข้ามาเยี่ยมกรุงสยามพร้อมด้วยภรรยาจนแขกเมือง
เมื่อได้พักอยู่ในกรุงเทพ ฯ สองสามวัน เพื่อชมพระนครและแสดงอริยาสัณไมตรีทางราชการ
แล้วจึงเที่ยวทางท่องเที่ยวโบราณวัตถุ Angkor Wat และอื่น ๆ ของฝรั่งเศส

เทียบกับอินเดีย

ความเจริญแห่งราชอาณาจักรอังกฤษในแหลมมลายู ขึ้นไปเสมอ
ด้วยความเจริญที่อินเดีย เมืองซันเคิมคือนั่ง สิงคโปร์

และมะละกาก็เสมอด้วยเมืองท่าทะเลลังกา *Calcutta* บอมเบ *Bombay* และมีทราส *Madras*
สหรัฐมลายูเทียบได้เท่ากับเมืองขึ้นของอังกฤษในอินเดีย มณฑลต่าง ๆ อยู่ในความอารักขา
ของอังกฤษก็เหมือนกับมณฑลในอินเดียที่มีเจ้าแขกปกครอง ในค.ศ. ๑๘๕๘ (พ.ศ. ๒๔๐๑)
บริติชอินเดียนได้มอบหมายอำนาจการปกครองในอินเดียให้แก่รัฐบาลอังกฤษทั้งหมด และใน
ค.ศ. ๑๘๖๗ (พ.ศ. ๒๔๑๐) อำนาจแหลมมลายูก็ได้มอบตนเองแก่บริติช

การรถไฟ

แหลมมลายูมีกติกาก่อตั้ง ให้ก่อสร้างเงินรายปีแผนกัน จัดสร้างถนน
ที่ ๆ และทางรถไฟหลายสาย สายที่สำคัญเกิดจากสิงคโปร์มุ่งไป

ยะโฮร์ ไม่ห่างจากฝั่งทะเลตะวันออก ทรงไปยังกัวลาลัมเปอร์และเมืองต่าง ๆ ถึงปากังเบซา
Padang Bazar ชายเขตแดนสยาม และอาจมาถึงกรุงเทพฯ ได้ ที่เดียวโดยมีต้องเปลี่ยนรถ
สายสาขามือที่หลายสาย คือที่แยกไปตามเมืองท่าชายทะเลตะวันออก เช่นมะละกา ปอร์ตุ
คิกสัน *Port Dickson* แคว้นกินคิงส์และไปร *Prai* ที่ระไปรัน

อีกสายหนึ่งเกิดจากสิงคโปร์ เลียบไปตามริมฝั่งทะเลตะวันออก แต่ยังไม่เรียบร้อยที่
จะมาก่อกับเขตแดนสยาม ที่เมืองสุโขทัย *Sunghai Golok*

ทางรถไฟเหล่านี้มีถนนรถยนต์ไว้เชื่อมต่อกับทุกสาย จะได้เห็นโรงงานชุกชุมทุกตาม
ที่รายและใกล้เขา ทั้งสองข้างทางรถไฟมีส่วนยางปารออยู่หนาแน่น โดยมากปลูกเมื่อคราว
นิยมกันพักใหญ่ในค.ศ. ๑๙๐๕ (พ.ศ. ๒๔๔๒)

ความสมบูรณ์

ของสตรี

เสดดิเลเมนต์

เนื่องจากประการดังนี้—

๑. ตั้งอยู่ในทางช่องแคบมะละกา อันเป็นหนทางสินค้าทั่วโลก
๒. สินค้าทุกชนิดเข้าออกได้
๓. การปกครองที่ดีและยุติธรรม
๔. ท่าเรือที่สะดวกและสงบเรียบร้อยอย่างปลอดภัย
๕. เมืองท่าทุกแห่งมีโรงเก็บสินค้าใหญ่ ๆ
๖. เมืองท่าทุกแห่งเป็นย่านกลาง ที่แจกจ่าย สินค้า ที่มาจากยุโรป และอินเดียไปยังตะวันออกไกล และแจกจ่ายสินค้าของแหลม มะลายู หมู่เกาะอินเดียตะวันออกและสยาม ไปยังยุโรป อินเดีย จีน และอเมริกา
๗. มีการทำข่อแร่ขุด
๘. มีการทำยางพารา
๙. ก่อสร้างทางรถไฟและถนน
๑๐. มีฐานทัพเรือที่สงคโปร

สินค้าออกจากประเทศต่าง ๆยุโรปและ ส.ป. อเมริกา— ผ้า เครื่องเหล็ก สินค้าทำจากโรงงาน น้ำมันต่าง ๆ จากพม่า รถมอเตอร์ ถ่านหิน ฯลฯอินเดีย :— ผืน ผ้า ฯลฯจีนและญี่ปุ่น :— ชา ไหม หนังสือ ฯลฯแหลมมะลายู :— ฝ้าย ยาง เนอัมพรวาแห้งยางไม้ฟอกหนัง gambier ฯลฯ

สยาม :- เข้า ไม่สัก ๖๓๖

ฮะวา :- น้ำตาล ยาคะวินิน ยาง ๖๓๖

ขอรุณีโอ :- ยาสูบ กาแฟ ๖๓๖

หมู่เกาะอินเกียตะวันออก :- เครื่องเทศ ไม่มะเกลือ ebony

ไม้จันทน์ กาแฟ สาธุ ๖๓๖ และยังมีปลิงทะเล sea slugs

หอยทะเล beche de mer และ วังนกนางแอ่น

ซึ่งนับว่าเป็นสินค้าสำคัญ

เงินในแหลมมะลายู

ในสมัยโบราณเงินไค้นำสำเภาแล่นไปมากับแหลมมะลายู แต่

ครั้งหนึ่งถูกไฟไหม้ไปเกือบครึ่ง สกเรทส เสกคัลเมนตส์ เงินจึง

ไค้เข้าไปยังภูมิลำเนา พวกกันพึ่งพอใจในความคุ้มครองอย่างยุติธรรม และความมีอิสระภาพ

ภายใต้ร่มธงอังกฤษ จึงไค้พากันเข้าไปมากขึ้นทุกที เมื่อหาเงินไค้สักสองสามพันเหรียญ

ก็กลับบ้านเกิดเสียคราวหนึ่ง บางคนก็แต่งงานกับผู้หญิงแขกมะลายู ทั้งสิ้นครอบครัวและ

ถิ่นฐานอยู่ตลอดกาล แต่มาเกิดวันหนึ่งเงินไค้ไค้พากันไปมาก ไค้เลยแต่งงานอยู่กินกันเอง

ตามประเพณีของตน ขึ้นเข้าจนเห็นเหมือนหนึ่งว่า สกเรทส เสกคัลเมนตส์และสหรัฐมะลายู

คือบ้านเกิดเมืองมารการแห่งตน และยังตั้งชื่อพวกของตนว่า 'บ้ายา' Straits Born Chinese

พวกแขกมะลายูไม่ทำงานหนักทั้งเบร่หน่ายละเว้นต่อการงานด้วย ผลิตเงิน ซึ่งขึ้น

ขึ้นแข่งต่อการงานที่สุกในโลก ยากที่จะหาผู้ใดเปรียบ ถึงกับพวกจีนทขิ่นชนแข่งกันเท่าเทียม

กักกันแขกพมหม่อมมิให้เข้าไปในวงกิจการอันเป็นเศรษฐกิจของบ้านเมือง สินค้าภายในตกอยู่
ในมืออันหมก ความรุ่งเรืองของแหลมมะลายูจึงขยายขึ้นทำพละการแรงของพวกจีน ซึ่งให้
ประโยชน์มากกว่าแขกอินเดีย ไม้ทั้งงานไม้และคำจ้างแพง พวกจีนมีข้อแฉะก็ยกและทำเอง มี
ห้างร้านใหญ่ ๆ ทำการช่างต่าง ๆ เช่นช่างไม้ ช่างกลไก ฯลฯ กรรมกรที่ทำการ
เพาะปลูก และขายของตามห้างร้าน โดยความพยายาม กลุ่กันที่ยากจนแห่งครอบครัวหนึ่ง
อาจจะหลุดฐานะเงินเป็นเศรษฐกิจโคตรกลุ่หนึ่งในกาลภายหลัง ทั้งนี้ถ้าชาวจีนชาวจีนเสียแล้ว
ซึ่งกลุ่กันก็จะคงลำบากในการค้าขายที่แหลมมะลายู และความรุ่งโรจน์ปราศจากจีนแล้วก็คงไม่
เจริญดังเพียงนี้

จมนตสยชอยเลนการพระน พวกรเบนชอยพรชอยในสภาคณคณภพกพวกรเขาทำการ
 ไกรกรรม ก่อการวิวาทตามถนนหลวง และออกประการท่งอนนบวชวรายทศก คือการก
 ชอยชยดินค้ำของชาติปรกษ Boycott การกระทำเช่นนี้ก่อให้เกิดความอยุคยธรรมแก่พวกร
 ทมิโคเกยวชของทวย พวกรนเหล่านคคความแมเขาจะไทรบความสขุสำราญในการทออยู่ไคการ
 ปกครองขององกรกษกค แต่ในขณะเดียวกันนี้ชากริการจะไม่ปฏิบัติตามข้อบทกฎหมายใด ๆ
 ซึ่งเขาไม่พอใจไค

การกระทำเช่นนั้นค่อย ๆ สงบลงไป การศึกษาและความสมบูรณ์ทำให้เขามีความคึก
 ครอบครองขึ้น การปกครองของอังกฤษอันยุติธรรม ซึ่งพวกจีนได้รับมีความสำราญ ทำให้
 จีนเปลี่ยนแปลงขึ้นมาก พากันเคารพกฎหมาย ชอบสันติสุข ปกครองง่าย ยินดีเสียภาษี
 อากรและพอใจในกฎเกณฑ์ของอังกฤษ ในเวลานั้นมานฮาสัยอยู่นับได้สองในสามของพลเมืองทั้งหมด
 ในแหลมมลายู

สงครามนานิง นานิง Naning เป็นแคว้นเล็ก ๆ มีเนอทประมาณสองร้อย
 ค.ศ. ๑๘๓๑-๒ ตารางไมล์ มีเมืองหลวงชื่อ ตะบอก Tabok อยู่ห่างจากเมือง
 (พ.ศ. ๒๓๗๔-๕) มะละกายี่สิบสองไมล์เท่านั้น ผู้อำนวยการบริษัทยูนิคอสันเคยเห็นว่า
 แคว้นนากันอยู่กับอังกฤษ ก็จะต้องคิดพิจารณาอีก และ
 ให้มีการเก็บภาษีสินค้าต่าง ๆ จากพลเมือง ร้อยละสิบ สุลต่าน अबดุลซายิด Abdul Said ผู้
 ครองแคว้นในเวลานั้นไม่ยินยอมทุกทาง ฉะนั้นใน ค.ศ. ๑๘๓๑ (พ.ศ. ๒๓๗๔)
 อังกฤษจึงได้ส่งทหารแขกชียอย Sepoy มารบย่ำตีรบคน เพื่อบังคับให้สุลต่าน จึงเกิด
 สงครามขึ้น ผลที่สุดแพ้แก่พวกของสุลต่าน

ต่อมา คือ ค.ศ. ๑๘๓๒ (พ.ศ. ๒๓๗๕) อังกฤษจึงได้ส่งกองทัพมาลงพล
 พันสามร้อยคน เข้ายึดเมืองตะบอก พวกสุลต่านมีอาจะต้านทานไว้ได้ จึงต้องยอมแพ้ และทำ
 สัญญาขอขมาทั้งต้องไปอยู่ในมะละกาในฐานะของชาวนา พ่อค้าและพ่อหมอ ตลอดจนจนถึง
 ค.ศ. ๑๘๔๕ (พ.ศ. ๒๓๘๘) ได้ถึงแก่กรรม ในเวลานั้นบริษัทยูนิคอสันเคย ได้ให้บ้าน
 อยู่มีสวนและเบียดหอคอยเป็นรายเดือน ทั้งให้อยู่ด้วยความอิสระสภาพที่สุด ทราบได้ที่ไม่หนีไปเสีย
 ความอาวี่ฮารอยเช่นนั้นทำให้ อำนาจของอังกฤษในแหลมมะลายูมั่นคงขึ้น ยิ่งกว่าอำนาจที่มชย
 ในสงครามเสียอีก ในที่สุดนานิงก็ได้รวมกับแคว้นมะละกา

พระม้ามัยปัจจุบัน

คนท่องเที่ยว อาเชโอโกว่าท่านมารโก โปโล *Marco Polo* ได้ไปถึง พระมา
พวกแรก ระหว่าง ค.ศ. ๑๒๗๒-๕๐ (พ.ศ. ๑๘๑๕-๓๓) แต่ชาวยุโรป
พวกแรกที่รู้จักซึ่งปรากฏว่าได้ไปตั้งนั้นเป็นชาวเมืองเวนิส ซอนนิโคโล
กองติ *Nicolo Conti* ได้ท่องเที่ยวไปใน บะไซ *Arakan* และอั้งวะ *Ava* ของพระมา
เมื่อ ค.ศ. ๑๔๓๐ (พ.ศ. ๑๙๗๓) ในระหว่างสองร้อยปีต่อมาได้ มีนักท่องเที่ยวนั้น ๆ
มาจากเจนัว *Genoa* โบลอกนา *Bologna* ลิซบอน *Lisbon* เวนิส *Venice* และ
ลอนดอน *London* แทบทุกคนต่างก็ได้เขียนจดหมายเหตุการณ์การเดินทางไว้ เป็นประโยชน์ อย่างยิ่ง
ในคนนักท่องเที่ยวนั้น ชาวอังกฤษคนแรกที่ไปตั้งนั้นมาจากพะโค *Pegu* ในค.ศ. ๑๕๘๖
(พ.ศ. ๒๑๒๙) ซอราลฟ ฟิทช์ *Ralph Fitch*

พระมาก่อน ค.ศ. ๑๘๐๐ ก่อนต้นศตวรรษที่สิบเก้า ได้เกิดศึกกลางเมืองขึ้น
(พ.ศ. ๒๓๔๓) เข็มมโหก สงครามก็พินาศอย่างไฉน พวก
โจรจีนอันโหดร้ายได้มีมานั้น ๆ ดังนั้นพระมาจึงขาด
ความสงบ และความเจริญมาในระยะกาลนาน ถึงกระนั้นก็ได้ พระเจ้าอลองพญา
Alaungpaya ได้ตั้งวงศ์ใหม่ใน ค.ศ. ๑๗๕๒ (พ.ศ. ๒๒๙๕) มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นก็ได้
ยะโฮ . มณีปุระ *Manipur* อัสสัม *Assam* และมีชัยในสงครามต่อประเทศสยาม
แต่ความรุ่งเรืองนั้นก็สูญสลายในคราวเนรเทศพระเจ้าทิโย *Thebaw* เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๕
(พ.ศ. ๒๔๒๘)

การเกี่ยวข้องกับ
ยุโรปแต่แรก ๆ

ชาวโปรตุเกสเป็น ชาวยุโรปพวกแรกที่ไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ใน
อินเดียนีส์สร้างโรงงานขึ้นที่ มาร์ตาบัน Martaban และ
ไซริบม Syriam

ต่อมา ค.ศ. ๑๕๑๕ (พ.ศ. ๒๐๖๒) ชาวฮอลันดาก็ได้ไปตั้งภูมิลำเนาที่ไซริบม
เนเกรส Negrais และคอนเหนือไกลไปถึงยาโม Bhamo

ในศตวรรษที่สิบเจ็ด บริษัทฮอลันดาของอังกฤษได้ เริ่มทำการค้าขายกับพม่าเป็น
เนื่องนี้ ในไม่ช้าก็ได้อพยพตั้งสาขาขึ้นและโรงงานที่เมืองไซริบม พรม Promé อังวะ
และยาโม เพื่อค้าขายกับไทยที่กรุงรัตนโกสินทร์ เมือง มะริค Mergui ซึ่งเป็นเมืองของสยาม
ในเวลานั้น

เมื่อแรก ๆ ในศตวรรษที่สิบเจ็ด พวกพม่าได้ขับไล่พวกโปรตุเกสออกจากดินแดน
ก่อนจากเวลานั้นน้อยหนึ่ง ชาวต่างประเทศชาติอื่นก็ถูกไล่ขอรหมกเหมือนกัน พวกโปรตุเกส
และฮอลันดาได้หนีไปอยู่ แต่เมื่อใกล้จะสิ้นศตวรรษที่สิบเจ็ด โรงงานของอังกฤษ
ที่กรุงรัตนโกสินทร์เมืองไซริบม พะสิม Bassein และเนเกรสก็

ฝรั่งเศสก็มีสาขาขึ้นและโรงทอเรือที่ไซริบม ซึ่งเป็นที่ทอเรือทวยไมสัก อยู่จน
กระทั่ง พระเจ้าหลุยส์ที่สิบสี่ให้เลิกใน ค.ศ. ๑๗๕๕ (พ.ศ. ๒๓๐๒) ภายหลังการ
สงครามอันร้ายกาจ เมืองแตกทำลายลง นักไทยชาวฝรั่งเศสถูกกดขี่ระหอบ

โรงงานของอังกฤษที่เมืองเนเกรส ได้ถูก พม่า ทำลายลง ด้วย ใน ค.ศ. ๑๗๕๕
(พ.ศ. ๒๓๐๒) แต่ได้สร้างขึ้นใหม่ต่อมาสองปี ก่อนจากเวลานั้นมาบริษัทฮอลันดาของอังกฤษ
ก็ได้ทำการค้าขายกับพม่าโดยมิได้ ได้รับความรบกวน คราวนั้นกระทั่งพม่าตกอยู่ในความปกครอง
ของอังกฤษ

สงครามพม่า เมื่อโรเบิร์ต ไคลว Robert Clive ได้เริ่มบริษัทยูนิอันไคย
กับอังกฤษ ของอังกฤษขึ้นภายหลังที่โคเมืองเบงกอล Bengal (สงคราม
ครั้งแรก ปลาสเส Plassey ค.ศ. ๑๗๕๖ (พ.ศ. ๒๒๙๙)) อาณาจักร
พม่ากำลังอยู่ในยุคที่ระขยายตัว ต่อมาประมาณเกือบเจ็ดสิบ
อังกฤษค่อย ๆ รุกมา จากแดน แม่น้ำ คงคา Ganges พม่าก็ได้อีกมาจากแถบแม่น้ำอิรวดี
Irrawadi ทางฝ่ายที่ขยายอาณาเขตก็เข้าหากัน จนในที่สุดก็เผชิญหน้ากันเข้า อังกฤษ
ก็รบกันทันไร มีให้พม่ารุกขึ้นไปถึงเบงกอล พม่าพยายามแหกเข้าเมืองจิตตอง Chittagong
เป็นหลายครั้ง ตัวแม่ทัพชื่อมหาบันดูละ Maha Bandula ซึ่งขยายไปเมืองอัสสัมและเบงกอล
ประสงค์เข้ายึดเมืองคัลคัตตา Calcutta และต้องการขับไล่อังกฤษออกจากอินเดีย จึงทำให้
เกิดสงครามพม่ากับอังกฤษขึ้นเป็นครั้งแรก ใน ค.ศ. ๑๘๒๔-๖ (พ.ศ. ๒๓๖๗-๙)

สาเหตุสงคราม สงครามครั้งนี้หาได้เกิดขึ้นโดยอังกฤษไม่ เจ้าแผ่นดิน
พม่า พระนามว่า บาญิดอวญา Bagyidawa ได้เริ่มขึ้นโดย
เจกนา ทรงส่งกองทัพพม่าข้ามพรมแดน เพื่อมุ่งที่จะล้างผลาญอังกฤษให้หมดสิ้น
พระองค์กล่าวว่าสงครามนั้นจะต้องรบพม่า แต่เมื่อคัลคัตตาได้ ก็คงได้ผลประโยชน์
ในการแย่งชิงพม่ากับพม่า ที่เสียไป อวอขึ้นที่รบได้จากอังกฤษก็จะได้เป็นประโยชน์ ใช้ ใน
การบุกรุกประเทศสยามในคราวต่อไป แม้ทัพที่คงจะโคเชลยศึกกันขึ้น ๆ กลับมาด้วย ชาว
กอยซิน Chin ชาวมณีปุระ ชาวอัสสัม และชาวสยามต่างยอมพ่ายแพ้แล้วด้วยกันทั้งนั้น
นับประสาอะไรกับพวกอังกฤษ พม่าคนหนึ่งมีคำเท่ากับอังกฤษสี่คน เพราะอังกฤษกลัวสงคราม
ล้วนแต่เป็นเพียงพ่อค้า ไม่ใช่ทหาร คนไร้ความคิดบางคนกล่าวว่า อังกฤษมีทหารแขก
ซีปอย Sepoy ที่ใฝ่ยอมรับแล้วสองแสนคน และอาทิจะยกกองทัพจากอินเดียอย่างถึง Rangoon
โดยทางเรือได้ ใครเคยได้รู้เรื่องโคลอมเบชันบ้าง? กองทหารอังกฤษไม่อาจที่จะไปถึง
อย่างถึงได้เลย พวกพม่ากำลังหาที่ที่จะสามารถเข้าที่เบงกอล บัลคัลคัตตา ยาควาทัพเข้า

กรุงอังฤษ และสถาปนาโอรสของเจ้ากรุงพม่าขึ้นบัลลังก์อังฤษ และเป็นอุปราชของกินแดน
ทั้งหมดของอังฤษ

การสงครามเป็นต้นมาทั่วไปในชนทุกชั้น ไม่แต่เพียงชนเจ้านาย พวกพม่าต้องการ
สงคราม นับจากพระเจ้าแผ่นดินมาจนถึงคนยากจนต่างคลั่งทำศึก ทหารพม่าออกไปรบด้วย
การรณรงค์เร่ร่อนทำเพลง แต่มิชอบรบชกกลับมานอนนอยแถมที่ กังนันทองกฤษจะปราชัยนั้น
ไม่มีใครนึกถึงเลย ความมอทนของผู้สำเร็จราชการอังฤษที่คลั่งคิดทำต่อความมอทนของพม่า
ในระหว่างสามสิบยี่สิบ มีผู้เข้าใจว่าเป็นความฉลาด พม่าเลยพากันคิดว่าการที่องกฤษเคยอยู่
นั้นเป็นเพราะกลัว กังนันทองกฤษก่อน อังฤษจึงสนใจจะทำสงคราม โดยมีโคกฮัน
เองเลย

พฤติการณ์สงคราม

บริษัทอินเดียตะวันออกของอังฤษได้ ส่งกองทหารมอฮอรพ้อม
ไปยังลุ่มน้ำฉวต และต่อมาสองสามสัปดาห์ก็ได้นำ
ลำเลียงทหารส่งไปยังค่ายเมืองย่างกุ้ง กองทัพพม่าได้อาศัยเรือรบซึ่งเกรงภัยกำลังไอน้ำ นับว่า
เป็นเรือชนิดใหม่ ไอน้ำครั้งแรกที่ได้ออกสงคราม เมื่อโคกฮันอยู่อย่างสาหัสสองปี ทั้งบนบก
และตามลำน้ำ ใกล้เคียงกับย่างกุ้งและพรมแดนอิสสัม มหายฉาละแม่ทัพพม่าฝึกม้าหาญ
ปราชัยและถึงแก่กรรม เจ้าแผ่นดินพม่าจึงจำต้องยอมรับว่าสัญญาภัยพิบัติสำเร็จราชการอังฤษ

ผลการสงคราม

สัญญาที่โคกฮันลงกันใน ค.ศ. ๑๘๒๖ (พ.ศ. ๒๓๖๙)
ที่เมืองบันโปกโย Yandabo ได้ลงนามกันโดย ก่อว่า
อิสสัม มณฑลปูร์ ยะไซ และตนาแวร์ Tenasserim ทุกเป็นของอังฤษ และ
เจ้าแผ่นดินพม่ากับราชสำนักต้องอพยพไปยังแม่น้ำฉวตคือนั่นตอน ดึงแม่น้ำฉวต
ยังมีโคกฮันปกครองทางภาคไคกัน



สงครามกับอังกฤษ

ครั้งที่สอง

ถึงแม้ว่าได้แพ้แก่อังกฤษในสงครามครั้งแรกแล้วก็จริง แต่

พระม้ายังหาได้เร้นความรู้ไม่ ยังคงทนงตนอยู่ต่อไป

ใน ค.ศ. ๑๘๕๒ (พ.ศ. ๒๓๙๕) ลอร์ดดัลโฮุส *Dalhousie*

ได้ให้พระม้ายกการเรื่องที่พ้อคำอังกฤษได้ถูกทำร้ายให้เร้นบรือย ทูตทหารเรือทั้งสองไปเมืองย่างกุ้ง

ได้ถูกสยประมาทและวิวาทเพื่อแก้แค้น ความอหามาศมาครวญนั้นได้ทำให้ อังกฤษต้องรบกับ

พระมาเป็นครั้งที่สอง ซึ่งได้ส่งยกลงโดยข้อสัญญาไม่ร่ายแรงนัก ในเวลาเดียวกัน ค.ศ. ๑๘๕๒

(พ.ศ. ๒๓๙๕) แล้วอังกฤษก็ได้เข้าปกครองมณฑลพะโค เมืองย่างกุ้ง มารุทมนัน

พระสุม และ พรหม ตลอดจนพระม้ายกอนได้ทั้งหมดก็ได้รวมอยู่ด้วย ต่อจากนั้นมาอังกฤษ

ก็ได้รวมในครั้งกับพระเจ้าเมณฑมินทร์ *Mindon Min* เจ้าแผ่นดินพระม้ายกเห็นอ ตลอดจน

สามสิบกว่า

สงครามกับอังกฤษ

ครั้งที่สาม

ต่อมาทอนัน พระม้ายกเห็นอจากมณฑลทางทะเลหมก

แต่ยังคงเป็นอิสระอยู่จนกระทั่ง ค.ศ. ๑๘๘๖ (พ.ศ. ๒๔๒๙)

ถึงแม้ว่า พระเจ้าทอนัน เจ้าแผ่นดิน องค์ใหม่ ไม่ไปกับ ข้อสัญญา

ของพ้อคำชาติฉวขาว ทั้งไม่รู้จักในความมั่นคงแห่งอำนาจอันถาวรของอังกฤษ แต่การ

ปกครองไม่ดี การกดขี่พ้อคำอังกฤษ และความทารุณอันชั่วร้ายเด่นชัดได้ทำให้เกิด

สงครามครั้งที่สามขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๘) ในครั้งนั้นหาได้รบกับกองทัพของ

บริติชอินเดียนของอังกฤษไม่ แต่ได้ต่อสู้กับกองทัพของรัฐบาลอังกฤษ มีนจาเล *Mandalay*

ได้ถูกยึดไว้ ในเวลาไม่นานก็อย่างง่ายดาย เพราะเจ้าแผ่นดินพระม้ายกไม่มีกองทัพประจำ ไม่มี

อาวุธยุทธภัณฑ์ ตลอดจนไม่มีเงินในท้องพระคลัง พระเจ้าทอนัน และอัครมเหสี ถูกคุม

ขัง ออกจากราชบัลลังก์และถูกเนรเทศไปอินเดีย อยู่ท่านั้นกระทั่งสิ้นพระชนม์ลงเมื่อสองสาม

ปีต่อมาเอง อาณาจักรของพระเจ้าทอนันจึงตกเป็นของอังกฤษ เป็นอันว่าพระม้ายก

แผ่นดินได้ ตกไปเป็นของอังกฤษ เป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรอังกฤษ เวลานั้นจึงเป็นมณฑล

หนึ่งของอาณาจักรอินเดีย

การจัดความสงบ
 ราชภายในพระมา
 การรักษาความสงบราชภายในพระมาเกินเวลาถึงสี่หรือห้า ในชั้น
 ัน ๆ พระมาภาคเหนืออยู่ในฐานะมีการละเมิดต่อการปกครอง มี
 พวกโจรปล้นสดมภ์รับกวตตามบ้านนอกทั่วทุกหนแห่ง โจร
 ชาติจีนได้บุกรุกเข้าไปใกล้ถึงเมืองยาโม เมืองเจียว Shan ก่อการกบฏ ชาวคอย
 ันร้ายเที่ยวออกปล้นไปตามที่รายอันสมบูรณ์ และคอยักเก็บเงินจากพ่อค้าเกวียนที่ร่ำรวย
 ซึ่งผ่านไปทางถิ่นของมัน

เมืองเจียวได้ถูกให้ยอมอ่อนน้อมใน ค.ศ. ๑๘๘๗ (พ.ศ. ๒๔๓๐) พวกหัวหน้าเจียว
 หลายคนยังคงดูแลการเมืองต่อไป ในที่สุดอังกฤษสามารถยั้งความสงบเรียบร้อยลงได้ ใน
 ค.ศ. ๑๘๙๐ (พ.ศ. ๒๔๓๓) และได้ปราบปรามกบฏที่ Karenni ลงราชภายใน ได้ถอก
 หัวหน้าที่ก่อการจู่ร้ายลง และสถาปนาอาณาผู้สามารถและรักกันขึ้นเป็นแทน ได้กำทราย
 พวกกบฏขึ้น ลงใน ค.ศ. ๑๘๙๑ (พ.ศ. ๒๔๓๔) เมื่อได้ต่อสู้กันอยู่ถึงสี่ และใน
 ำนองเดียวกันก็ได้ กำทรายพวกกบฏที่ Kachin ราชภายใน ค.ศ. ๑๘๙๓ (พ.ศ. ๒๔๓๖)
 ต่อจากได้สู้รบกันอยู่หกปี ในที่สุดอังกฤษสำเร็จสมหวังในการรักษาความสงบ และความเป็น
 ระเบียบเรียบร้อยทุกหนแห่ง และตั้งแต่นั้นมาก็ได้ รักษาสิทธิของตนในประเทศพระมาจนถึงกาล
 บัน

พระมาในเวลานี้

ทะเบียนสำมะโนครัวได้สำรวจครั้งสุดท้าย ยวากว่า

พลเมืองทั้งหมดของพระมามีเกือบสี่ล้านคน ครึ่งหนึ่ง

ของจำนวนนี้สืบสายมาจากอินเดีย พวกจีนเป็นจำนวนมากได้พากันเข้าไปอยู่ในเมืองท่าต่าง ๆ

ได้เข้าไปทำงานและการค้าขาย เช่นเดียวกับที่ได้เข้าไปในสิงคโปร์และกรุงเทพฯ

คนพระมาแต่เชื่อว่าเป็นเหล่ากอของทิเบต รูปร่างเตี้ยแคระ ใจคอรุนแรง อดทนต่อความเหนื่อย
และมีลักษณะคล้ายคลึงชาวไทยเพื่อนบ้านหลายอย่าง ทั้งยังประเทศพระมาก็มีสืบลักษณะกันมาก

จนนับได้ว่าเป็นเมืองพี่เมืองน้อง ชาติกำเนิด ศาสนา ภูมิประเทศ อากาศ พืชพันธุ์ ฯลฯ

เกือบเหมือนกันหมด ร้อยละแปดสิบของพลเมืองทำการกสิกรรม โดยมากทำนาข้าว และมาก

กว่าร้อยละสิบของพลเมืองนับถือพุทธศาสนา ถึงแม้ว่ายังมีพวกชาวป่าและชาวนานอก

ถิ่นอาศัยอยู่

พระมามีการศึกษาเจริญมาก มีโรงเรียนทั่วไปทุกตำบลเล็กตำบลน้อย พระสงฆ์เป็นผู้

จัดการสอนตามโบสถ์วิหาร

ผู้หญิงมีฐานะสำคัญในสมาคม ซึ่งได้รับความรับรองจนถึงมีสิทธิออกเสียงในการเลือก

ทั้งโดยฝ่ายชาย

ในเวลาปัจจุบันนี้ พระมาอยู่ในความปกครองของอังกฤษ แต่อังกฤษค่อย ๆ มอบ

อำนาจให้ปกครองตนเองคราวละเล็กน้อย และไม่ต้องการเสียเงินถ้าพระมามีความสามารถ

ในการปกครองตนเองเมื่อใด อังกฤษก็จะมอบความอิสระภาพให้ปกครองตนเองได้อย่างเต็มที่

ฐานประเทศราช แต่ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรอังกฤษ



เหตุที่ ญวนเสีย อิสสรภาพ

ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๗๘๔ (พ.ศ. ๒๓๓๒) จนกระทั่งถึง ป้ายรัชกาลของพระเจ้าเกียตอง
คือ ค.ศ. ๑๘๒๐ (พ.ศ. ๒๓๖๓) พวกบาทหลวงและนายทหารฝรั่งเศสได้รับความร่วมมือ
เป็นสุข แม้แต่พวกญวนที่เขารัก ก็มีความรักชงมเหงอย่างหนึ่งอย่างใด

แต่ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๒๐ (พ.ศ. ๒๓๖๓) จนถึง ค.ศ. ๑๘๘๒ (พ.ศ. ๒๔๒๕)
การได้เปลี่ยนไปเป็นอย่างตรงกันข้าม กล่าวคือพวกบาทหลวงฝรั่งเศสได้ถูกทรมานบีบคั้น
ทศวรรษและถูกฆ่าอย่างน่าทุเรศ ยิ่งพวกญวนที่เขารักด้วยแล้วยิ่งชั่วร้าย ไม่มีสติแข็งจำนวน
ของพวกเขารักที่ถูกฆ่าจริง แต่เขาถือว่าได้อย่างไม่ผิดว่าเป็นจำนวนหลายพันคนที่เกี่ยว

เป็นเวลาที่ยศบย รัฐบาลฝรั่งเศสมิได้เหลียวแลถึงความเดือดร้อนของคนทั่วไปของเสียเลย
แต่ในที่สุดชาวอินเดียนแดงเหล่านี้ได้ทราบถึงรัฐบาลฝรั่งเศสจึงได้ส่งกองทัพย่อย ๆ มาบังคับ
ให้เจ้าแผ่นดินญวนยอมลดหย่อนผ่อนปรนให้แก่พวกเขารักที่อยู่ในประเทศญวนบ้าง

ผู้ใดเจ้าแผ่นดินญวนได้ถูกความสามารถของกองทัพและเรือของฝรั่งเศสคิดเสียว่าคง
ทำอะไรแก่ตนไม่ได้ จะทำได้ก็แต่เพียงนาน ๆ ถึงจะรีบยอมตามชายทะเลได้ สักยอมหนึ่งหรือ
สองยอม ยิ่งกว่านั้น พระเจ้าโคโลมาเพียงประเทศจีนผู้เป็นนาย เชื่อว่าเงินคงช่วยรบฝรั่งเศส
ให้พ่ายแพ้ไปได้ ในเมื่อเวลาตนเข้าทัพขณ พระเจ้าโคโลมาเข้าใจผิดทั้งสองข้อ กล่าวคือ
ฝรั่งเศสเก่งกว่าที่ตนคาดหมายไว้ ทั้งเงินแล้วก็อ่อนแอผิดความคาดหมาย พอพ.ศ. ๑๘๖๐
(พ.ศ. ๒๔๐๓) ฝรั่งเศสได้เห็นว่าประเทศญวนไม่ใช่ประเทศที่เปล่าประโยชน์ ดังนั้นจึงได้

เปลี่ยนความมุ่งหมายเดิมขึ้นใหม่ แทนที่จะขอ แต่ความผาสุกให้แก่พวกเจ้าชีวิต อย่างเดียว
ฝรั่งเศสมุ่งเอาประเทศญวนไว้ ในกำมือของตนด้วย ได้ทั้งนครเวียงต่าง ๆ ทั้งเมืองสองเมือง
และบังคับให้ ย้อมต่าง ๆ เบียดเบียนเรอฝรั่งเศสที่ละย้อมสองย้อม พระเจ้านะโปเลียนที่สาม
ต้องการแผ่ราชอาณาจักรไปทั่วโลก

ในสงครามฟรังโก-ปรัสเซีย ค.ศ. ๑๘๗๐-๑ (พ.ศ. ๒๔๑๓-๔) เนื่องจาก
ฝรั่งเศสได้พ่ายแพ้ สภาจัดการเมืองขึ้น French Colonial Party รู้สึกกระหายอยากแผ่
อาณาจักร ไปในที่ต่าง ๆ มากขึ้นโดยทางทะเล ฝรั่งเศสได้ทั้งหนารบเขาคังเกีย ถึงแม้จะ
พ่ายแพ้กลับมาเป็นหลายครั้งก็จริง ก็ยังหาได้หมกความพยายามไม่ กลับรวบรวมทะเล
ทหารให้มากขึ้นกว่าแต่ก่อนแล้วไปรบอีก ในที่สุดรบได้ ทั้งเกียไว้ในกำมือ และในค.ศ. ๑๘๘๒
(พ.ศ. ๒๔๒๕) ประเทศญวนก็ตกอยู่ในความปกครองของฝรั่งเศส

สรุปความได้ว่า การที่ประเทศญวนได้เสียอธิปไตยไปก็เพราะว่า ความโหดร้าย
ที่คนได้กระทำแก่พวกเจ้าชีวิต และการกำหนดว่า กองทัพและเรือของฝรั่งเศสไม่สามารถ
นั้นแหละทำให้ญวนเสียอธิปไตย

มะลายูเลียอิสสรภาพ

ในขั้นตอนนี้รัฐมณฑลได้แบ่งออกไปเป็นสามภาคในทางการปกครอง คือ :—

สตเรสตี

คือภาคที่อยู่ในปกครองของอังกฤษอย่างเต็มที่ ภาคนี้ มี

เสกตลเมนตล

มณฑลเวลเลสเต สิงคโปร์ มะละกาและแคว้นกินคิงส์

ใน ค.ศ. ๑๗๘๖ (พ.ศ. ๒๓๒๙) สุลต่านเมืองไทรบุรี Kedah

ได้ขายเกาะบะนังและมณฑลเวลเลสเต ใน ค.ศ. ๑๘๐๐ (พ.ศ. ๒๓๔๓) สุลต่านเมือง

ยะโฮร์ ก็ได้ขาย สิงคโปร์ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๙ (พ.ศ. ๒๓๖๒) สุลต่านทั้งสองนี้ได้รับทวงเงิน

สละ และยังได้รับเงินรายปีอีก ในการแลกเปลี่ยนกับดินแดนที่ได้ขายไปนั้น มะละกาเป็น

เมืองท่าอังกฤษได้รับคามสัญญาจากซอลันกา เพื่อแลกเปลี่ยนกับเบงกอลเรนท์สุมาตรา การเปลี่ยนแปลง

ในการปกครองนี้บริษัทอินเดียของอังกฤษเป็นผู้จัดการทั้งสิ้น.

อังกฤษได้แคว้นกินคิงส์ Dindings จากสุลต่านเมืองเประ Perak เนื่องด้วยสัญญา

พักถือ Treaty of Pangor ใน ค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘) ภายหลังที่ท่านผู้ว่าราชการ

ทชชเบอวช Birch ได้ถูกทำร้ายถึงชีวิต

สหรัชมะลายู

ซึ่งอยู่ในความคุ้มครอง ให้อำนาจเป็นของอังกฤษโดยสิทธิขาดไม่

มี เประ เสลังงอ Selangor เนกรี เซมบีตัน Negri Sembilan

และปะหัง Pahang เนื่องจากคกกลางเมืองที่เประและเสลังงอ สุลต่านแห่งเมืองทั้งสองได้

ร้องขอไปยังผู้ว่าราชการสหรัศ เสกตลเมนตล เพื่อขอความช่วยเหลือจากผู้ว่าราชการอังกฤษ

ซึ่งอังกฤษก็ได้ส่งมาให้ตามความประสงค์ วิธีการใหม่ที่ส่งข้าหลวงไปประจำตามสำนักของ

สุลต่านนี้ ความเป็นที่พึงพอใจของคนไทยไม่ เพราะพวกสุลต่านหมกอำนาจอ่อนอกกฎหมาย ต้องเป็น

ผู้ปกครองได้กฎหมาย แทนที่จะมีอำนาจแต่กษัตริย์

สัญญาพักขอไว้ตกลงกันในระหว่าง สุลต่าน เมืองเปเร กับ อังกฤษ ใน ค.ศ. ๑๘๗๔ (พ.ศ. ๒๔๑๗) อังกฤษได้ปกครองแคว้นดินกิงสุ และมีสเตอร์เบอรุชได้ถูกแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการเมืองเปเร แต่พระเจ้ามีสเตอร์เบอรุชได้ถูกฆ่าตายในไม่ช้ามา ดังนั้นอังกฤษจึงส่งทหารมาปราบเป็นการทำไทย สุลต่านและหัวหน้าผู้กำเนิการฆาตกรรมครั้งนี้ได้ถูกเนรเทศ ส่วนตัวการผู้กระทำการประหารได้ถูกแขวนคอ เหตุการณ์ก่อนหน้านั้นเกี่ยวกับสงครามเมืองเปเร

เนื่องจากสงครามกลางเมืองใน ค.ศ. ๑๘๗๓ (พ.ศ. ๒๔๑๖) และเหตุการณ์อื่นร้ายกาจของโรคสลดที่ปากแม่น้ำลังกัต Langkat เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๔ (พ.ศ. ๒๔๑๗) จึงได้มีข้าหลวงขึ้นที่เสด็จตามคำขอของสุลต่าน

เนื่องจากเกิดการจู่โจมภายในแคว้น เสมบิลัน ผู้ว่าราชการสเตรตส์ เซกตลเมนตส์ ได้ส่งกองทหารไประงับความยุ่งยากนั้น แล้วจึงทำให้เมืองนั้นอยู่ในความปกครองของข้าหลวงอังกฤษ

เหตุการณ์เหล่านี้ทุกประการ ทำให้เมืองใกล้เคียงต่าง ๆ ในเมลายวมกันอยู่ในความปกครองรักษาของอังกฤษ British Protectorate และสถาปนาเป็นสหรัชมะลายูขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๓๒)

โดยเหตุที่ในบังคับอังกฤษได้ถูกฆาตกรรม อังกฤษจึงได้ส่งข้าหลวงไปที่ปะหัง ใน ค.ศ. ๑๘๘๘ (พ.ศ. ๒๔๓๑) มณฑลในแถบฝั่งทะเลตะวันออกจึงได้เข้าร่วมกับสหรัชมะลายูใหญ่ใน ค.ศ. ๑๘๙๕ (พ.ศ. ๒๔๓๘)

สหรัชมะลายูใหญ่ได้รวมอยู่ในความปกครองรักษาของอังกฤษ ได้บังคับบัญชาของข้าหลวงใหญ่ คณะข้าหลวงอังกฤษต่างก็มีอำนาจอันใหญ่ยิ่ง ข้อที่พึงเข้าใจให้แจ่มแจ้ง ก็คือพวกสุลต่านมิได้ยกดินแดนเหล่านั้นให้แก่อังกฤษ อังกฤษจึงต้องปรองดองยอมเอาใจ และทั้งต้องมั่นใจว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับกิจการของศาสนาอิสลาม

มณฑลมะลายู
ที่ยังมิได้รวมกับ
สหรัฐใหญ่

บังคมะโฮร์ Johore เปอรลิส Perlis ไทรบุรี
กะลันตัน Kelantan ตรังกานู Trengganu ฮู
ในความอารักขาของอังกฤษ แต่ยังมีไทรบุรี
กับดินแดนอื่น ๆ

ยะโฮร์ยังคงเป็นเมืองเอกราช แต่ทั้งข้าหลวงอังกฤษในตำแหน่งที่ปรึกษา ในค.ศ. ๑๙๐๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) สยามได้ยกเลิกสิทธิในการปกครองเมืองเปอรลิส ไทรบุรี กะลันตัน และตรังกานู ทั้งสามเมืองนี้จึงได้ขึ้นอยู่กับความอารักขาของอังกฤษ ในการแลกเปลี่ยนอังกฤษยอมให้คนใน บังคมะโฮร์กับศาลยุติธรรมสยามหมด และทั้งให้สยามกู้เงินเกือบล้านปอนด์ โดยคึกคอกยกย่องสำหรับรัฐบาลสยามนำมาใช้ ในการสร้างทางรถไฟหลวงสายใต้

สรุปความ

รวมใจความ ก็จะได้เห็นว่า พวกมะลายูได้ขายดินแดนบางแห่ง บ้าง และอังกฤษได้รับซื้อบางแห่งตามสัญญาข้าง การรบพุ่ง ระหว่างชนสองชนกันนี้ยังเพียงเล็กน้อย และที่ใดเช่นไปเช่นนั้นก็เนื่องด้วยศึกกลางเมืองโจรสลัด และการฆาตกรรม ซึ่งพวกสุลต่านเป็นพวกอหังการ ยิ่งกว่านั้นชาวมะลายูเก็บจระเข้น ครอบ สุนัขและสุรุษสุร่าย เป็นพวกที่ขาดอุปนิสัยรักชาติและรักอิสสรภาพ ซึ่งชาวมลายูถือหึง ยะโสในความรักสองสถานนั้นมาก พวกมะลายูไม่พยายามรวมกำลังให้แข็งแรงขึ้นโดยทาง สามัคคี หรือทางร่วมมือใดๆ ในการต่อสู้กับวิธีที่อึดอัดกับของอังกฤษ ความไม่รู้ สักวันออก วัณโรค อันเนื่องด้วยอากาศในแถบร้อน จึงไม่สามารถที่จะต่อสู้กับความทรทกและความไม่ กำลังวังชาของชนชาวตะวันตก.

อังกฤชได้ทำเนิรการปกครองตามแบบเดิมของมะลายู พวกราษฎรจึงอ่อนน้อมต่อหัวหน้า
และต่อไปถึงผู้ใหญบ้าน ซึ่งได้อ่อนน้อมต่อสุดทายเป็นลำดับมา การปกครองอันธำรอารอบ
ของอังกฤชก็เหมือนเหมาะก็อยู่สืบสืบใจคอและขนบธรรมเนียมเก่าของชาวพม่าเมือง ชำราชการ
อังกฤชได้ปกครองบ้านเมืองภาคนี้เป็นอย่างดี อังกฤชและเงินเป็นฝ่ายออกทุนทรัพย์ กรรมกร
ได้แก่เงินและเชกทมิฬ และผลที่ได้เกิดขึ้น ก็คือความอุดมสมบูรณ์อย่างเยี่ยมยอดในการ
เหมืองแร่ กสิกรรม บ่อแร่ขี้ก และยางปาวา

กล่าวเฉพาะถึงชาวมะลายู ฐานะความเป็นอยู่ของเขาเวลานั้นเป็นผลดีกว่าเมื่อครั้งก่อน
มาก อยู่กันอย่างสงบเรียบร้อย อันซึ่งเร้นลับมาแต่เดิม เขามีสิทธิทำการอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ
และขนบธรรมเนียมเช่นเดียวกับบรรพบุรุษ ได้แยกตลาดใหม่สำหรับจำหน่ายพืชผลแห่งกสิกรรม
เขารวบรวมกันคชนในทางที่เป็นชาติเดียวกัน ซึ่งจะนำไปสู่การปกครองตนเองได้ ในตอนท้าย
และในที่สุดคงจะทำการความเป็นอยู่แห่งคนให้เหมาะแก่อยู่สืบสืบและความประสงค์ทั้งปวง รวม
กันว่าเขาได้อยู่กินตามประเพณีของเขา โดยอังกฤชมิได้มาขัดขวาง นอกจากเวลาเขาประพฤติ
ผิดกฎหมาย ก็เหมือนเขาจะเป็นพวกที่มีความสุขยิ่ง ถึงแม้จะมีงานเข้าเมืองอย่างใดมาแต่มา
ชาติมะลายูจะไม่ค้นสืบหรือเสื่อมลงอย่างใดเลย ยังมีหวังที่จะต่อไปข้างหน้าอีก.

พระมาเลียบอิสสระภาพ

ประเทศอังกฤษหาได้ชนะพระมาโดยทั่วยกก่อนไม่ พระมาเองเป็นผู้ที่ทาบชนก่อน ใน
ค.ศ. ๑๘๒๔ (พ.ศ. ๒๓๖๗) เพราะเชื่อมั่นว่าทิวคงจะชนะอังกฤษ

ประมาณสามสัปดาห์ก่อนหน้านั้น ได้มีการสงครามเกิดขึ้น ข้าหลวงใหญ่ของบริติชอินเดียน
ของอังกฤษในเมืองคัลคัตตา ได้ยื่นคำร้องไปยังพระเจ้าแผ่นดินพระมาหลายฉบับ คักคานในเรื่อง
ที่พวกพระมาทำการรุกรานลำพรมแกน จับคนในร่มอังกฤษไปลงโทษอย่าง มาเลียบยัง
และทำลายทรัพย์สินสมบัติอันมีค่าอันหลายมณรูป ฯลฯ แต่พระมาจงใจไม่คอยจดหมายเหล่านั้น
ทั้งทุกผู้นำเอกสารเหล่านั้นไปก็ได้รับการต้อนรับอันหยามช้าทารุณเป็นอย่างยิ่ง

ทุกสิ่งทุกอย่างที่ข้าหลวงใหญ่ของอินเดียนกระทำไปนั้น พระมาลงมือเสียว่าได้ทำไปโดยความ
กลัวเกรง อังกฤษกลัวพระมา

หนึ่ง พระมาได้รับชาติที่อยู่ใกล้เคียงชนะมาหลายครั้ง จึงคิดเสียว่าคนแก่ และถูกลง
กำลังความสามารถของกองทัพและเรือของอังกฤษ ในสงครามคราวแรกที่พระมารบกับอังกฤษ
พระมาได้ปราชัยอย่างยับเยิน สมควรจะเป็นเครื่องสอนใจได้เป็นอย่างดี แต่ก็หาเป็นเช่นนั้นไม่
ในที่สุดพระมาแพ้ และเสียดินแดนคอนไททั้งหมดแก่อังกฤษเมื่อค.ศ. ๑๘๕๒ (พ.ศ. ๒๓๙๕)

ต่อมาพระมาปกครองอย่างกดขี่ รัฐบาลอ่อนแอลงไปจนเกิดระส่ำระสาย จนที่สุดราชวงค์
พระชนมชีพเจ้านายของตนเอง ปล้นสดมภ์ และกดขี่ข่มเหง พ่อค้า และพวกที่อิงเทียวชาว
ต่างประเทศ หยิบคายต่อทุกต่างประเทศ และพยายามที่จะก่อเหตุกับชาติยุโรปเนื่อง ๆ

เหตุการณ์ทั้งปวงนี้ ทำให้เกิดสงครามกับอังกฤษเป็นครั้งที่สาม จนถึงเสียอิสสระภาพ
ทั้งหมด ในค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๘)



สยามดำรงความเป็นไทย

สุนทรพจน์ของ
ท่านอัครราชทูต
สยาม

ชาวสยามเราเรียกตนเองว่า 'ไทย' — โดยศัพท์แปลว่า 'ไม่ขึ้น
แก่ใคร' — นั้น รักความอิสระภาพ และความรักในอิสระภาพนี้เอง
เป็นเหตุให้เรารักษาศักดิ์เป็นอิสระมาแต่เดิม

พระพุทธศาสนาได้ มีการเก็บขงทั้งสาอย่างใด ๆ ซอนเองแหละ
เป็นหลักฐานสำคัญองลกขงในทางรัฐประศาสนนโยบาย เป็นเครองมกมกตรกตรงชนชาติหลายเหล่า
หลายกอใหรวมเป็นชาติเกยวอยูกี้ ไม่แต่เท่านั้นยังช่วยให้สยามเป็กประศูบริงความสัมพนธ์
ของต่างชาติ

เพราะฉะนั้นเมื่อถึงสมัยที่จะเกยวอยูกี้กับชนชาวชาติยุโรป ในทางที่จะเป็นประโยชน์
ได้แล้ว - สยามพร้อมที่จะทำเช่นนั้นทีเดียว

เราสามารถจัดการบ้านเมืองอย่างใหม่ได้ เช่นในแผนกยุติธรรมแผ่นดิน จนถึงกับ
เมื่อเร็ว ๆ นี้มหาประเทศได้แสดงความไว้วางใจ โดยยินยอมในทางตุลาการ และการเงิน
ของประเทศคณ เพราะฉะนั้นเวลานี้เรามีอิสระภาพอย่างบริบูรณ์ ปัญหาจึงมอกว่าเราจักใช้
อิสระภาพอย่างไร

เราต้องการรักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์กับยุโรป ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาเรายินยอมกับ
คนต่างชาติอยู่เสมอ เวลานั้นรัฐบาลกำลังมุ่งที่จะส่งเสริมให้มันแข็งเมือง นักท่องเที่ยว และ
อะไรที่มีอะไรอีก และให้ความสะดวกแก่พ่อค้าพาณิชย์ต่างชาติให้เข้ามาตั้งการค้าขายและ
อุตสาหกรรม เพราะฉะนั้นการร่วมมือกับต่างชาติในกิจการต่าง ๆ จึงเป็นความประสงค์อย่างยิ่ง
ของเรา....."

ข้อความนี้คัดลอกมาจากคำรัสของหม่อมเจ้าวรรณไวทยากร อัครราชทูตสยามประจำกรุงลอนดอน
ซึ่งได้ทรงประทานแก่สมาชิกของสมาคม *Central Asian Society* ในกรุงลอนดอน เมื่อวันที่ ๑๘
เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๓๐

ความประพฤติต่อ

คนต่างศาสนา

เราพูดกันอย่างแน่นอนว่า ในศตวรรษสุดท้ายของ

ประวัติศาสตร์ไทย รัฐบาลสยามมิได้ประหารชีวิต

ใคร ๆ เลยอันเนื่องจากการต่างศาสนา พวกแขก

ก๊ก ฝรั่งเศส และพวกสอนศาสนาที่ไม่ได้รับความสะดวกสบายเลย ที่จริงนั้นผู้เผยแพร่

คริสต์ศาสนา (ทั้งนิกายโรมันคาทอลิกและโปรเตสแตนต์) กลับได้รับความเกื้อหนุนเสียอีก เช่น

ได้ที่ดินไปปลูกสร้างโบสถ์วิหาร โรงเรียนและโรงพยาบาล เป็นต้น พร้อมด้วยความสะดวก

ทุกสิ่งทุกอย่าง ในอันที่จะปฏิบัติการให้ขึ้นไปสู่ความปรารถนา การต่างศาสนาไม่เป็นอุปสรรคที่จะ

ไม่ให้ ได้เลื่อนยศถาบรรดาศักดิ์และตำแหน่ง ในหน้าที่ราชการเลย พวกคริสต์ศาสนา บางคนถึงกับได้

ราชการในหน้าที่สำคัญ ๆ และสูง ๆ ก็มิได้มี

พฤติการณ์แห่งรัฐบาลเช่นนี้ไม่แสดงให้เห็นความไม่รังเกียจอย่างเคียด ยังส่อให้เห็น

ความโอ้อ้อมอารี จนลึกลับที่พระรณนา เนื่องจากความไม่รังเกียจเคียดคลั่งที่ในทางศาสนา และ

ความโอ้อ้อมอารีต่อชาวต่างประเทศนั่นเอง จึงทำให้สยามเป็นเอกราชทุกวันนี้ ถ้าแม้ว่าพวก

สอนศาสนา พวกพ่อค้าพาณิชย์ได้ถูกกักขังข่มเหง และถูกฆ่า สยามอาจจะต้องเสียความ

อิสระภาพเหมือนกับประเทศญวนก็เป็นได้

ยิ่งกว่านั้น ถ้าเราเชื่อมั่นในความสามารถของกองทัพบกและเรือของเราด้วยแล้ว ไม่

เหลือवल หรือไปถูกความสามารถของเพื่อนบ้าน กล่าวคืออังกฤษทางตะวันตก และ

ฝรั่งเศสทางตะวันออก เราก็คงจะได้เกิดสงครามกับสองประเทศนี้ เช่นเดียวกับ พม่าใน

พ.ศ. ๑๘๒๔ (พ.ศ. ๒๓๖๗) เป็นต้น และอาจจะปราบชัย และบางทีก็อาจจะถึงแก่ต้อง

เสียอิสระภาพก็เป็นได้.

เหตุที่สยามดำรง

ความอิสสรภาพ

อยู่ได้

๑. แสดงความไม่รังเกียจเกียจคร้านในทางศาสนาแก่
คริสตศาสนา

๒. ชนชาวต่างประเทศได้รับความโอ้อวมหา

๓. ชนชาวต่างประเทศได้รับความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวแก่สินค้า การค้าขาย
โรงสี บ่อแร่ บำไม่ ฯลฯ

๔. พระปรีชาญาณแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่สี่และที่ห้า และทั้งพระ
ปรีชารอบคอบของสมเด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เสนาบดีว่าการต่างประเทศ ในระบอบ
สามสิบปี) ที่ไม่ทรงเห็นชอบด้วยกับการสงครามในเวลาที่ยังขึ้น แต่โปรดในทางเจริญ
ไมตรีกับเพื่อนบ้านที่มีอำนาจ คืออังกฤษและฝรั่งเศส

๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่สี่เห็นประโยชน์แห่งกำลังกองทัพบกและเรือ
ของชาติตะวันตก ทรงเห็นชัดเจนว่าทำไมพระมาเฟียจึงปราชัยในสงครามครั้งแรกกับอังกฤษทั้ง
สองคราว และเงินแพะเงินใน ค.ศ. ๑๘๔๒ และ ๑๘๕๕ (พ.ศ. ๒๓๘๕ และ ๒๔๐๑)

๖. ที่ปรึกษาต่างประเทศทุก ๆ คน ได้ช่วยเหลือรัฐบาลสยามอย่างแข็งแรงเป็นสำคัญ
ก่อนเมื่อจำเป็น

๗. รัฐบาลได้จัดส่งนักเรียนไปเล่าเรียนในทวีปยุโรปเป็นอันมาก

๘. การกีดกันและการปกครองใต้เจตนา ในรัชกาลเป็นใหญ่ นั้นเป็นเหตุ
ที่ทำให้เขาขมเกลียดอำนาจศาล ที่ใช้แก่คนในบังคับของเขา

๙. สยามระวังมากในการไม่ให้เป็นผู้หนึ่งรัฐของต่างประเทศ ได้จัดการภายใน
ประเทศอย่างเร็วร้อย และมีชื่อเสียงมากในตลาดเงินของโลก คือกรุงลอนดอน ซึ่ง
เป็นเหตุให้เห็นได้ว่าเป็นประเทศที่สามารถจัดการเรื่องอศรรายได้ด้วยตนเอง

๑๐. เนื่องจากพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่หก สยาม
ได้เข้าร่วมมหาสงครามข้างสหประชาชาติ Associated Powers เพื่อประโยชน์ของชาติเล็ก ๆ



ญี่ปุ่นสมัยปัจจุบัน

คำนำ ญี่ปุ่นสมัยปัจจุบันเริ่มต้นตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๓๙๖) คือเวลาที่เรืออเมริกันได้เข้าไปยังเมืองท่าของญี่ปุ่น เพื่อขอทำการค้าขาย ดังนั้นจึงควรพิจารณาสภาพของญี่ปุ่นตั้งแต่บัดนั้น

ก่อน ค.ศ. ๑๘๕๓ ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีพลเมืองหนาแน่น นายทหารผู้มีอำนาจเล็กน้อย มากที่เรียกว่า 'โชกุน' Shogun เป็นผู้ครอง รອງจากโชกุนก็มีเจ้านายและขุนนางเป็นอันมาก ขุนนางเหล่านั้นเรียกว่า 'ไดมิโอ' Daimio ไดมิโอคนหนึ่งก็ปกครองจังหวัดหนึ่ง พลเมืองในจังหวัดนั้น ๆ ก็ต้องเชื่อฟัง ไดมิโอทุกคนต่างก็มีนายทหารผู้น้อยของตนมา นายทหารเหล่านั้นเป็นผู้ระดมพลสำหรับไดมิโอในคราวสงคราม แล้วไดมิโอก็ได้ตอบแทนด้วยการให้ความร่วมมือแก่พลเมือง ขณะที่โชกุนต้องการทหาร ไดมิโอเป็นกองกำลังให้ทันที ระบบนี้เรียกว่า 'ลัทธิฟิวคาล' Feudal System

โชกุนกับมิคาโด ในญี่ปุ่นขณะนั้นมีผู้ปกครองใหญ่ยังอีกผู้หนึ่งด้วย เรียกว่า 'มิคาโด' Mikado หรือ 'มหाराช' Emperor สมมุติว่า จุติลงมาจากสวรรค์ ดังนั้นจึงมีตำแหน่งสูงยิ่ง แต่ในราว ค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๓๙๖) พระองค์มีอำนาจน้อยลงมาก มิคาโดทรงบังคับบัญชาราชการ คงเป็นผู้ปกครองอยู่ก็เพียงแต่ในพระนาม ส่วนโชกุนได้ปกครองอย่างแท้จริง

ก่อนนั้นหลายปี ราว ค.ศ. ๑๖๐๓ (พ.ศ. ๒๑๔๖) ชุนนางผู้เป็นแม่ทัพคนหนึ่ง ชื่อ โทกุกาวา ไอเยะยาสุ Tokugawa Ieyasu ได้ชิงอำนาจ เြือกตนเองเป็นโชกุน และ ลกตำแหน่งมิคาโดลงเป็นที่สอง ต่อจากนั้นโชกุนในตระกูลของโทกุกาวาก็ได้ปกครองญี่ปุ่น สืบกันมา ภายอำนาจของโชกุนได้ทำให้พุทธศาสนารุ่งเรืองขึ้น ส่วนศาสนาชินโต Shintoism อันเป็นศาสนาเก่าแก่ของญี่ปุ่นได้เสื่อมลง

การอยู่ ปรมาณสองร้อยปี ก่อน ค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๓๙๖)
อย่างโดดเดี่ยว ประเทศญี่ปุ่นไม่ยอมให้ชาวต่างประเทศเข้าเมือง โชกุนผู้หนึ่ง
ของญี่ปุ่น ได้ออกข้อบังคับห้ามมิให้ชาวญี่ปุ่นออกนอกประเทศ ใครจะคิดขึ้น
มิไทยถึงตาย พวกสอนศาสนาและพ่อค้าทุกคนได้ถูกขังไว้
ออกหมด นอกจากชาวฮอลันดาสองสามคน ทั้งนี้ชาวญี่ปุ่นจึงอยู่โดยเอกเทศ ไม่มีการ
คบค้าสมาคมกับใคร ราวค.ศ. ๑๕๐๐ (พ.ศ. ๒๐๔๓) ถึง ค.ศ. ๑๖๕๐ (พ.ศ. ๒๑๙๓)
ญี่ปุ่นได้ทำการค้าขายอย่างใหญ่โตกับยุโรป แต่จาก ค.ศ. ๑๖๕๐ (พ.ศ. ๒๑๙๓) ถึง
ค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๓๙๖) มิได้มีการติดต่ออย่างใดเลย ครั้นมา ค.ศ. ๑๘๕๓
(พ.ศ. ๒๓๙๖) เป็นเวลาที่เริ่มต้นกันออก

เปอรูรี่ไปถึงญี่ปุ่น นายทหารเรืออเมริกันผู้หนึ่งชื่อเปอรูรี่ Perry ได้คุมเรือรบ
ค.ศ. ๑๘๕๓ สลัดไปขึ้นที่โยโกฮามา Yokohama ใน ค.ศ. ๑๘๕๓
(พ.ศ. ๒๓๙๖) และได้นำหนังสือเจริญทางไมตรี จาก
ประธานาธิบดี ส.ป. อเมริกาไปยังผู้ครองประเทศญี่ปุ่น แห่ง
ด้วยไม่ทราบประวัติการของญี่ปุ่นก็ เปอรูรี่ได้เสนอหนังสือต่อผู้มีอำนาจสูงสุด คือโชกุน ซึ่ง
เป็นการผิดอย่างลึกซึ้ง หนังสือฉบับนั้นควรถวายแก่มิคาโด

ในหนังสือนั้นอเมริกาขอทำสัญญาการค้าขาย กล่าวคือขออนุญาตให้และทำการค้าขาย
กับเมืองท่าของญี่ปุ่น โสกุณยอมตกลงและให้เซ็นสัญญาเมื่อ ค.ศ. ๑๘๕๔ (พ.ศ. ๒๓๙๗)
ขุนนางหลายคน และเจ้ามิโตะ Prince Mito เป็นต้น ไม่ประสงค์จะมีการเกี่ยวข้องกับต่างประเทศ
ทั้งเกรงว่าในไม่ช้าญี่ปุ่นอาจจะตกเป็นเมืองขึ้นของ ส.ป. อเมริกา ท่านขุนนางเหล่านั้นยังได้
โต้แย้งว่าโสกุณไม่มีอำนาจที่จะทำสัญญาใด ๆ กับนานาชาติ 'มิคาโก' เป็นผู้เกี่ยวข้องเท่านั้นที่จะทำได้

ใน ค.ศ. ๑๘๕๘ (พ.ศ. ๒๔๐๑) อังกฤษได้ทำสัญญาในทำนองเดียวกัน ซึ่งใน
ไม่ช้า ฝรั่งเศสและรัสเซียก็ได้ทำตาม สถานทุกต่างประเทศก็ได้สร้างขึ้นในที่ดินญี่ปุ่นเป็นครั้ง
แรกตั้งแต่บัดนั้น

ความเกลียดชัง ในยุคเดียวกันนั้นโสกุณถึงแก่กรรม ทายาทเป็นเด็กอายุสิบสองขวบ
ชนต่างชาติ ผู้สำเร็จราชการแทนโสกุณแต่ได้ทราบว่า บิรवारของมิคาโก
เกลียดชังชาวต่างประเทศและไม่เห็นพ้องด้วยกับสัญญาฉบับใหม่
การรื้อวางได้เกิดขึ้นในเมืองต่าง ๆ พวกบิรवारของมิคาโกทำร้ายพวกของโสกุณ ในการ
พิพาทครั้งนี้ผู้สำเร็จราชการโสกุณแต่ได้ถูกฆ่าตายโดยคนใช้ของเจ้ามิโตะ ชาวต่างประเทศ
มีชาวฮอลันดา รัสเซียและอังกฤษได้ถูกฆ่าตายในถนนเมืองโยโกฮามา สถานทุกต่างประเทศ
ก็ได้ถูกทำลายเผาผลาญลง

บิรवारของมิคาโกพร้อมกับเจ้านายมีอำนาจมากขึ้นทุกที โสกุณจึงไม่สามารถรักษา
ความเรียบร้อยและลงโทษพวกผู้รื้อวางและพวกก่อเหตุจลาจลกรรม ก็ได้ถูกพรรคพวกของมิคาโก
บังคับให้เลิกสัญญา และให้ขับไล่ชาวต่างประเทศออกจากดินแดน กองทัพเรืออังกฤษจึงได้
ระดมยิงเมืองซัตซึมา Satsuma ซึ่งมีโกมิโอะเป็นหัวหน้าคณะเกลียดชังชนต่างชาติ และเป็น
ผู้รับผิดชอบในการจลาจลหลายราย โกมิโอะออกผู้หนึ่งได้ยิงเรือของชาวต่างประเทศ ดังนั้น
ใน ค.ศ. ๑๘๖๔ (พ.ศ. ๒๔๐๗) เรือรบอังกฤษเข้าถล่ม ฝรั่งเศสสามลำ อเมริกาสองลำและ
ฮอลันดาอีกสามลำได้รวมกำลังกันระดมยิงข้อมในเมืองชิมอนะเสกิ Shimonaseki และได้ส่งกองทัพ
ขึ้นบกโกมิโอะจึงได้เปลี่ยนความคิด และยอมเปิดเมืองทำให้ชาวต่างประเทศทำการค้าขายใหม่

ใน ค.ศ. ๑๘๖๖ (พ.ศ. ๒๔๐๙) โซกุนได้ไปถึงแก่กรรม และต่อมาอีกสอง
สามเดือนมิคาโดก็สิ้นพระชนม์ โซกุนคนต่อไปได้ลาออกจากตำแหน่ง มิคาโดองค์ใหม่
พระนาม มีทสุฮิโตะ Matsuhito ก็ได้ทรงราชย์ โดยสิทธิขาดใน ค.ศ. ๑๘๖๗ (พ.ศ. ๒๔๑๐)

การจลาจล มีเหตุหลายประการที่ทำให้ โซกุนเสื่อมอำนาจลง และมิคาโดมีอำนาจ
ในญี่ปุ่น มากขึ้น คือ :-

๑. ข้อแรกคือการผนวกเอาเรเวน โซกุนได้ส่งเสนาบดี
และประวิติศาสตร์ ผลของการนี้ใคร่ขอ คำว่าประวิติศาสตร์ ญี่ปุ่นของเจ้ามิโตได้
สอนให้พลเมืองทราบหน้าที่อันแท้จริงของตำแหน่งโซกุน เจ้ามิโตได้ชี้ให้เห็นว่ามิคาโดเป็น
เจ้าแผ่นดินอันถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนโซกุนนั้นเป็นผู้ช่วยรักษาในทางทหาร เนื่องจาก
คำราเลนั้นมีผู้ให้สัญญาเจ้ามิโตว่า “ผู้ให้กำเนิดการเปลี่ยนแปลงอันนำไปสู่การจลาจล”
การกระทำของเจ้ามิโคโตะเหมือนกบฏโซ Rousseau เมื่อครั้งการจลาจลในฝรั่งเศส

๒. ใ้มีการผนวกศาสนาชินโตขึ้น ศาสนานี้สอนว่าพระเจ้าแผ่นดินเป็นเทวามาจุติ ควร
บูชาท่านองเกี่ยวกับพระเจ้า พวกโซกุนและมโศพทธศาสนา และยกย่องเป็นศาสนาทางราชการ
และเพราะเหตุนี้เอง ในเวลาครั้งกระโน้นชาวคริสต์ศาสนาและพวกยากหลวงจึงถูกข่มเหงและ
ขี้ได้ ครั้นต่อมาเมื่อมีการเล้าเรเวน พุทธศาสนาเสื่อมลง พลเมืองก็หวนกลับไป
ถือการบูชาบรรพบุรุษอย่างเดิมอีก

๓. ขุนนางและเจ้านายพากันคิดว่าพวกโซกุนไม่ดีไปกว่าตน เป็นแต่เพียงประมุข
ของวงศ์ ซึ่งมีอำนาจ ก็พากันอิจฉาอิจฉา และใคร่จะทำลายอำนาจของพวกโซกุนลง ที่
จะทำให้เช่นนั้น ก็โดยสนับสุนนมิกาโค

๔. ในชั้นต้นพวกโซกุนเป็นผู้ปกครองอย่างสามารถ แต่ต่อมาเกี่ยวกับ ปราศจาก
ความยุคลิทธิธรรม และพอใจในความมั่งคั่ง ดังนั้นจึงหมกอำนาจอันอยู่แต่เดิมนี้ลงเป็นลำดับ

๕. ข้อสุดท้ายและนับว่าสำคัญที่สุด คือพวกโซกุนได้เพาะศัตรูขึ้น โดยช่วยเหลือ
ชาวต่างประเทศ ความรักชาติ และความเกลียดชังชาวต่างประเทศของมิคาโดเป็นที่
พึงพอใจแก่ราษฎร เหตุนี้แหละทำให้ อำนาจของมิคาโดยิ่งใหญ่มากกว่าแต่เคยมา

สมัยการปกครอง

ที่รุ่งเรือง

ศกกลางเมือง

ใน ค.ศ. ๑๘๖๗ (พ.ศ. ๒๔๑๐) โชนไก้ยกอำนาจ

ถวายมิคาโก เป็นอันว่าอำนาจของโชนวงศ์ โทกกาวา

ซึ่งได้ปกครองประเทศญี่ปุ่นอยู่ถึงสองร้อยหกสิบ สิบสอง

ปีนั้น แต่พวกโคมโอะฮาพอใจไม่ ต้องการให้ โชนไก้ยก

อำนาจตนปกครองอยู่โดยสิทธิถวายแก่มิคาโกให้หมด โชนไก้ไม่ยินยอมทำตาม ดังนั้นจึง

เกิดศึกกลางเมืองขึ้น ซึ่งกองทัพของมิคาโกได้ ชัยชนะทั่วไปทุกแห่ง โชนไก้ยอมแพ้

กระทำการฆ่าโชนไก้ และได้รับอนุญาตให้อยู่อย่างเจียม ๆ ฐานผู้ ก็นำนอก และกระนั้นก็ยัง

ได้เกิดกบฏพรรคพวกของโชนไก้ต่อมา โดยพยายามจะสถาปนารัฐปลัดขึ้นโดยอิสระที่

เมืองฮาโกดาเตะ *Hakodate* แต่การร่นวายนับถูกปราบลงมายัง เมือง ค.ศ. ๑๘๖๘

(พ.ศ. ๒๔๑๒)

รัฐประศาสน์นโยบายใหม่

มิคาโกเริ่มความสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศ ในทาง

พาณิชย์และการศึกษาโดยไม่คำนึงจิตใจ พระราชกิจ

แรกก็คือยกเลิกการห้ามมิให้ ชาวญี่ปุ่นออกนอกประเทศนั้นเสีย ได้ตั้งคณะโคมโอะชิน สภาน

ได้แนะนำมิคาโกให้รับของผู้อื่นแทนต่างชาติ ส่งนักเรียนไปศึกษาวิชาเพิ่มเติมตามแบบอย่าง

ประเทศตะวันตก ส่งอาจารย์ต่างประเทศและผู้ชำนาญการต่าง ๆ เข้าไปในประเทศ

ยกเลิกสิทธิพิวตาส

ญี่ปุ่นยังคงแบ่งเป็นมณฑลเล็ก ๆ หลายมณฑล มีขุนนาง

สำเร็จราชการเกือบทุกอย่างภายในมณฑลของตน ข้า

ราชการที่เฉลียวฉลาดเห็นว่าการปกครองประเทศญี่ปุ่นมีอะไรเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากจะรวม

การปกครองทั่วทั้งประเทศไปขึ้นในกองบัญชาการกลางของมิคาโก ข้อที่สอง ภัยอันเกิดแก่

การพิพาทแห่งวงศ์ พิวตาสและการกบฏอย่างมีเนื้อ ๆ ข้อที่สามคือปัญหาเกี่ยวกับรายได้อของ

ประเทศ การเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ตามแผนตะวันตกต้องใช้เงิน หากปกครองตาม

ลัทธิพิวตาสพวกขุนนางก็เก็บเงินจากจังหวัดของตนปกครอง และส่งเข้าพระคลังเพียงหนึ่งในหก

ทั้งนั้นใน ค.ศ. ๑๘๖๕ (พ.ศ. ๒๔๑๒) พวกโคมิโอะและพวกเจ้าได้อุทิศชกชอนให้ยก
 เลิกสิทธิพวกลาซันเก่าแก่ถวายแก่มิคาโตะ ทั้งสองคนนั้นได้กระทำตาม โคมิโอะได้ชักชวน
 การกระทำครั้งนี้ถือว่าเป็นการแสดงรักชาติอย่างไม่เคยปรากฏในประเทศใด ๆ เลย การทวงนักเพื่อ
 ทำนุบำรุงประเทศญี่ปุ่นให้แข็งแรงและรวบรวมเป็นเอกแผ่นคชน ทั้งนลทพวกลาซัน ซึ่งโคมิโอะอยู่
 ในระยะกาลเป็กร อยบเป็นอน ไมมอกค่อไป การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้สรุปวบยชคอยู่ในเรื่องซึ่งจะ
 เรียกค่อไปว่า 'การจลาจลญี่ปุ่น'

ผลแห่ง ๑. ชาวนาไมต้องเสียเงินชากรแก่ผู้ปกครองท้องถิ่น เขามีอำนาจ
 การจลาจลญี่ปุ่น เป็นเจ้าของทนาเล็ก ๆ อย่างเก็ชชาก แต่เขาต้องเสียค่าภายทคนแก่
 มิคาโตะแทน ทั้งทำให้พวกชาวนาพากันค่อกใจ เขาเคยไกรย
 การอื่นหนักมาหลายยแล้ว พวกทโคเว็ยนรู้เรื่องการจลาจลในประเทศฝรั่งเศสมาแล้ว อาจ
 จะเปรียบเทียบเว็ยนโค อย่างที่

๒. กองทหารซึ่งแต่ก่อนอยู่ในมือชนนางค่าง ๆ ในลทพวกลาซัน ได้ถูกไปอยู่ใน
 มือของรัฐบาลรวมทงสน มีการเกณฑ์ทหารแก่คนทุกชั้น ซึ่งไกล ไปทางแบบทหารเยอรมัน
 ได้จ้างนายทหารยุโรป โคยมักเป็นนายทหารเยอรมัน ทำการฝึกสอนในเชิงยุทธศาสตร์
 ได้ตั้งกองทหารบกและเรือชน มีอู่สร้างเรือและโรงเก็บสรรพาวุธ การท้อเรือและการเว็ยน
 วิชาทหารเรือยังกดยเป็นครู กิจการทหารทั้งหมคชนตรงท่อมิกาโตะ

๓. ได้สร้างรถไฟสายแรกจากกรุงโตเกียว Tokio ไปโยโกฮามา ในค.ศ. ๑๘๗๒
 (พ.ศ. ๒๔๑๕) ท่อมายสียมทางรถไฟพนไมล์ และต่อมอดคัสติยมทางรถไฟรวมกัน
 ทงสนหาพนไมล์

๔. ได้มีบริษัท เจริญทะเล หลายบริษัท ภายหลังค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘)
 ค่อมายคัสติยมบริษัทเรือใหญ่สองบริษัทได้รวมกันเป็นบริษัท คือ บริษัท นิปปอน ยูเสน โกซา
 Nippon Yusen Kaisha ทมชอเสียบชอยู่ในเวลาน

๕. ได้มีการ โทรศัพท และโทรเลขใช้ทกค่อทวไปในเมืองใหญ่ ๆ ทั้งแต่ค.ศ. ๑๘๘๐
 (พ.ศ. ๒๔๒๓) ซึ่งแต่แรก ๆ ราษฎรลอบคักสาย

๖. ได้มีการไปรษณียกลางขึ้น และใน ค.ศ. ๑๘๗๗ (พ.ศ. ๒๔๒๐) ได้เข้าเป็นสมาชิกไปรษณียสากล *International Postal Convention*

๗. สินค้าเพิ่มพูนขึ้นจากสามล้านปอนด์ครึ่งในค.ศ. ๑๘๖๕ (พ.ศ. ๒๔๐๒) ถึงหกล้านปอนด์ครึ่งในค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๒๒) และถึงห้าล้านปอนด์ในค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๘)

๘. การศึกษาได้แพร่หลายขึ้น มีโรงเรียนภาษาต่างประเทศ และวิทยาศาสตร์ โรงเรียนแพทย์ และมีมหาวิทยาลัยใหญ่สองแห่งในโตเกียวและเกียวโต Kyoto ได้จัดตั้งกระทรวงการศึกษานในค.ศ. ๑๘๗๑ (พ.ศ. ๒๔๑๔) ในช่วงเวลาสี่สิบปีมีโรงเรียนสามหมื่นแห่ง มีนักเรียนสามล้านคน การศึกษาคอนันไม่จำกัดอยู่ในวงศ์สกุลหลานชนนางอีกต่อไปแล้ว บุตรหลานของชนชั้นสามัญได้มีหวังที่จะไ้รับการศึกษาขั้นสูงที่สุดในเวลานี้

๙. การศาสนาได้รับความกระทบกระเทือนอย่างร้ายแรง รัฐบาลปลัดก็งดออกจากการศาสนาอย่างเด็ดขาด ไม่คุ้มครองและบำรุงพทธศาสนาอีกต่อไป เลิกตั้งกระทรวงการศาสนาเสีย *Ministry of Public Worship* ถึงแม้ว่าต่อมาศาสนาชินโต ได้รุ่งเรืองขึ้น แต่ก็ไม่ใช่ศาสนาที่ยังค้ำย ต่อมา ค.ศ. ๑๘๘๐ (พ.ศ. ๒๔๒๓) พระเจ้าแผ่นดินได้ทรงตราพระราชบัญญัติให้ความอิสระในการถือศาสนาได้ตามชอบใจ

๑๐. ได้มีการปลูกฝ้ายขึ้นใช้ทอผ้าขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๗๓ (พ.ศ. ๒๔๑๖)

๑๑. ได้ใช้ปฏิทินตามแบบยุโรปในค.ศ. ๑๘๗๓ (พ.ศ. ๒๔๑๖)

๑๒. ญ่ขุนในครั้งกระโน้นมีการใช้เงินตราหลายอย่าง และโรงกระสาปนที่หลายแห่งซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การสินค้าของประเทศ ดังนั้นรัฐบาล จึงได้ จักวางระเบียบให้ ใช้เงินตราอย่างเดียวกันทั่วทั้งประเทศ

๑๓. การหนังสือพิมพ์ได้แพร่หลายขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเป็นส่วนสำคัญในการเมือง หนังสือพิมพ์ได้เริ่มขายอนุญาตให้ออกในค.ศ. ๑๘๗๑ (พ.ศ. ๒๔๑๔) ในช่วงเวลาสี่สามปีมีหนังสือพิมพ์มากกว่า หกหมื่นฉบับ ในขณะเดียวกันมีหนังสือและเอกสารที่แปลออกจากภาษาต่างประเทศพิมพ์จำหน่ายเป็นจำนวนมาก

ความอยากใหม่
ของญี่ปุ่น

ผลของการศึกษาทำให้เกิด ความอยาก ที่มีอิสรภาพและการ
ปกครอง มิคาโกไคทงเห็นการณ์ล่วงหน้า จึงได้ชักส่ง
คน ข้าราชการ ผู้ สามารถ ออกไป ศึกษา วิชาการเมือง ณต่าง
ประเทศ เช่นการปกครองอย่างไคกุหมายเป็นต้น

ในขณะเดียวกันญี่ปุ่นได้ประกาศแก่ต่างประเทศในเรื่องความก้าวหน้าของประเทศตน และ
ขอรับรองให้แก่ ไซสัญญาการพาณิชย์เกมนั้น และตกลงกันใหม่ แต่ก่อนที่สัญญากังกัฉาน
จะได้ตกลงกัน ก็พลันเกิดความยุ่งยากที่จะต้องจัดการเกิดขึ้นสองเรื่อง คือความยุ่งของเมือง
เกาหลีและกบฏซุกสุมา

ปัญหาเมืองเกาหลี ๑. เกาหลี ได้ เคยส่ง เครื่องบรรณาการ ไป ถวาย ญี่ปุ่น ตาม
ธรรมเนียมมาหลายปี ต่อมาญี่ปุ่นได้ เปิดเมืองท่า และได้ทำ
สัญญาการพาณิชย์ใหม่กับประเทศมหาอำนาจ ญี่ปุ่นคาดว่าเกาหลีคงต้องอนุโลมตามด้วย แต่
เกาหลีปฏิเสธ ไม่แต่เท่านั้นเกาหลีไม่ยอมติดต่อกับญี่ปุ่นในกิจการใด ๆ โดยคนเห็นว่า
ชาติญี่ปุ่นเสื่อมลงไปมากมาย ในการที่ล่อลวงแย่งความเจริญแผนตะวันออก

๒. เกาหลีเป็นตลาดสำคัญทั้งอาหารให้แก่ญี่ปุ่น และญี่ปุ่นได้มีความรู้ ในทาง
ศิลปศาสตร์ อักษรศาสตร์และศาสนาจากประเทศจีน โดยผ่านทางเกาหลี ดังนั้นการปกครอง
แหลมมอญคานังจึงเป็นสิ่งที่ปรารถนาอย่างยิ่งสำหรับญี่ปุ่น

๓. ข้อที่สำคัญที่สุด รัสเซียได้รุกเข้าไปในไซบีเรียภาคตะวันออก *Eastern Siberia*
 และได้ฝั่งทะเลตะวันออกของแมนจูเรีย กับ วลาดีวอสตอก *Vladivostok* ไปจากจีน ทั้งได้ ย่นมือ
เข้าไปในแหลมสะฮะลิน *Saghalin* และถือว่าหมู่เกาะคิวไรส์ *Kuriles* เป็นสาธารณสมบัติ

คนข้าหลวงญี่ปุ่นที่ส่งออกไปดูการงานในยุโรปได้กลับมาถึงโตเกียว ใกรายงานข้อสำคัญ
เกี่ยวแก่ความมุ่งหมายของรัสเซียในดินแดนตะวันออก ญี่ปุ่นจึงเห็นว่าเกาหลีเป็นดินแดนที่ควร
จะได้เพื่อประโยชน์ของรัฐบาล ดังนั้นคนใหญ่คนหนึ่งในสภาการเมืองญี่ปุ่นได้เร่งรัดให้เอา
เกาหลีไว้ ในมือ ก่อนที่รัสเซียจะกินไกลมาอีก แต่ข้าราชการผู้ฉลาดเห็นว่าเป็นการโง่มา
กตองมีสงคราม ไ้แนะนำให้ทำเนิรวีการอย่างเชื่องช้าน

ผลที่สุด ในที่สุดพวกเกาหลเมื่อเห็นความเจริญของกองทัพบกและเรือของญี่ปุ่น จึง
ได้ยอมปรีดอง และได้ เปิดเมืองท่าสามแห่งทำการค้าขายกับชาว
ต่างประเทศในค.ศ. ๑๘๗๖ (พ.ศ. ๒๔๑๙)

กบฏสัทิสมา ในค.ศ. ๑๘๗๗ (พ.ศ. ๒๔๒๐) ข้าราชการผู้มีอำนาจมากคนหนึ่ง
ซึ่งเป็นแม่ทัพบกได้ลาออกจากราชการ เพราะถูกห้ามไม่ให้เข้ารับ
เกาหล ท่านผู้นี้ได้ซื้อของสมพวกข้าราชการที่ไม่พอใจในวิธีการแผนใหม่ โกงแข่งเมืองขึ้น
สัทิสมา ในเกาะกิวชิว ได้ทำการก่อจู่อย่างทรหกับกองทัพหลวง เมื่อได้สู้รบกันอยู่
อย่างร้ายกาจยาวนาน รัฐบาลได้เสียตัวทรัพย์สินเงินไปอย่างมากมาย จึงปราบกบฏ
กักกันลงได้อย่างรวดเร็ว และประหารชีวิตหัวหน้าลง จากเวลานั้นมารัฐบาลญี่ปุ่นมั่นคงขึ้น
และมีความสงบภายในอย่างยาวนาน

การเปลี่ยนแปลง ๑. ในค.ศ. ๑๘๗๙ (พ.ศ. ๒๔๒๒) สภาการมณฑล
รัฐบาล ได้ตั้งขึ้นเพื่อหาวิธีการขนถ่ายอาหาร ราษฎรเป็นผู้เลือก
ครั้งแรก ๒. ใน ค.ศ. ๑๘๘๑ (พ.ศ. ๒๔๒๔) มิกะโกโททรงรับรอง
จะใช้การปกครองใต้กฎหมายในเวลาภายในข้างหน้า เพื่อสถา
ปนารัฐบาลกลาง มีผู้แทนของราษฎรซึ่งได้เลือกตั้งแล้วเป็นสมาชิก การปกครองเช่นนี้
ทดลองดูตามมณฑลก่อน เพื่อเตรียมสำหรับการปกครองประเทศต่อไป
๓. ใน ค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๘) มิกะโกได้ โปรดให้ตั้งเสนาบดีสภา ผู้
ที่เป็นสมาชิกในสภาคือเจ้ากระทรวงต่าง ๆ มีกระทรวงการสงคราม กระทรวงยุติธรรม
กระทรวงการศึกษา หัวหน้าเสนาบดีเรียกว่าอัครมหาเสนาบดี Prime Minister นอกจากนี้
ยังมีองคมนตรีสภา มีข้าราชการสูงอายและกอบกู้คุณความดีเป็นสมาชิก ทำหน้าที่เป็นที่
ปรึกษาของมิกะโก ในเวลาที่ทรงหาวิธี

๔. ในขณะเดียวกันกฎหมายลิขสิทธิ์อาญาและแพ่งของญี่ปุ่นเดิม ซึ่งได้ดำเนินการตามอย่างนั้น ได้ถูกแก้ไขใหม่ ต้องใช้เวลาทำอยู่ถึงสิบห้าปี และต้องแก้ไขบททวนไปมาทั้งห้าเที่ยว ก่อนที่กฎหมายนี้จะสำเร็จลงเรียบร้อย ในชั้นต้นได้จัดทำกฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมันสำหรับการนี้ แก่ก่อนกฎหมายเร้นลับทรายกันก็แก่พวกผู้พิพากษา แต่มาบัดนี้ได้พิมพ์กฎหมายขึ้นสำหรับให้เห็นให้เข้าใจกันทั่ว ๆ การได้ลงมือ ทรมานผู้รู้พระยานและการลงโทษอย่างโหดร้ายเคยเป็นของธรรมดา แต่บัดนี้ได้เลิกหมดแล้ว

การปกครอง

คณะข้าหลวงชุดที่สองได้กลับมา ถึงญี่ปุ่นใน ค.ศ. ๑๘๘๒

อย่างใดกฎหมาย

(พ.ศ. ๒๔๒๕) ได้ทราบการปกครองอย่างใดกฎหมาย

โดยซึกะเน เขามีได้เอาตัวอย่างของประเทศใดประเทศ
เคียวโคยะเพาะ ได้เลือกเอาแต่ที่เห็นว่าดีจริงจากประเทศต่าง ๆ แล้วนำมาใช้ ให้เหมาะแก่ความต้องการของประเทศคน คณะข้าหลวงได้รับความรู้ข้อใหญ่ข้อหนึ่ง คือถ้าให้พวกโจ
เซลาเขายัญญาได้รับความอิสระภาพมากนัก จักเป็นอันตรายและผลร้ายอย่างยิ่ง ฉะนั้น
จึงตกลงที่จะปล่อยให้ ค่อยเป็นไปทีละเล็กทีละน้อย

สภา

การปกครองในรัฐสภา Imperial Diet แบ่งออกเป็นสองคณะ คือสภา

ขุนนาง House of Peers และสภาผู้แทนราษฎร House of Representatives ผู้

ที่มาอำนาจสูงสุดคือสภาโค

อำนาจ

สภาโคเป็นผู้อนุมัติพระราชบัญญัติ ทั้งและเลิกรัฐสภาทั้งขุนนาง

ของสภาโค

เป็นจอมทัพบกและเรือ ประกาศสงคราม กระทำการสงบศึกและ

หนังสือสัญญา ดังนั้นจึงไม่มีกฎหมายข้อใดเลยที่ใช้บังคับโดยปราศจาก

ทรงเห็นชอบ

สิทธิของราษฎร

ระเบียบพระธรรมนูญปกครองบ้านของราษฎรด้วย เจ้าหน้า

จะจับกุมไต่สวนหรือลงโทษราษฎรคนใดไม่ได้ นอกจากเป็น

ไปตามกฎหมาย เมื่อเขาได้เสียภาษีอากรแล้วทรัพย์สินของเขาจะถูกยึดคว้าหรือทำลายอย่าง
หนึ่งอย่างใดไม่ได้เลย การนับถือศาสนาเป็นการอิสระ หากไม่เป็นการผิดต่อกฎหมายแล้ว
ก็อาจะพูดหรือเขียนข่าวใด ๆ ในหนังสือพิมพ์ ได้

สภาขุนนาง

สภาขุนนางมีสมาชิกห้าประเภท

๑. พระราชวงศ์ของมิกาโด
 ๒. เจ้าและพวกมากีส
 ๓. เคานต์ ไวเคานต์ และบารอน คือพวกที่ไต่รับพระราชทานตราตั้ง
 ๔. บุคคลที่มิกาโดได้แต่งตั้งเป็นสมาชิกตลอดชีพ เนื่องด้วยมีความชอบในราชการ
 ๕. บุคคลที่ไต่เสียภาษีสูงที่สุดในเมือง เมืองละสิบห้าคน
- สมาชิกประเภทที่ ๔ และ ๕ ต้องมีจำนวนไม่มากกว่าประเภทที่ ๑, ๒ และ ๓ รวมกัน

สภาผู้แทนราษฎร

มีสมาชิกสามร้อยคน ผู้ที่ไต่รับเลือกโดยมติของพลเมืองก่อน

ข้างมั่งมี บุคคลที่จะเป็นสมาชิกหรือผู้เลือกสมาชิกต้องเสีย

ภาษีให้แก่รัฐบาลประมาณสามสิบชิลลิง และต้องมีอายุสูงกว่ายี่สิบห้าปี ใน ค.ศ. ๑๙๐๐

(พ.ศ. ๒๔๔๓) ภาษีที่ต้องเสียนั้นลดลงเป็นยี่สิบชิลลิง การเลือกทำโดยวิธีลับ ผู้เป็นสมาชิก
ดำรงตำแหน่งอยู่ได้เพียงสิบ

ระเบียบออก กฎหมายระเบียบที่ใด ร่างขึ้นต้องได้ผ่านการรับรองเป็นส่วนมากของสภา
พระราชกำหนด ทั้งสอง และต้องได้ รับพระราชทานอนุมัติของมิกาโตเป็นที่สุก แล้ว
กฎหมาย จึงจะพิมพ์ออกเป็นด้วยที่ใด ทั้งนี้จะได้เห็นโดยชัดเจนว่า ด้วย
ความสนับสนุนของพระราชวงศ์ ผู้ที่ทรงคุ้นเคย และผู้ ทักท้วง
มิกาโตอาที่ระทรงกักกฎหมายข้อใดที่ไม่เห็นที่พอพระทัยออกได้ อย่างง่ายดาย ได้ มีข้ออ้างไว้
ในการปกครองอย่างแน่นแฟ้นว่า มิกาโตไม่จำเป็น จะต้อง ทรง ประทาน มติตามข้อ ตกลง ของสภา
หากเหตุการณ์ นั้นไม่เป็นที่พึงประสงค์

ความจริง เพียงหนึ่งในเก้าสิบของพลเมืองเท่านั้น ที่จะมีเสียง ในการ เลือกสมาชิกสำหรับ
สภาผู้แทนราษฎร ถึงแม้ ใน ค.ศ. ๑๙๐๐ (พ.ศ. ๒๔๔๓) ส่วนที่กล่าวนั้นได้สูงขึ้น
แต่การปกครองก็ยังห่างจากประชาธิปไตยมาก

ยกเลิกสัญญา ญูขุนแปรฉนวนมานานแล้วที่จะแก้ไขสัญญาที่ต่างประเทศอื่นมีมาแต่เดิม
ที่ไม่เสมอภาค นั้น สัญญาเก่าๆ ก็ยังได้ ทำกัน ในระหว่าง ค.ศ. ๑๘๔๖ (พ.ศ. ๒๓๘๙)
และ ค.ศ. ๑๘๖๖ (พ.ศ. ๒๔๐๙) อันมีความว่า

๑. ญูขุนจะอนุญาตทั้งเข้าและออก ให้เกินร้อยละห้าไม่ได้
๒. ประเทศที่กระทำสัญญามีศาลกงสุลของประเทศตน สำหรับการพิจารณาพิพากษาของ
ชนชาตินั้น ๆ การเช่นนี้เรียกว่า *Extraterritoriality* ซึ่งมีความหมายว่า “การ
พิจารณาพิพากษาของชาวต่างประเทศมิได้ พ้องร้องกันยังศาลของประเทศซึ่งตนเข้าไปอยู่”
อันศาลกงสุลทั้งหมด”

สัญญาใหม่ คำขอของต่างประเทศในเวลานี้ ก็คือ “จงแก้ไขกฎหมายของ
ท่านก่อน” ญู๋ยูนก็ได้อะทำตาม ต่อจากนั้นมา ก็ได้ โต้ตอบกัน
อยู่เป็นเวลานาน โดยที่ไม่มีประเทศใดยินยอมตกลงก่อนประเทศอื่น ได้เจรจาถึงสามครั้ง
แต่ไม่สำเร็จ ส.ป. อเมริกาและเยอรมันยอมที่จะยกเลิกสิทธิในบางส่วน ใน ค.ศ. ๑๘๙๕
(พ.ศ. ๒๔๓๗) อังกฤษ เป็น ชาติแรก ที่ยอม ให้ จีน ภาษี ที่ดิน ของคน เต็มที่ และ สิทธิ

Extraterritoriality ส.ป. อเมริกา ก็ ได้ ทำตาม และ ต่อมาก็คือ ประเทศมหาอำนาจอื่นอีก
ในที่นี้ ญู๋ยูน จึง เป็น ชาติ ที่มี อิสระภาพ โดยสมบูรณ์ ทุกประการ รวบรวมกันเป็น ๔ แผ่น
มี รัฐบาล ที่ สามารถ และ ทำเนิการ ก้าวหน้า ได้ อย่าง ดี

สงครามจีน ซึ่ง เกิด ขึ้น ใน ค.ศ. ๑๘๙๔-๕ (พ.ศ. ๒๔๓๗-๘) นั้น ได้
กับ ญู๋ยูน กล่าวไว้ พอ สมควร แล้ว ใน ประวัติ จีน สมัย ชี จู๋ ยูน (ภูเขา ๕)
ผลของการสงครามครั้งนี้ สำคัญ อยู่ เพราะ ได้ นำ ไป สู่ การ สงคราม ใหญ่
คือ สงคราม ญู๋ยูน กับ รัสเซีย ค.ศ. ๑๙๐๔-๕ (พ.ศ. ๒๔๔๗-๘) และ ทั้ง ได้ เกี่ยวเนื่อง
ไปถึง สาเหตุ แห่ง การ ผูก สัมพันธไมตรี ระหว่าง อังกฤษ กับ ญู๋ยูน *Anglo-Japanese Alliance* ด้วย ใน
ค.ศ. ๑๙๐๒ (พ.ศ. ๒๔๔๕) อัน จะ ได้ กล่าว ต่อ ไป นี้

สาเหตุ มูลเหตุสำคัญของการผูกสัมพันธ์มิตรอย่างลึกซึ้ง ระหว่างชาติตะวันออก
การผูกสัมพันธ์มิตร กับประเทศมหาอำนาจทางตะวันตกนี้ เนื่องจากความกลัว—กลัวรัสเซีย
อังกฤษกับญี่ปุ่น ทั้งอังกฤษและญี่ปุ่นพากันกลัวรัสเซีย อังกฤษไม่ไว้ใจรัสเซียในความ
 มุ่งหมายทางรัฐประศาสน์ ในประเทศ อาฟกานิสถาน *Afghanistan*
 และในการที่พวกชาวคง ไทบุตรกเจตต์แดนอินเดียนภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งกล่าวกันว่า
 พวกมันไกรยฆาตบุรุษภักดีทำกรรสีช อังกฤษและรัสเซียไม่ปรองดองกันในเรื่ องดินแดน
เปอร์เซีย *Persia* ทิเบต *Tibet* และประเทศตะวันออกใกล้ *The Near East* อังกฤษ
 ใฝ่เพ่งพิศด้วยอาการร้อนใจ ในการที่รัสเซียได้แผ่อำนาจไปในคอนสแตนติโนเปิล *Constantinople*
 และทาง เมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก *Eastern Mediterranean* ทลายคราว ถ้ำหาคกรรสีช
 รุกรานหนักขึ้นแล้ว คลองสุเอซ *Suez* ก็ระตกอยู่ในอันตราย

ส่วนญี่ปุ่นเองก็ไม่ไว้ใจ และรู้สึกเกรงใจชนทุกชาติ ในการที่รัสเซียได้ ไปเป็นเจ้า
 เจ้าการในเกาหลี *Korea* แมนจูเรีย *Manchuria* และจีนภาคเหนือ

ใน ค.ศ. ๑๘๙๕ (พ.ศ. ๒๔๓๘) รัสเซียได้ช่วยเหลือจีนหาเงินใช้หนี้ค่าปรับตาม
 สัญญาเมืองชิโนโมสกี และรัสเซียได้กล่าวเชิงขมขื่นว่าญี่ปุ่นควรคืนแหลมเลียวตง *Liaotung*
 ให้แก่จีน เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณส่วนนี้ จีนอนุญาตให้รัสเซียมณฑลทหารที่แมนจูเรีย

ใน ค.ศ. ๑๘๙๘ (พ.ศ. ๒๔๔๑) จีนได้ถูกบังคับให้ทำสัญญากับรัสเซีย ในการ
 เช่าเมืองท่า ทาเลียนวัน *Talienwan* และปอร์ต อาเธอร์ *Port Arthur* เป็นเวลาสิบห้า
 และรัสเซียยังได้ อนุญาตให้ เติร์กไฟสายไซบีเรียผ่านแมนจูเรียคึกคักสองเมืองนี้

ใน ค.ศ. ๑๙๐๑ (พ.ศ. ๒๔๔๔) ระวังการรุกรานพวกบอลเชอ รัสเซียได้
 กระทำความมั่นคงแก่ญี่ปุ่น คือส่งทหารเข้าไปยึดทุกหนแห่งในแมนจูเรีย ทูราวกับว่า
 แมนจูเรียจะตกเป็นเมืองขึ้นของรัสเซีย

ไต่ถามแล้วในประทศจีนสมัยปัจจุบันว่า ในระวางนเยอรมันกับฝรั่งเศสและรัสเซียได้
 ศึกษานำพระแบ่งประเทศจีนออกในระวางประเทศมหาอำนาจทางตะวันออก แต่อังกฤษกับญี่ปุ่นได้
 ร่วมมือกันชักชวนต่อความมั่นคงเสีย (ดูหน้า ๑๒-๑๓) ทั้งอังกฤษและญี่ปุ่นทำสินค้าอย่าง
 ใหญ่โตกับจีน ทั้งนั้นเพื่อที่จะรักษาสินค้าเมืองจีนไว้เฉพาะตนเอง อังกฤษจึงได้ขอให้ยกเลิกการ
 ค่าขายสินค้าเมืองท่าในประเทศจีน ญี่ปุ่นก็ได้เห็นว่าการเช่นนั้นช่วยเหลือการค้าของตนด้วย
 เพราะประเทศจีนเปรียบเหมือนตลาดอันกว้างขวางของโลก

ทั้งนี้ใน ค.ศ. ๑๙๐๒ (พ.ศ. ๒๔๔๕) อังกฤษและญี่ปุ่นจึงได้ทำสัญญามิตรภาพ
 เพื่อยกเลิกกันตน จึงมีข้อสัญญาข้อ:-

๑. ถ้ามหาประเทศมากกว่าหนึ่งขึ้นไปมาบุกรุกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสองประเทศนี้ อีก
 ฝ่ายหนึ่งจะคงเข้าช่วย
๒. ทั้งสองประเทศจะช่วยเหลือกันรักษาความสงบในเอเชียภาคตะวันออกและอินเดีย
๓. ทั้งคู่ให้ทางชาติใดทำการค้าขายอย่างเสมอภาค ในทางปกครองและในทางโศก
 ภัยประเทศจีน เพราะต้องการยกเลิกการค้าขายสินค้าทางประเทศจีน
๔. จะพยายามขจัดการแบ่งแยกประเทศจีน ให้ประเทศจีนคงมีสภาพอยู่ต่อไป
๕. จะคงช่วยเหลือกันขจัดการกีดกันในอินเดียและตะวันออกไกล ซึ่งเป็นอาณาจักร
 ของสองประเทศนี้

ไต่ถามสัญญาใหม่และไต่ถามกันมาจนใน ค.ศ. ๑๙๐๕ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ในขณะ
 ที่ญี่ปุ่นกำลังทำสงครามกับรัสเซีย อังกฤษได้แสดงให้ยุโรปทราวยโดยชัดแจ้งว่า ถ้าชาติใด
 ช่วยเหลือรัสเซีย อังกฤษก็จะเข้าช่วยญี่ปุ่นทันที

สัญญาฉบับนี้ได้ออกใหม่อีกใหม่เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๔) มีกำหนด

สืบ

- ผลแห่ง สัมพันธมิตร
๑. ฝรั่งเศส รัสเซียและเยอรมันแปลกใจและไม่ชอบสัญญาฉบับนี้ แต่ก็ได้ช่วยกันชักชวนเข้าช่วยเหลือรัสเซียใน ค.ศ. ๑๙๐๔ (พ.ศ. ๒๔๔๗)
 ๒. ได้ช่วยประเทศจีน ไว้จากการ แบ่งแยกเป็น เมืองขึ้น ของ ประเทศในยุโรปโดยถือเอาอำนาจเข้ากรณ
 ๓. อังกฤษ ญี่ปุ่นและจีนมีความสงบสุขอยู่ในทางตะวันออกทั้งสี่ฝ่าย ในเวลานั้นประเทศจีนได้เจริญเปลี่ยนแปลงและรุ่งเรืองขึ้น โดยเงินทุนของอังกฤษ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศสและเยอรมัน และชนบทรอบข้างต่าง ๆ ตามแบบตะวันตก
 ๔. เนื่องด้วยสัญญา ญี่ปุ่นจึงได้เข้าร่วมกับสัมพันธมิตรหมู่ใหญ่ในมหาสงครามเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๔ (พ.ศ. ๒๔๕๗) ซึ่งเป็นความประหลาดใจอันมั่นคงต่อสัญญากันทั้งสี่ฝ่าย

การสิ้นสุด ใน ค.ศ. ๑๙๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔) ท่านประธานาธิบดีฮาร์ดิ้ง Harding แห่งสัญญา คึกการลดอาวุธสงคราม และต้องการส่งเสริมความสงบสุขในระหว่างนานาชาติ จึงได้เชิญประเทศที่มีอำนาจในทางทะเลห้าประเทศ คือ อังกฤษ ส.ป. อเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศสและอิตาลี เข้าร่วมการประชุมที่กรุงวอชิงตัน คึกกันว่าความสงบสุขของประเทศทางตะวันออกจะมั่นคงยิ่งขึ้น ถ้ามหาประเทศทั้งหมดมีส่วนร่วมในสัญญาแทนที่จะทำสงครามสองชาติดังกล่าวแล้ว อเมริกาเองก็รู้สึกครุ่นคร่ำในการรวมอำนาจของทวีปทั้งสองชาตินั้น คืออังกฤษกับญี่ปุ่น แต่มาด้วยความกลัวรัสเซียและกลัวการแบ่งแยกประเทศจีนนั้นไม่มีอีกแล้ว สัญญาสัมพันธมิตรระหว่างสองชาติจึงรู้สึกว่าเป็นของจำเป็นที่ระมัดระวังเกินไป จึงเลิขยอมไม่ต้องการใช้บังคับกันไปเลย ๆ

สงครามรัสเซียญี่ปุ่น

คำนำ

เมื่อประเทศ รัสเซีย และจีน สองประเทศอยู่ใกล้กัน

เห็นว่าการแผ่อาณาเขตกันเป็นของจำเป็นแล้ว การสงคราม
มักเกิดมีต่อกันขึ้น ญี่ปุ่นและรัสเซียเป็นสองประเทศ

ชนิกทั้งมวลนี้ ชึ่งประเทศหนึ่งมีอำนาจอันมหึมาทางตะวันตก และอีกประเทศหนึ่งเข้ม
ไปด้วยความโกรธแค้นอย่างสาหัสทางตะวันออกแล้ว ก็ยังไม่ช่วยให้เหตุการณ์เป็นอันยุติกัน

สาเหตุ

๑. รัสเซียได้ เมือง วลาดีวอสตอก จากจีน ใน ค.ศ. ๑๘๖๑

(พ.ศ. ๒๔๐๔) แต่ทำเรื่องหาเป็นประโยชน์ไม่ เพราะทะเลน้ำแข็ง

ในฤดูหนาว ต่อมาใน ค.ศ. ๑๘๘๘ (พ.ศ. ๒๔๓๑) รัสเซียได้เข้า ปอร์ทอาเธอร์

และ ทาเลียววัน ที่ปลายแหลม เลียวทง เป็นเวลาสี่สิบห้าปี สงครามในแดนน้ำแข็ง รัฐบาล

รัสเซียจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงท่าเรือ ปอร์ทอาเธอร์ เป็นฐานทัพเรือจีน และยังได้สร้างท่าเรือสินค้า

ใหม่อีกแห่งหนึ่ง ใกล้ ๆ ทาเลียววัน และเรียกว่า ดัลนี Dalny เกียววันเรียกว่าคาเรียน Darien

และเป็นท่าเรือที่ใหญ่และดีที่สุดในประเทศจีนเห็นจากเซี่ยงไฮ้ Shanghai ในการนี้รัสเซียได้

ใช้จ่ายเงินอย่างมากมาย ทำให้ ญี่ปุ่นตกใจยิ่งนัก

๒. ญี่ปุ่นมีพลเมืองบนเกาะชึ่ง ญี่ปุ่นต้องการที่ดินสำหรับพลเมืองที่มากขึ้น

ได้เคยส่งพลเมืองไปอยู่ในถิ่นแคว้นเกาหลี ฟอโมซา และในแมนจูเรียด้วย ญี่ปุ่นคิดเสียว่า

เกาหลีเป็นถิ่นแคว้นพิเศษที่ตนมีอำนาจ ถ้ารัสเซียรวมกำลังที่แหลมเลียวทงให้ มันคงยังจนแล้ว

การยึดเกาหลีของญี่ปุ่นก็จะเลิกถอนไปโดยเร็ว

๓. ญี่ปุ่นได้กำลังเริ่มที่จะเป็นประเทศทำการค้าขายและการหักลดกรรม จึงต้องการ

ดินแดนใหม่ทั้งสี่ของทวีป และรักเป็นกลางสำหรับของที่ขายออกจากโรงงานแล้วด้วย เกาหลีเป็น

ดินแดนที่เหมาะสมแก่การนั้น (ในเวลานั้นญี่ปุ่นได้ส่งผาฉาไปยังเกาหลีราคาสามสิบล้านเยน และ

รับขายด้วยสิบล้านเยน เขาสองร้อยล้านเยน และถั่วทาง ๆ สิบห้าล้านเยน)

ถ้าพิจารณาการของรัสเซียในแมนจูเรียเป็นผลสำเร็จ ญี่ปุ่นก็เห็นการล่วงหน้าไว้ว่า

ตนจะต้องเสียเกาหลี และบางทีก็จะเสียอิสรภาพของชาติตนเองด้วย

๔. ญี่ปุ่นได้ช่วยกันอย่างเต็มที่ในการรบกับจีนเมื่อ ค.ศ. ๑๘๙๕ (พ.ศ. ๒๔๓๘) และไกรยแหลมเลยด้วยกับกันแค้นอื่น ๆ อีกเป็นรางวัลตามสัญญาเมืองซีโมโนสเกกิ รัสเซียได้ช่วยชาวไว้อสำเร็จ และทั้งคนเป็นเพื่อนและผู้คุ้มครองเงิน ต่อมาอีกสามปีรัสเซียได้รบประโยชน์ในการเข้าแหลมนี้ ในระหว่าง การ หลาหลพวกบ็อกเซอร์ ใน ค.ศ. ๑๙๐๐ (พ.ศ. ๒๔๔๓) รัสเซียได้บรรจุทหารไว้ ในแมนจูเรียจนหมด ความจริงรัสเซียก็ชอบได้ทำสัญญากับจีน เพื่อเอาแมนจูเรียไว้ในความคุ้มครองของตน ทั้งนี้จึงเป็นคราวของญี่ปุ่นที่จะทอชิงชาวไว้อ ใน ค.ศ. ๑๙๐๒ (พ.ศ. ๒๔๔๕) รัสเซียกับจีนได้ทำสัญญากัน ซึ่งรัสเซียสัญญาที่จะถอนทหารออกจากแมนจูเรีย แต่รัสเซียมิได้กระทำตามสัญญานั้น ในปีต่อมา รัสเซียได้ซื้อสิทธิใหม่ในข้อโต้แย้งทั่วทั้งกองการ รักษาทางรถไฟ และรายได้ของการสินค้าในแมนจูเรีย ทั้งนี้การชักขวางของญี่ปุ่นจึงไม่ได้ผลอะไร

๕. ใน ค.ศ. ๑๙๐๓-๔ (พ.ศ. ๒๔๔๖-๗) รัสเซียได้เริ่มเข้าไปในเกาหลี พวกรัสเซียที่เสาะหาเส้นทาง การค้าขาย ได้เริ่มเอาใจใส่ในเรื่องเข้าไยไม ในลุ่มน้ำ ยาลู Yalu และรัฐบาลรัสเซียได้ปฏิเสธในเรื่องสิทธิทาง ๆ ที่ญี่ปุ่นมีต่อเกาหลี พวกรัสเซียเห็นหัวหน้าได้คิดหาวิธีที่จะทำลายอำนาจญี่ปุ่นในเกาหลี ญี่ปุ่นจึงขอรับรองรัสเซียให้ปฏิบัติตามสัญญาที่ทำไว้เรื่องแมนจูเรีย และให้ปล่อยเกาหลีเป็นอิสระ ต่อมาก็ได้ปรากฏว่ารัสเซียได้ส่ง กองทหารเข้าไปในแมนจูเรียมากขึ้นทุกที เมืองมุกเก็น Mukden มีข้อมปรการใหญ่โตของกองทหารรัสเซีย และได้เกิดการยิงกัน ปอร์ช อาเธอร์อย่างเร็วถ้วนที่อาทำทำได้ ญี่ปุ่นได้เห็นเหตุการณ์อันแจ่มประจักษ์เช่นนั้น จึงได้เริ่มสงครามก่อน

ข้อเปรียบเทียบ

การเตรียม

ทั้งสองฝ่าย

๑. รัสเซียมีกำลังพลราวแสนหกหมื่นคนในทางตะวันออกไกล

นี้ แต่อยู่กระจัดกระจายไปในที่ต่าง ๆ เช่นที่ ปอร์ช อาเธอร์ข้าง

มุกเก็นข้าง และทวลาทิวสก็อกข้าง ญี่ปุ่นก็มีกำลังพลประมาณ

แสนหกหมื่นคนเหมือนกัน พร้อมที่จะเข้าสนามรบใดก็ตามที่

แต่ยังมีกำลังกองหนุนอีกมากกว่าสองแสนคน

๒. รัสเซียกำลังกองหนุนอีกมากมายในภาคยุโรป ได้สร้าง ทางรถไฟ สาย
 แทรนสไซบีเรีย *Trans-Siberian* ไว้เพื่อรักษาด่านในดินแดนภาคตะวันออกให้มั่นคง และ
 ได้สร้างสายแยกออกไปอีกในแมนจูเรีย ผ่านเมืองฮาร์บิน *Harbin* มุกเก้นและเปอรุทธาเออร์
 แทรสเซียได้พลากอย่างใหญ่หลวง โดยที่สร้างแต่รางเดี่ยว การลำเลียงทหารมาแต่ไกล
 จึงช้ามาก ไม่ทันความต้องการอันเร็วทันของแม่ทัพ

ส่วนญูญันมกำลังทหารที่จะเรียกได้ โดยทั่วทุกเมื่อ

๓. กำลังกองทัพเรือของรัสเซียทางภาคตะวันออกนั้นน้อยมาก กองทัพเรืออันใหญ่โต
 อยู่ใกล้และท่าเรือในทะเลบอลติก *Baltic* โดยมากต้องซ่อมแซม และไม่เหมาะที่จะออกเคียวทาง
 ไกล อย่างว่าแต่ขอกรบเลย

กองทัพเรือญูญันอยู่ในฐานะเตรียมพร้อมอย่างดียิ่ง ซึ่งแสดงว่า สามารถมา ถึงแก่
 ก. ค. ๑๘๙๔-๕ (พ. ค. ๒๔๓๗-๘) ญูญันได้ยกช่องและอ่าวเกาส์ไว้นับทางลำเลียง
 กองทัพ โดยปราศจากการชักชวนอันร้ายแรงจากรัสเซีย

๔. กองเรือรัสเซียจะมีอยู่ในอาการเตรียมรบไว้พร้อมสรรพ บัสมัท ปอรุทธาเออร์
 ก็ยังไม่สำเร็จ รัสเซียผลิตเกณฑ์ไม่ชักชวนญูญันไว้ ให้นึก

ญูญันได้ทุ่มเทค่าใช้จ่าย และกำลังทหารอย่างไม่คำนึงถึงค่าเสียหาย เพื่อการ
 รบใหญ่ครั้งนั้น

๕. รัสเซียมีความคึกคักมาก สาเหตุที่ระบอบกษัตริย์เสื่อมโทรมหมดกเพื่อที่จะ
 แล้วอาณาจักรเท่านั้นเอง

ญูญันมั่นใจว่าจะรบเพื่อความมั่นคงอิสระของตน และเชื่อว่า “ผู้ทมิฬชาวเข็นสามเท้า
 คือผู้ถอยคกักรรมในการพิพาท”

ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นกบฏ ความจริงมีเรื่องกล่าวกันว่าแม่ทัพญี่ปุ่นได้รบชนะจากเยอรมันเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ทำการปราบปรามในการรบนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ได้พ่ายแพ้ลงในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๐๕ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ดังนั้นนายพลเชกโนก็จึงสะดวกที่จะช่วยท่านจอมพลโอยามาทางภาคบุกเบิก (การรบภาคนี้เหมือนกับ การรบที่เมืองเมตซ์ Metz ในสงคราม普法-ปรัสเซียที่ศึก)

๖. รัสเซียได้ขึงกันรักษามุกเค้นไว้อย่างแข็งแรง ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงสงบอยู่จนกว่าจะสิ้นสุดกันหา เมื่อหมกหิมะและน้ำแข็งแล้ว ก็จะได้เริ่มการรบใหม่ ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้มีเวลาพักและสะสมกำลัง แม่ทัพญี่ปุ่นกับนายพลได้สามแสนห้าหมื่น ส่วนแม่ทัพโอยามาได้สี่แสน ดังนั้นในเดือนมีนาคมจึงได้เกิดสงครามครั้งใหญ่ที่ศึกทมิซนทางตะวันออกไกล ต่อมาเมื่อไครยกกันราวสองสามสัปดาห์ ญี่ปุ่นได้ล้อมกองทหารรัสเซียไว้เกือบหมด แต่บางเหล่าหนีไปโดยบางเป็นความจริง แต่ทั้งนี้ให้ตายในสนามรบจนถึงแสนคน ส่วนทางญี่ปุ่นก็ได้โคเสียวพลไปในจำนวนเท่า ๆ กัน แต่ญี่ปุ่นมิซึซึนาะ มุกเค้นอยู่ในมือของญี่ปุ่น รัสเซียก็ถอยล่าถอยไปถึงเมืองซารบิน ปล่อยให้ ญี่ปุ่นมีอำนาจทางบกต่อไป

๗. รัสเซียยังมีทางอยู่ทางทะเลเท่านั้นในเวลานี้ กล่าวคือศึกการส่งเสบียงและกำลัง ซึ่งข้ามทะเลมาจากญี่ปุ่น ภัยความประสงค์อันรัสเซียจึงได้ส่งกองทัพใหญ่สองกองมาจากทะเลบอลติก ขึ้นมาดูแลการรบทางเรือในยุโรปโดยหย่นต่อรัสเซียมาก เพราะเรือเหล่านั้นหาประโยชน์มิได้เลย ในระหว่างการเดินทางทะเลเหนือ เรือเหล่านั้นได้พยายามรบกวนเรืออังกฤษไว้ถึงเรือหลายลำของอังกฤษที่ออกเกอร์แบงก์ Dogger Bank นายพลเรออสต์เทสทเวนสกี Roshdestvensky เป็นผู้บังคับการเรือทางไกลคราวนี้ ทางญี่ปุ่นก็ได้จัดให้นายพลเรือ โตโก Togo คอปรบทัพของแคบ ทสึชิม่า Tsushima ในเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๐๕ (พ.ศ. ๒๔๔๘) กองทัพเรือทั้งสองของรัสเซียนั้นได้ถูก ญี่ปุ่นจับและทำลายลงเกือบหมดยกของแคบเกาหลี่ ดังนั้นความหวังอันสุดท้ายของรัสเซียจึงเป็นอันศูนย์ สิ้นไป ญี่ปุ่นก็เริ่มเข้ายึดแหลมสวระตั้น ซึ่งคนโคโคญูกรัสเซียขังไว้เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘) และยังพยายามยกพลเข้ายึดคอโคทัวว พระเจ้าซาร์แห่งรัสเซียจำต้องเจรจาสันติภาพ

สัญญาสงบศึก

ทำนประจนาณิมัน รัสเวลท์ Roosevelt แห่ง ส. ป. อเมริกา

ได้เชิญผู้แทนไปประชุมที่เมืองพอร์ตสมัธ Portsmouth ในมลฑล

เมน Maine เพื่อร่างหนังสือสัญญาสงบศึก ซึ่งมีข้อสำคัญ คือ :-

๑. รัสเซียสัญญาปล่อยเกาหลีไว้แก่ข้าพเจ้า และยอมให้ ญี่ปุ่นทำอะไรก็ได้ตามความประสงค์ ในดินแดนนั้น

๒. รัสเซียอนุญาตให้ โอนการเข้าพอร์ตอาเธอร์และ คิลัน แก่ญี่ปุ่น

๓. รัสเซียยกที่คืนภาคโคเกะ ซึ่งญี่ปุ่นได้ยึดไว้ และยอมให้ญี่ปุ่นได้แก่ญี่ปุ่น

๔. รัสเซียและญี่ปุ่นต่างให้สัญญาต่อกันว่า จะไม่ชักชวนความประสงค์ของเงินในการที่จะสถาปนาแมนจูเรียให้เกิดขึ้น และรัสเซียยกทางรถไฟสายพอร์ตอาเธอร์ให้แก่จีนด้วย

เหตุที่รัสเซียแพ้

๑. แม่ทัพนายกองเหลวไหล

๒. เรือรบสมัยเก่าไม่เหมาะแก่ทะเลและการรบ

๓. กำลังหนุนทางรถไฟไม่เร็วทันประสงค์

๔. สันนามรบอยู่ใกล้ดินประเทศตน

๕. สาเหตุมิได้ส่งเสริมทหารให้กล้าแข็ง แต่ทำให้จำใจรบอย่างไม่เต็มใจ

เหตุที่ญี่ปุ่นชนะ

๑. นายทหารและแม่ทัพเป็นผู้กล้าและไม่ละทิ้งภักดี

๒. กองทัพเรือมีความสามารถ และมีเครื่องใช้ทันสมัย

๓. การส่งอาหารและเสบียงเร็ว และไว้ใจได้

๔. สันนามรบอยู่ใกล้บ้าน หนทางขนส่งอาหารและเสบียงก็สั้นกว่าทางของรัสเซีย

๕. สาเหตุเกิมนำให้ทหารรบด้วยความกล้าหาญยิ่งขึ้น ทหารเหล่านั้นรู้สึกว่ารบเพื่ออะไร

๖. แม่ทัพเคยเจนสงครามในดินแดนใกล้เคียงกันมาแล้ว ครั้นรบกับจีนเมื่อสมัยก่อน และ

มีความรู้ ชำนาญในการดำเนินยุทธวิธี

พฤกษัตริการณืต่อมา ญูนไ้ทำสงครามกับเกาหลัมาแล้วสองครั้ง ญูนเงะระ

เกี่ยวกับเกาหลั ท้องเขาเกาหลัไว้ ในความกัแล ใน ค. ศ. ๑๕๐๗
(พ. ศ. ๒๔๕๐) เจ้าโตะ ไ้จับขุนนาง ญูนเงะระ

ขุนนางเกาหลั ท่านผู้นี้ไ้ถูกชาวเกาหลัลยฆ่าตายใน ค.ศ. ๑๕๐๕ (พ. ศ. ๒๔๕๒)

ในยต่อมา เกาหลัก็ไ้รวมกับญูนเงะระแบบ จาก ค.ศ. ๑๕๑๘ (พ. ศ. ๒๔๖๑)

เกาหลัลย้วยขึ้นเพื่อควมอิสระ มีผู้นเห็นว่า การปกครองของญูนเงะระ เช่นที่กระทำแก่
ชาวเกาหลัก็เข้าคริสต์ศาสนา ซึ่งมีจำนวนคงคงของพลเมืองทั้งหมก

การย้าย ญูนเงะระเมืองเพมมากขึ้นเป็นลำดับ จำต้องย้ายภูมิลำเนา เข้าไปอยู่

ภูมิลำเนา ในดินแดนที่มพลเมืองน้อย เช่นที่ ส. ป. อะเมริกา ออสเทรเลีย

Australia พลยิบณPhilippinesและโคลัมเบียของอังกฤษ British Columbia

ญูนไ้พากันอพยพเข้าไ้มาก จนทำให้รัฐบาล ส. ป. อะเมริกาและออสเทรเลียคนตกใจ

พวกเขาเมืองเหล่านี้ไ้แต่พากันเข้าไ้ไปอยู่ไ้เต็มทีเต็มทางแต่อย่างเดียว ยังไ้ไ้ไปเป็นกรรมกรรับ

จ้างถูก ถูกกว่ากรรมกรชาวผิวขาว เป็นกาแบ่งจึงกาทำมาหาเลี้ยงชีพไ้ไม่ของของเขาเอง

ชาวญูนเหล่านี้กันชอบถูกมาก เพราะฉนั้นจึงยากขึ้นและดำเร่ไ้ในการทำงาน ซึ่งชาติ

ผิวขาวทำไ้ได้ เรืองชนันเกิดขึ้นในคาลิฟอร์เนีย California กลั้วกันว่าไ้ไม่เข้าหาถลาย

เป็นเมืองเงินของญูน ส. ป. อะเมริกาไ้ออกกฎหมายขังกันเงินอยู่แล้ว ใน ค. ศ. ๑๕๐๖

(พ. ศ. ๒๔๕๕) ก็ไ้ไ้ออกกฎหมายห้ามมิให้กรรมกรญูนเงะระเข้าเมือง แต่ก็ยอมให้โอกาส

แก่พวกที่เขาไปอยู่แล้วคงทำการอาชีพไ้เต็มอชาวอะเมริกา

ปัญหาเรืองนี้ไ้เกิดขึ้นบ่อย ๆ ภายหลังมีมหาสงครามแล้ว ส. ป. อะเมริกาก็ญูน

มีความรู้ สักผิดใจกันไ้เรืองนมาก

ออสเทรเลียก็ไ้ไ้ออกกฎหมายห้ามกรรมกรชาวเอเชียเข้ามั่งค่อไปเหมือนกัน และ

ไ้พยายามผูกคณพณเมืองทางหมู่เกาะทะเลใต้ South Sea Islands ให้ทำการเพาะปลูกในพณ

ภคณมณฑลควนสแลนด์ Queensland ออสเทรเลียมียกสำคัญกล่าวว่า "ออสเทรเลีย

นี้สำหรับชาติผิวขาว"

ญี่ปุ่นระวาง

มหาสงคราม

ญี่ปุ่นได้เข้าสงครามใน ค.ศ. ๑๙๑๔ (พ.ศ. ๒๔๕๗) ข้าง

สัมพันธมิตร

ด้วยเหตุที่มีสัมพันธมิตร กับอังกฤษตามสัญญา

ญี่ปุ่นได้ช่วยทำประโยชน์ คือ:-

๑. ได้ส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ สะเบียงอาหาร และเครื่องใช้ โรงพยาบาล ไปให้
สัมพันธมิตรในยุโรป

๒. ได้เข้ารบและยึดชิงเกาะ Tsingtao และเกียวกะ Kiaochow เมืองทั้งสองซึ่ง
เยอรมันได้เข้าอยู่บนแหลมซานตง Shantung

๓. ได้เข้าปกครองหมู่เกาะเล็ก ๆ ของเยอรมันในมหาสมุทรแปซิฟิก

๔. ได้ช่วยกองทัพเรืออังกฤษตรวจตราในมหาสมุทรแปซิฟิกภาคตะวันตก

เรือรบญี่ปุ่นได้รบความเสียหายโดยการกระทำของ เรือตอร์ปิโด และเรือดำน้ำของ
เยอรมัน เนื่องด้วยหนังสือสัญญาสันติภาพที่แวร์ไซล์ส ญี่ปุ่นได้รบคืนแดนของเยอรมันใน
แหลมซานตง และดินแดนต่าง ๆ ทั้งหมดในมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือคืนแก่สหรัฐ ที่สำคัญที่สุดก็คือ
เกาะมาร์แชลล์ ด้วยเหตุที่ญี่ปุ่นมีกำลังอันใหญ่หลวงทั้งกองทัพบกและเรือ ญี่ปุ่นจึงเป็น
สมาชิกที่สำคัญของสันนิบาตชาติ

ญี่ปุ่นกับจีน

ใน ค.ศ. ๑๙๑๔ (พ.ศ. ๒๔๕๘) ญี่ปุ่นได้ยื่นมือเข้าไปในระวาง
ที่จีนมีค้ำกลางเมืองและการรุกราน โดยส่งคำร้องที่ไม่ยุติธรรม

ยี่สิบเอ็ดข้อ (กฎหมาย ๑๖) ซึ่งหากจีนตกลงยอมแล้ว จีนก็จะตั้งอยู่ในอำนาจของญี่ปุ่น
ญี่ปุ่นขอคืนแดนเพิ่มขึ้นกับขอปกครองแมนจูเรีย และแหลมซานตงโดยสิทธิจากแต่ผู้เดียว และ
การเก็บภาษีอื่นไม่ยุติธรรมด้วย จีนโกรธเคืองมากจึงพากันยกการซื้อขายสินค้าญี่ปุ่น ใน
เวลาต่อมาไม่นานนักญี่ปุ่นก็ต้องถอนคำร้องนั้น

เมื่อญี่ปุ่นได้ยึดกินแดนของเยอรมันในแหลมซานตงเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๔ (พ.ศ. ๒๔๕๗) แล้ว ก็ได้จับความเจริญขึ้น โดยสร้างทางรถไฟที่ติดต่อกับเมืองซันอัน Tsinan

ใน ค.ศ. ๑๙๑๕ (พ.ศ. ๒๔๖๒) มีการยุ่งยากเกิดขึ้นอีก จนคิดว่าระไไเมืองชิงเต่าและเกียวกะกันภายหลังมหาสงคราม เพราะเป็นกินแดนในสัญญาเช่า และกันที่ไไเข้ามาหาสงครามด้วยเหมือนกัน ในขั้นต้นญี่ปุ่นปฏิเสธ ดังนั้นจึงเกิดการรังควาญขายสินค้ากันขึ้นอีก ห้างร้านของญี่ปุ่นได้ถูกทำลายลง ไม่แต่เพียงในประเทศจีนเท่านั้น ยังได้ลุกลามมาถึง สกอตแลนด์ สกอตแลนด์ด้วย

การผิดใจกันนี้ไไเป็นผลออกมาจนถึงสัญญากรุงวอชิงตันใน ค.ศ. ๑๙๒๒ (พ.ศ. ๒๔๖๕) ญี่ปุ่นถูกเกลี้ยกล่อมให้คืนเมืองทั้งสองให้แก่จีน

ในระยะกาลยสยบลงมาแล้วนั้น สินค้าและโรงงานของญี่ปุ่นไไเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย มีโรงงานใหญ่ไม่แต่เพียงในเกาหลีและแมนจูเรีย ยังมีในเซี่ยงไฮ้ เมืองต่าง ๆ ในแหลมซานตง และในไฮเกา Hankow ด้วย โรงงานเหล่านี้ไไโดยมากไไเป็นคนงาน ดังนั้นในการรังควาญขายสินค้าอันเป็นอาวของจีน ไไยังไไพากันหยุดงาน เพื่อให้สำเร็จประโยชน์สัมประสงค์การหยุดงานและการรังควาญขายสินค้าเช่นนี้ไไเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มสงครามกลางเมืองเมื่อค.ศ. ๑๙๒๕ (พ.ศ. ๒๔๖๘)

ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๒๘ (พ.ศ. ๒๔๗๑) ญี่ปุ่นเห็นว่า รถไฟสายซานตง และ โรงงานของตนในเมืองซันอันฟู Tsinanfu อยู่ในอันตรายของพวกคณาธิปไตย Nationalist จึงไไส่งกองทัพบกไปที่ซันอันฟู และไม่ยอมให้พวกนาชันนลิสต์เข้าเมือง กำลังพลสามพันของญี่ปุ่นไไช่วยจำและยึดเงินสามหมื่นคน การรังควาญขายสินค้าจึงไไเกิดขึ้นอีก และไไกระยาบมาถึงกรุงเทพ ฯ ในขณะนั้นด้วย

การเจรจา

ในการเจรจาเรื่องลดอาวุธ ที่กรุงวอชิงตัน Washington

เรื่องการลดอาวุธ

Disarmament Conference เมื่อค.ศ. ๑๙๒๒ (พ.ศ. ๒๔๖๕)

ได้ตกลงกันว่าอังกฤษ ส.ป. อเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส

และอิตาลีสมควรลดอาวุธทางเรือให้น้อยลง สามประเทศแรกได้ยอมตกลงลดกองทัพอากาศลงเป็นส่วน ท้า, ท้า, สาม โดยลำดับ ในการนี้อังกฤษและ ส.ป. อเมริกาต้องทำลายเรือรบบางชนิดลง และบางชนิด ส.ป. อเมริกาก็ต้องสร้างขึ้นใหม่ เพื่อให้เสมอกัน

ใน ค.ศ. ๑๙๒๗ (พ.ศ. ๒๔๗๐) มีการประชุมลดอาวุธทางเรือกันอีกที่กรุงเจนีวา Geneva ส.ป. อเมริกาเป็นผู้เรียกประชุม มองกฤษ และญี่ปุ่นเท่านั้นที่ไปประชุมด้วย แต่ไม่ได้ผล เพราะอังกฤษและ ส.ป. อเมริกาไม่ยินยอมกัน

ค.ศ. ๑๙๒๘ (พ.ศ. ๒๔๗๑) ญี่ปุ่นได้เข้าด้วยกับประเทศอื่น ๆ ลงนามในสัญญาสันติสุข Peace Pact ซึ่งนายเคลลอคก รัฐเลขาธิการของ ส.ป. อเมริกาเป็นผู้เริ่มสัญญา ฉะนั้น เพื่อเลิกความเคียดแค้นที่จะทำสงคราม กล่าวคือจะไม่ใช้การสงครามเป็นวิธีระงับข้อพิพาทและวิวาทกัน จนกว่าการใช้วิธีอื่นเป็นไม่สำเร็จผล

การไหวต์

ใน ค.ศ. ๑๙๒๗ (พ.ศ. ๒๔๗๐) การปกครองของญี่ปุ่นได้ขยายกว้างขวางออกไป จึงยอมให้ขายฉกรรจ์อายุเกินสิบห้าปี มีสิทธิ

ในการไหวต์ได้ทุกคน
สิบห้าคน

ทั้งนั้นจึงมีจำนวนผู้เลือก ผู้แทน สภาราษฎร อยู่ในวัยชรา มากกว่า

แผ่นดินไหว

ใน ค.ศ. ๑๙๒๓ (พ.ศ. ๒๔๖๖) ได้เกิดแผ่นดินไหวและคลื่น

ใหญ่ในญี่ปุ่น ได้ทำลายท่าเรือเมืองโยโกฮามา และเมืองอื่น ๆ

เสียหายมาก เช่นโทกิโอ นานาชาติได้ส่งความช่วยเหลือด้วยอาหารและการเงินไปให้แก่ผู้
ที่ยังภัยในคราวมหันตทุกข์นั้น

ญี่ปุ่น
ในเวลา
บัดนี้

นับได้ว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งในประเทศมหาอำนาจทั้งห้าในโลกเวลานี้ ไม่ใช่
เป็นเพราะอำนาจทางทะเลเท่านั้น ญี่ปุ่นยังอวดได้ ในระบอบการศึกษา มี
โรงเรียนชั้นประถมสองหมื่นห้าพันแห่ง โรงเรียนมัธยมพันแห่ง โรงเรียน
วิชาสามัญ คือโรงเรียนพลศึกษาและการช่างมากกว่าร้อยละสามสิบแห่งกับ
มหาวิทยาลัยอีกสามสิบแห่งด้วย ญี่ปุ่นอวดว่าไม่มีคนขานหนึ่งสัปดาห์ไม่ออกและเขียนไม่ใกล้เคียงสัก
คนเดียวในประเทศ

ความเจริญในการสาธารณสุขและแพทยศาสตร์ ได้เจริญเท่าเทียมกับยุโรปส.ย. อเมริกา
ญี่ปุ่นมีสินค้ามาก เรือค้าขายและเรือเก็บทะเลของญี่ปุ่นชักธงประจำชาติทั่วไปทุก ๆ
ท่าเรือใหญ่ ๆ ในโลก มีคมนาคมอย่างกว้างขวาง ทางรถไฟทั้งสี่หมื่นสามพันไมล์
มีการเกณฑ์ทหารทั่วไปทั้งประเทศ และยังได้ มีการฝึกทหารในโรงเรียนทั่วทั้ง
ประเทศด้วย

ความเจริญของญี่ปุ่นได้ขยายอิทธิพลให้มีความยากขึ้นอย่างยิ่งยวด และได้ยิ่งขึ้น
มิให้เกิดความยุ่งยาก ซึ่งชาติอื่นได้ประสบมาแล้ว ในการแผ่อำนาจอิทธิพลและการปกครอง
ทั้งนี้ควรเป็นตัวอย่างแก่ประเทศสยามได้ แท้ที่จริงญี่ปุ่นมีภัยอย่างหนึ่ง กล่าวคือการ
เหิมเกริมในการทหารจนเกินไป อย่างในประเทศจีน มีผู้เรียกญี่ปุ่นว่า "ปรุสเซียฝ่ายตะวันออก"
ถ้าหากจะเป็นเช่นนั้นจริง ก็จำเป็นต้องระวังผลกระทบของลัทธิปรุสเซีย

ภัยอย่างหนึ่ง ที่เหมือนบุคคลภายนอกมีอำนาจกดขี่กัน นั่นก็คือลัทธิคอมมิวนิสต์
Communist ในหมู่คนงานที่โตเร็วขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเวลาใกล้รุ่งเรือง เขาปลุกอาหาร
บริบูรณ์ เรืองนักรบอย่างที่สุด แต่ถ้าหากไปตกในอุกถ่วง พืชพันธุ์ ไม่เป็นผล จนถึงภัยของ
อดอยากกันแล้ว เวลานี้แหละลัทธิคอมมิวนิสต์จะโผล่ขึ้น และจะนำความปั่นป่วนและเจลาเจลา
ยุ่งยากที่สุดมาแก่ประเทศ

เมื่อใดญี่ปุ่นตกอยู่ในฐานะยากลำบากเช่นนี้แล้ว รัฐบาลจึงจะเผชิญหน้ากับภัยอันล่อแหลมนี้



สมาคมสันนิบาตชาติ

เหตุที่เกิดขึ้น ในมหาสงครามครั้งที่แล้วมา ชายฉกรรจ์ของโลกได้ถูกฆ่าตาย
มีจำนวนถึงเก้าล้านครึ่ง อังกฤษแต่ละประเทศได้ยวักยอกใช้เงินวันหนึ่ง
ถึงเจ็ดล้านปอนด์ การทชวตและทรัพย์สินของมนุษย์ได้สูญสิ้นไปอย่างมากมาย โดยหา
ประโยชน์ ยมิได้ ความพิณาศแห่งกรงทั้ง ๆ กรงและคามชนบทบ้านนอก ความสยบสยของ
ของสงคราม อันบริบูรณ์ไปด้วยเครื่องมือที่จะใช้ทำลายล้างสังหารซึ่งกันและกันเหล่านั้นเองทำ
ให้ท่านประธานาธิบดี วิลสัน Wilson และนักการเมืองผู้อื่น ร่วมใจกันคิดตั้งสมาคมสันนิบาต
League of Nations ขึ้น เพื่อยุติสงคราม เลิกการสงคราม เรื่องสมาคมสันนิบาตชาติ
ปรากฏเป็นข้อแรกแห่งสัญญาแวร์ไซลส์ Versailles Treaty เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๙ (พ.ศ. ๒๔๖๒)
ชาติที่รบชนะทุกชาติในมหาสงครามได้ รับเชิญให้ลงนามในสัญญาข้อนี้

ข้อต้องการ เพื่อยุติสงคราม และความเย็นเย็นแผ่ไปนานาประเทศ ไทย:-

ของสมาคม ๑. ให้เห็นประจักษ์ว่า นานาชาติไม่ควรจะทำสงคราม
๒. ให้เห็นประจักษ์ว่า นานาชาติควรปฏิบัติกรรมต่อกัน และ

ให้เกียรติยศซึ่งกันและกันด้วย

๓. ทั้งอรรถมรรวางชาติชนไว้ ให้มั่นคง เพื่อยุติภัยคุกคามทางกำเนิการของรัฐบาล

ทั้งหลาย

๔. ให้เห็นประจักษ์ ถึงหน้าที่ ที่จะรักษาสัญญาโดยเคร่งครัด

วิธีการ ๑. เพื่อยืนยันสงคราม สัญญาของสมาคมกล่าวไว้ว่า ถ้าประเทศใด
ของสมาคม ที่เป็นสมาชิกของสมาคมมีกรณีข้อพิพาทกันชน กับอีกประเทศหนึ่ง ประเทศ
ทั้งสองจะต้องเสนอเรื่องราวไปให้แก่กรรมการของสมาคม ผู้ทำหน้าที่
ตัดสินและชี้ขาดตามคลองธรรม โดยไม่ต้องให้เกิดสงคราม

๒. สัญญาของสมาคมกล่าวว่า เป็นหน้าที่ของประเทศที่เจริญแล้ว ระบอบ
ช่วยเหลืออุปถัมภ์ประเทศที่ยังอ่อนแอหรือล้าหลัง สมาคมให้สิทธิหรืออำนาจแก่ชาติที่เจริญแล้ว
ถ้าหรือยกผลประโยชน์ของชาติที่ล้าหลัง สิทธิอย่างนี้เรียกว่า Mandate และประเทศที่
ได้สิทธินี้ ได้ชื่อว่า Mandatory เช่นตัวอย่าง :-

อังกฤษ	ดูแล	ปาเลสไตน์ Palestine	ดินแดนของเยอรมันในอาฟริกา ภาคตะวันออก คือแทนแทนียิกา Tanganyika และ ดินแดนของเยอรมันในอาฟริกาภาคตะวันตก
ส. ป. อเมริกา	"	ไลบีเรีย Liberia	
ออสเตรเลีย	"	นิวกีนีของเยอรมัน German-New Guinea	
ฝรั่งเศส	"	ซีเรีย Syria	

ประเทศที่เจริญแล้วเหล่านี้ต้องรายงานกิจการต่าง ๆ ที่ตนได้กระทำไป เพื่อให้ความค
ความงามแก่ประเทศที่ตนดูแลนั้น ให้สมาคมทราบทุก ๆ ปี ถ้าไม่เป็นที่พอใจแก่สมาคม
ก็อาจเปลี่ยนแปลงใหม่หาประเทศอื่นที่ดูแลต่อไปก็ได้

๓. สมาคมจะเป็นช่วยเหลือดูแล ความเป็นไปของพวกกรรมกรทุกประเทศ ขันทุ
เรื่องการรบจ้างของพวกผู้หญิงและเด็ก ในย่านอุตสาหกรรม เรื่องกำจัดการค้ามนุษย์
โคเคน และยาเสพติดให้โทษอื่น ๆ การค้าหญิง การปลดปล่อยความชกชยาก
การปกครองรักษาพวกอหิภคิกท้อย การช่วยเหลือกษัตริย์ให้แก่ประเทศที่ฐานะการเงินตกต่ำ การ
เป็นไปของสหประชาชาติ และการลัทธิอาวู

กิจการ

ที่สมาคม

ได้ทำไปแล้ว

๑. ได้ยั้งกันมิให้สงครามเกิดขึ้นมาหลายครั้ง เช่น :-

สงครามระหว่างบัลแกเรีย Bulgaria กับกรีซ Greece ในเรื่อง

พรมแดน

สงครามระหว่างอิตาลี Italy กับยูโก-สลาเวีย Yugo-Slavia

ในเรื่องทะเลอาเดรียติก

สงครามระหว่างโปแลนด์ Poland กับลิทัวเนีย Lithuania ในเรื่องพรมแดน

๒. สมาคมได้ตกลงกันยื่นคำแนะไปยังประเทศต่าง ๆ ว่า พวกกรรมกรควรทำงาน
อย่างมากที่สุดวันละแปดชั่วโมง บางประเทศได้ทำตามคำแนะนำแล้ว เช่น ส.ย. อเมริกา
ฝรั่งเศส เป็นต้น อังกฤษยังมีอีกทำเช่นนั้น

สมาคมได้ร้องไปยังโรงงานและยี่ห้อต่าง ๆ ให้เลิกการให้กิน เพื่อยั้งกันความ
เจ็บไข้ และเหตุขี้เงินขี้ทอง ๆ สมาคมได้กล่าวความไม่พอใจ ไปยังอันเกี่ยวกับการ
ใช้เด็กและผู้หญิงทำการหนักในบ้านอุตสาหกรรม ซึ่งได้รับความเห็นชอบอย่างมาก

๓. สมาคมได้ขอไปยังประเทศต่าง ๆ ห้ามการปลูกฝิ่น Poppy ให้ปลูกน้อย
ลง ถึงแม้ว่าจะเป็นการขัดขวางความประสงค์ของชาวอินเดีย ที่ทำการเพาะปลูกและใช้เป็น
พืชค้าขายก็ตาม รัฐบาลอังกฤษในอินเดียได้เลิกการทำให้ ฝิ่นน้อยลงมากแล้ว

๔. สมาคมได้พยายามมาหลายแล้ว ที่จะกำจัดการค้าเด็กหญิงและหญิงสาวใน
ทางอาหารที่เมืองสำคัญ ๆ ในทวีปยุโรป และเมืองต่าง ๆ ในบราซิลอเมริกากลางและใต้
การค้าขี้เงินขี้ทอง ในประเทศคิวบา Cuba ได้ถูกสมาคมกล่าวถึงหมด และในประเทศอาเจนตินา
Argentina ก็ได้ขายลงมาก ทั้งนี้ได้ทำไปตามสัญญาที่ได้ให้ไว้แก่สมาคม การค้าขี้เงิน
ไม่ปรากฏว่ามีในประเทศสยามเลย

๕. สมาคมได้ตั้งมูลนิธิช่วยเหลือนักปลัดเปลี่ยนชนหลายชาติ ให้รอดพ้นจากการขูดขาก
เช่นตัวอย่าง :-

ก. สมาคมได้ตั้งให้ ดร. นานเสน Nansen นักสำรวจทวีปขั้วโลกเหนือ เป็น
หัวหน้าไปช่วยเหลือพวกที่ได้รับความอดอยากในประเทศรัสเซียและโปแลนด์

ข. ได้ปลดปล่อยความอดอยากในประเทศออสเตรีย Austria เช่นในเมือง
เวียนนา Vienna เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔) เป็นต้น

ค. ได้ปลดปล่อยความอดอยากในประเทศซีเรียและเอเชียไมเนอร์ Asia Minor
สมาคมยังได้ช่วยเหลือพวกที่ให้ออกจากดินแดนของเคออร์กี Turkey และได้กลับมาอยู่
ในเอเชียไมเนอร์ บ้านเมืองเดิมในทวีปยุโรป

ง. สมาคมได้จัดหาเงินทุนบรรเทาความทุกข์ยากของประเทศที่อดอยาก เช่น
ออสเตรียและฮังการี Hungary เป็นต้น สมาคมมีความยินดีมากที่ได้เห็นประเทศทั้งสอง
นี้ได้เจริญขึ้น กล่าวคือมีฐานะการเงินก็อย่างเดิมแล้ว

ฉ. สมาคมได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องปลดปล่อยความอดอยาก และศึกษาค้น
คว้าสาธารณสุขในเรื่องปราบโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างชุกชุมตามประเทศต่าง ๆ

๘. สมาคมกำลังพยายามที่จะให้ชาติต่าง ๆ ลดอาวุธ และเลิกทำไอพ่นเสีย ซึ่ง
เวลานี้ยังไม่เป็นผลสำเร็จ

๙. สมาคมได้จัดตั้งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงเฮก Hague ใน
ประเทศฮอลแลนด์ Holland และเวลานี้กำลังร่างกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นสำหรับนานาชาติปฏิบัติ

ศาลากลางของสมาคมอยู่ที่เมืองเจเนวา Geneva มีสมาชิกประมาณห้าสิบประเทศ มหา
ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกมีอยู่สองประเทศ คือ ส.ป. อเมริกา ประเทศหนึ่ง ซึ่งเกรงว่า
เมื่อเขาเป็นสมาชิกของสมาคมแล้ว จะขัดกับลัทธิมอนโร Monroe Doctrine ไป และรัสเซีย
อีกประเทศหนึ่ง ซึ่งเห็นว่าสมาคมไม่มีประโยชน์อะไรเลยจนนึกเบื่อ

เลขาธิการคนแรกของสมาคมเป็นคนชาวอังกฤษ ชื่อ เซอร์ เจมส์ เอริก ทรัมมอนด
Sir James Eric Drummond และเขายังคงดำรงตำแหน่งนี้อยู่ (ท่านเป็นผู้ช่วยอยู่
หลายคน ผู้ช่วยคนหนึ่งเป็นนักเขียนไทย ได้ทำการในหน้าที่ของตนมาก ได้รับคำยกย่อง
อย่างสูง) ตำแหน่งสภานายกของคณะกรรมการแห่งสมาคม เป็นตำแหน่งที่คงเลือกกัน
ทุกปี ไปจากชาติต่าง ๆ

ความเห็น
ที่เกี่ยวข้อง
ในชั้นต้นได้พาดังลงความเห็นว่าเป็นการเปล่าประโยชน์ที่สมาคม
จะดำรงสันติภาพ เพราะว่า

กับสมาคม ๑. อังกฤษและราชอาณาจักรของอังกฤษมีสมาชิกหลายคน เนื่อง
จากขนาดของส่วนต่าง ๆ แห่งราชอาณาจักร ฉะนั้นเรื่องพิพาทจะ
ต้องโหวตเอาชนะกันได้เสมอ

๒. ไม่มีใครพึงเสียของชาติเล็กน้อยเลย

๓. สมาคมไม่กล้าจะยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องพิพาทที่ใหญ่ ๆ เช่นสงครามในประเทศ
จีน การล่วงล้ำเข้าไปในเมืองซานกุงและแมนจูเรียของประเทศญี่ปุ่น ความอวก่งของประเทศ
อิตาลี

๔. ไม่ใช่สมาคมของชาติทั่วไป เป็นสมาคมของชาติที่รบชนะในมหาสงครามเท่านั้น

๕. เมื่อสมาคมยังขาด ส. ป. อเมริกา และ รัสเซีย อยู่คราวใด จะเป็นสมาคม
ที่พร้อมมูลไม่ได้อยู่ครานั้น

หมายเหตุ เมื่อสัญญา โลคาร์โน Locarno Security Conference เรียบร้อยแล้ว
ใน ค.ศ. ๑๙๒๕ (พ.ศ. ๒๔๖๘) ประเทศเยอรมันได้ถูกรับเข้าเป็น
สมาชิกของสมาคม และทั้งได้เป็นกรรมการถาวรตามหน้าที่ประชุมด้วย

ผลของ
สมาคม
ถึงจะมีการลงความเห็นอย่างข้างบนนั้นก็จริง เรื่องก็ยังปรากฏอยู่ว่า
สมาคมได้มีอำนาจชักจูงจิตใจของมนุษย์ให้เลื่อมใสเห็นตาม และทำตาม
ผลที่ได้มาจากสมาคมนี้โดยตรง มีแจ้งอยู่ในตอนต้น (ดูหน้า ๕๗) แล้ว
ส่วนผลที่ได้มาโดยทางอ้อมนั้น ก็มีอยู่เหมือนกัน เช่น :-

สัญญา โลคาร์โน เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๕ (พ.ศ. ๒๔๖๘)

สัญญา ลกฮาวาทำที่เบเนวา *Geneva Disarmament Conference* เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๗

(พ.ศ. ๒๔๗๐)

สัญญาเลิกลัทธิสงครามของเคลล็อก *Kellogg Peace Pact* เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๘

(พ.ศ. ๒๔๗๑)

ส.ป. อเมริกา ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมนี้ก็ตาม แต่ก็ยังเปิดโอกาส
ให้มีการประชุมกันบ่อย ๆ เพื่อช่วยเหลือที่จะยังสันติภาพ และความหวังที่จะวางชาติให้
เกิดขึ้นในโลก ทั้งที่งานประธานาธิบดีวูดร็อดโฮวาร์ดและได้พยายามทำมาโดยไม่
เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

โลกภายหลังมหาสงคราม

เราจะพยายามกล่าวเพียงสังเขป ถึงความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และเศรษฐกิจของชาติทั้งหลายในโลก เนื่องจากผลแห่งการสงคราม และต่อจากนั้นมา

อาณาจักรเยอรมัน

ภายหลังกองทัพเยอรมันขอข่าวยาวใน ค. ศ. ๑๙๑๘ (พ. ศ. ๒๔๖๑) ไม่สัณานักไ้เกิดมีการ กบฏขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้พระเจ้าไกเซอร์ Kaiser ออกจากราชบัลลังก์และมีการสถาปนาวาระบัตกขึ้น

ผู้แทนของวาระบัตกขึ้นไ้เซ็นสัญญาแวร์ไฮลุต เมื่อ ค. ศ. ๑๙๑๘ (พ. ศ. ๒๔๖๒) โดยสัญญาจะบ้นว่า:—

๑. เยอรมันต้องห้ามไม่ให้สร้างบ้อมค้ำยบนฝั่งแม่น้ำไรน์ Rhine และต้องอนุญาตให้พวกกองทัพอังกฤษ เบลเยียม ฝรั่งเศสและอเมริกา เข้ายึดเมืองสำคัญ ๆ ที่ลุ่มน้ำไรน์ จนกว่าเยอรมันจะไ้ปฏิบัติถูกต้องตามสัญญาทุก ๆ ข้อ เคียวนกองทัพเหล่านั้นไ้ถอนกลับแล้วเป็นอันมาก

๒. เยอรมันต้องให้ลุ่มน้ำ Saar อันบริบูรณ์ด้วยถ่านหิน แก่ฝรั่งเศส เพื่อเป็นค่าเสียหาย ในการที่ไคซาร์ทำลายม้อถ่านหินของฝรั่งเศส ที่อยู่ตามแถบเหนือ

๓. เยอรมันต้องยกเรือรบให้แก่พวกสัมพันธมิตรร้อยละสิบห้า กับเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรถไฟเป็นอันมาก สำหรับการเสียหายที่ตนได้ทำไว้ ทั้งต้องให้เงินสองหมื่น ล้านเหรียญมาราคของ เป็นค่าปรับด้วย ทั้งต้องยกเรือค้าขายที่มามีน้ำหนักมากกว่าหมื่นหกพัน ตันให้แก่สัมพันธมิตรทุกลำ และครึ่งหนึ่งของเรือในระหว่างหมื่นถึงหมื่นหกพันตัน กับอีกหนึ่งในสี่ ของเรือหาปลา Trawlers ด้วย นอกจากนั้นแล้วยังต้องสร้างเรือให้แก่สัมพันธมิตรออกหาขบวนาหนักเรือขบวนไม่มากกว่าสองแสนตัน

๔. เยอรมันต้องลดทหารบกลงเป็นกำลังพลเพียงแสนหนึ่ง ทหารเรือก็ต้องไม่เกินหมื่นห้าพัน และเรือรบไม่เกินสามสิบหกลำ ก็จะใช้เรือไคซาร์หรือเรือรบอื่นสงครามไม่ได้เป็นอันขาด

๕. เยอรมันต้องคืนจังหวัดอัลซัสและลอเรน *Alsace and Lorraine* ที่ตนได้เอามาจากฝรั่งเศสใน ค. ศ. ๑๘๗๑ (พ. ศ. ๒๔๑๔) ให้แก่ฝรั่งเศส

๖. เยอรมันต้องให้จังหวัด สเลสวีกและโฮลสไตน์ *Schleswig and Holstein* ที่ บิสมาร์ก *Bismarck* มุขมนตรีของเยอรมันเอามาจากเดนมาร์กเมื่อค.ศ. ๑๘๖๒ (พ.ศ. ๒๔๐๕) มีสิทธิที่จะไต่สวนหรือเลือกได้ตามชอบใจว่า จะคงอยู่ในประเทศเยอรมัน หรือจะกลับไปอยู่กับเดนมาร์ก โฮลสไตน์กับสองในสามของสเลสวีกเลือกอยู่กับเยอรมัน ส่วน สเลสวีกภาคเหนือขึ้นไปขึ้นกับเดนมาร์ก

๗. เยอรมันต้องยอมยกจังหวัดโปเสน *Posen* ซึ่งเป็นภาคหนึ่งแห่งปรัสเซียตะวันตก ให้แก่รัสเซียโปแลนด์ ซึ่งคงขึ้นใหม่ และต้องอนุญาตโปแลนด์ให้มีทางออกถึงทะเลบอลติก *Baltic* ทางช่องแคบระหว่างปรัสเซียตะวันตกกับปรัสเซียตะวันตก และต้องยอมให้กานซิก *Dantzig* เป็นเมืองท่าสากล

๘. เยอรมันต้องยอมให้พลเมืองของตน ที่อาศัยอยู่ในแถบจังหวัดซิลีเซีย *Silesia* เลือกเอาตามความพอใจ ว่าจะคงอยู่ในประเทศเยอรมัน หรือจะไปเป็นส่วนหนึ่งของโปแลนด์

๕. พระเจ้าไกเซอร์ จะทรงยอมให้ศาลสัมพันธไมตรีตัดสิน เนื่องจากที่ใดผลสัญญา
และแผนอรรถมรรวางชาติ สัญญาข้อนี้ไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะว่าไกเซอร์ได้หนีไปอยู่ที่
ซอลแดนเคีย และได้อพยพมายังชุยทวอน Doorn

๑๐. เยอรมันต้องยอมยกเมืองขึ้นต่าง ๆ ให้แก่พวกสัมพันธไมตรี โดยนับต่อไปนี้:-

ก. ต้องยกดินแดนในอาฟริกาภาคตะวันออก คือแทนแกนนิกา Tanganyika ให้แก่
ราชอาณาจักรอังกฤษ ซึ่งเป็นเหตุกระทำให้ดินแดนของอังกฤษก็ต่อเป็นพิศเคียวกัน ทั้งแต่
ปอร์ตเสก Port Said จนถึงเคปทาวน์ Cape Town (หมายเหตุ:- อังกฤษได้ให้ความ
เป็นเอกราชแก่ไอยคุปต์ Egypt เมื่อ ค.ศ. ๑๘๖๐ (พ.ศ. ๒๔๖๓)

ข. ต้องยกดินแดนในอาฟริกาภาคตะวันตกให้แก่สหราชอาณาจักรใต้ United South Africa
ของอังกฤษ

ค. ต้องยกส่วนใหญ่ของโตโกแลนด์ Togoland ไปรวมกับแคว้นดาโฮมี Dahomey
อาณาจักรของฝรั่งเศส และต้องยกส่วนที่เหลืออยู่ไปรวมกับโกลด์โคสต์ Gold Coast เมือง
ขึ้นของอังกฤษ

ง. ต้องยกคาเมอรูนส์ Kamerouns แทบทั้งหมด ไปรวมกับดินแดนอาฟริกาภาค
ศูนย์สูตรแห่งโลกของฝรั่งเศส French Equatorial Africa ส่วนที่เหลืออยู่เล็กน้อยนั้น ต้อง
ยกไปรวมกับไนจีเรีย Nigeria ของอังกฤษ

จ. ต้องยกดินแดนทันทวนี และหมู่เกาะบิสมาร์ก Bismark Archipelago ให้แก่
ออสเตรเลีย Australia

ฉ. ต้องยกส่วนหนึ่งของเกาะซามัว Samoa ให้แก่นิวซีแลนด์ New Zealand

ช. ต้องยกหมู่เกาะมาแชลล์ Marshall Islands เกียงเกาและซิงเกาที่อยู่บนแหลม
ซันตอง และเกาะอื่น ๆ ทั้งหมดที่อยู่ในความปกครองของจีนในมหาสมุทรแปซิฟิกตอนเหนือ
ให้แก่ญี่ปุ่น

หมายเหตุ:— เนื่องจากการเจรจาซื้อขายสินค้า เมื่อ ค. ศ. ๑๙๒๒ (พ. ศ. ๒๔๖๕)

ญี่ปุ่นได้ยกแหลมซานตงกลับคืนให้จีน

แทนแกมเบียกา จีนแดนเยอรมันในอาฟริกาภาคตะวันตกเฉียงใต้ นิวกีเนีย และหมู่เกาะบิสมาร์คและสามัวเหล่านี เป็นตัวอย่างของจีนแดนที่อยู่ในความดูแลของสมาคมสันนิบาตชาติ

๑๑. เนื่องจากการประกาศสงครามต่อเยอรมันใน ค. ศ. ๑๙๑๗ (พ. ศ. ๒๔๖๕) ประเทศสยามและจีนได้เลิกสัมพันธไมตรี รวมทั้งสิทธิพิเศษในการค้าลัญคิธรรม และการภาษี ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้วิธวิธีสมัยคึกของชนชาติเยอรมันด้วย เมื่อมหาสงครามนี้ใกล้สิ้นสุดลงแล้ว ก่อนที่เยอรมันจะเข้ามาทำการค้าขายกับชนชาติตะวันออก เยอรมันต้องยอมเซ็นสัญญาเสมอภาคกับชาติเหล่านั้น

เมื่อ ค. ศ. ๑๙๒๓ (พ. ศ. ๒๔๖๖) ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองดินแดนต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ Ruhr เพราะเยอรมันไม่ไ้จ่ายค่าปรับเสียให้เร็วพอ ชาติหลวงของสัมพันธมิตร มีนายพลดอว์ส General Dawes แห่ง ส.ป. อเมริกาเป็นประธาน ได้ร่างข้อบังคับขึ้นเพื่อทำให้เยอรมันสามารถหารายได้มาจ่ายค่าปรับเป็นงวด ๆ ชาติหลวงเหล่านั้นยังได้หาเงินมาให้เยอรมันกู้ เพื่อยำรุงการเงินของประเทศให้มั่นคงขึ้น

ในตอนแรกเยอรมันได้เอาดินแดนมาเสียให้เป็นค่าปรับโดยมาก การที่ฝรั่งเศส เบลเยี่ยม และอิตาลีได้ดินแดนมาใช้โดยเปล่า ๆ เช่นนี้ แท้จริงทำให้อุตสาหกรรมด้านหินของอังกฤษล้มเหลว เพราะอิตาลีและฝรั่งเศสเคยเป็นเจ้าจำหน่ายใหญ่ซื้อดินแดนหินของอังกฤษ

อเบอรัท Ebert เป็นประธานาธิบดีคนแรกของรัฐบาลเยอรมัน ประธานาธิบดีในเยอรมัน

คือจอมพล ฟอน ฮินเดนบวร์ก General Von Hindenburg ผู้มีชื่อเสียงในมหาสงคราม

เมื่อตอนรบกับแนวรบของรัสเซีย และเมื่อตอนจัดการบ้านทาสพวกกองทัพของสัมพันธมิตร

ในแถบตะวันตก ซึ่งได้ชื่อว่า 'แนวฮินเดนบวร์ก Hindenburg Line' ไม่มีใครสามารถ

แตกจนกระทั่งปลาย ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๒)

เกี่ยวประเทศเยอรมันได้ก็ฐานของการ ทุจริตกรรม และ พลัฒยการ ให้ดีขึ้นเท่าเทียมได้

แล้ว เรือสินค้าต่าง ๆ ที่เคอร์เววางทวิปก็กลดยทั้งคนเคอร์ชเค็มฮอนเช่นเคบ สันคำเยอรมัน

ได้มีอยู่ตามทุก ๆ ประเทศของโลก ประเทศเยอรมันปลดจากลัทธิคอมมิวนิสต์ Communism

และถึงแม้ว่าได้มีคณาชาธิปไตย Monarchists พยายามจะปลดทอนนชนหลายครั้งหลายคราว

ในสองสามย ทแล้วมา แต่ทำให้ฐานของประชาธิปไตยหวั่นไหวเลยจนนึกเคียว

ได้มีเสียงมาว่า ฮอสเตอริย เยอรมัน จะรวมกันเข้าเป็นชาติเคียว เนื่องจากสัญญาติ

และภาษาคลายคดังกัน และได้เคยมการเคียวชียงทางเคียวรูก็มาอย่างสันติสนม ชนทั้ง

สองชาติคนจึงเห็นว่าการรวมกันนั้นเป็นดังที่ปรารณายิ่งนัก เมื่อเยอรมันได้เข้าเป็นสมาชิกของ

สันนิบาตชาติแล้ว พอได้เซ็นสัญญาโลคารโน ในปี ค.ศ. ๑๙๒๕ (พ.ศ. ๒๔๖๘)

เยอรมันได้ซื้อเมืองซันค่าง ๆ ที่ถูกริบไปกลับคืน

อาณาจักรออสเตรีย

๑. โบฮีเมีย Bohemia โมราเวีย Moravia และ สโลวาเกีย Slovakia

ซึ่งเคยเป็นเมืองของออสเตรียได้รวมกันขึ้นเป็นรัฐเล็กใหม่ ขนานนามว่า เชคโค-สโลวาเกีย
Czecho-Slovakia มีปราก Prague เป็นเมืองหลวง พลเมืองของเมืองทั้งสามเป็น
ชาติสหภาพเหนือ (รัสเซีย) เสียโดยมาก นอกนั้นเป็นชาติเยอรมัน

๒. ดัลมาเชีย Dalmatia บอสเนีย Bosnia โครเอเชีย Croatia

และสลาเวีย Slavia ได้มารวมเข้ากับ เมืองเซอร์เบีย Serbia และ มอนติเนโกร
Montenegro เป็นอาณาจักร ยูโก-สลาเวีย Yugo-Slavia มี เบลเกรด Belgrade
เป็นเมืองหลวง พลเมืองโดยมากเป็นชาติสหภาพใต้

๓. อาณาจักรของฮังการี Hungary ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรออสเตรีย

ได้ถูกลดลงเหลือกึ่งหนึ่ง เพราะว่าได้เอาเมืองแทรนซิลวาเนีย Transylvania ไป

สมทบให้กับรูมาเนีย Roumania ที่ช่วยสัมพันธมิตรทำสงคราม ฮังการีเคยเป็นรัฐเล็ก

พลเมืองเป็นชาติแมกยาร์ Magyar ซึ่งได้อพยพมาจากทวีปเอเชียเก่าพามาแล้ว มีบูดาเปสต์

Budapesth เป็นเมืองหลวง คนชาวฮังการีถูกพวกสัมพันธมิตรเอาเปรียบมาก และ

ประเทศรูมาเนียได้รับส่วนแบ่งมากเกินไป

๔. ในตอนแรกอัลบาเนีย *Albania* เป็นเมืองที่อยู่ใต้ความดูแลของอิตาลี และมีการปกครองระบอบกษัตริย์ ต่อมาเมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๘ (พ.ศ. ๒๔๗๑) พลเมืองได้ตกลงกันขอแยกใหม่ยกขึ้นเป็นราชอาณาจักรของตน พลเมืองโดยมากนับถือศาสนาอิสลาม *Mohammedanism* เพราะว่าเมืองนี้เป็นเมืองของเตอร์กิกมาแต่ก่อน เคยมีกรุงซาโช *Durazzo* เป็นเมืองหลวง แต่เคยวันเอาทรานา *Tirana* เป็นเมืองหลวงได้เคยทะเลาะกับประเทศกรีซ และอิตาลีเข้าช่วยอัลบาเนียรบเมืองคอร์ฟู *Corfu* เวียงบาดหมางกันนักทั้งสองลงเป็นทีเรียบร้อยจากการประชุมอัครราชทูต

๕. ประเทศออสเตรียเคยวันเป็นระบอบเล็ก ๆ พลเมืองเป็นชาติเทวโทนิค *Teutonic* พกภาษาเยอรมัน มี เวียนนา *Vienna* เป็นเมืองหลวง โดยสัญญาสงบศึกออสเตรียได้รับความเสียหายมาก ถึงกับใน ค.ศ. ๑๙๒๐ - ๑ - ๒ (พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๔ - ๕) ยังได้ประสพการรอกขยักขึ้นอีกด้วย ทำให้คนหลายพันในกรุงเวียนนาตาย สมาคมสันนิบาตชาติได้ตั้งกองอนุบาลและได้ส่งเข้าของ เงินทอง ไปช่วย พวกที่ได้รับความเดือดร้อน เป็นอันมาก ฐานะการเงินของออสเตรียได้ตกต่ำเหมือนกัยเยอรมัน สมาคมสันนิบาตชาติได้เข้าช่วยเหลืออีก ทำให้รัฐบาลออสเตรียได้กู้เงินและรอดจากความคับแค้นยากจนได้ เคยวันได้ค่อย ๆ กลายเป็นชาติที่สมบูรณ์ขึ้นอีกแล้ว

ตามชาวทะเลดำกันว่า ออสเตรียกับเยอรมัน จะได้รวมกันขึ้นเป็นระบอบเล็กเคยวันนี้อิตาลี ฝรั่งเศสคงจะคัดค้านไม่ยอมให้ ชาวเยอรมันไปได้จริงเป็นแน่

๖. ดุ่มน้ำเทรนติโน *Trentino* ในเมืองไทโรล *Tyrol* ได้ไปรวมกันกับอิตาลี บางตำบลในออสเตรียมีพลเมืองพูดภาษาอิตาเลียนทั้งนั้น ชาวอิตาเลียนเรียกว่า *Irridenta*, *Unredeemed Italy* มีบางตำบลของเมืองไทโรลซึ่งพลเมืองพูดภาษาเยอรมันได้รวมเข้ากับอิตาลี แต่การที่อิตาลีบังคับให้พลเมืองเหล่านั้นเลิกพูดภาษาเยอรมัน ให้เลิกใช้ขนบธรรมเนียมเยอรมันให้พูดภาษาของตัวนั้นจะทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นกับพลเมืองเป็นอันมาก

๗. แห่ลมอิสเทรียน *Istrian* ในอ่าวเวนิส *Gulf of Venice* ก็ไ้รวมเข้ากับ
อิตาลีด้วย

๘. เราพอจะแลเห็นไ้ว่า ออสเตรียไ้กินแดนตามชายทะเลเสียไปหมด แม้แต่เมือง
ฟiume ซึ่งเคยเป็นเมืองท่าเรือสำคัญที่สุดของออสเตรียบนฝั่งทะเลอาเดรียติกก็กลาย
กลายเป็นท่าสาบไปเหมือนกัยเมืองท่าเรือคานซิก

อาณาจักรบัลกาเรีย

อาณาจักรบัลกาเรียเปลี่ยนชานาบ้างเล็กน้อย มีโซเฟีย *Sofia* เป็นเมืองหลวง

บัลกาเรียกับกรีซไ้มีข้อพิพาทกัน ในเรื่องพรมแดน สหประชาชาติไ้จัดแรงข้อ
พิพาทนี้เรียบร้อยแล้ว

เมื่อก่อนมหาสงคราม บัลกาเรียมีทางทะลงไปถึงทะเลอีเจียน *Aegean Sea* ไ้
แต่เดี๋ยวนี้ลงไปถึงทะเลดำ *Black Sea* ไ้แต่เพียง

อาณาจักร เตอร์กิ

ในระหว่างมหาสงคราม พวกเติร์กได้ถูกไล่ออกจากปาเลสไตน์ *Palestine* และ
เมโสโปเตเมีย *Mesopotamia* หก และในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๑)
พวกเติร์กได้ขอย่ำศึก

สัญญาที่เซ็นกันที่เซวร์ *Treaty of Sevres* ซึ่งเป็นสัญญาที่พวกสัมพันธมิตรกระทำกับ
พวกเติร์ก กล่าวว่า:—

๑) เทอร์กิที่อยู่ในทวีปยุโรปนั้นให้ คงเหลืออยู่แค่กรุงคอนสแตนติโนเปิล *Constantinople*
ในความดูแลของพวกสัมพันธมิตร เมืองเกี่ยวกับที่คนอื่นเอกลั่นอวยรอบเมืองนี้

๒) เมืองเกรซ *Thrace* ให้ ไปขึ้นกับกรีซ

๓) กรีซมีสิทธิปกครองเมืองสไมร์นา *Smyrna* ซึ่งเป็นเมืองในเอเชียไมเนอร์
ชั่วคราว ๔ เดือนเวลาห้าปี แล้ว พลเมืองของสไมร์นามีสหุทธจะเลือกไปอยู่กับกรีซ
หรือกลับไปขึ้นกับเทอร์กิก็ตามชอบใจ

๔) พวกเมืองต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่เป็นพืดเดียวกัน *The Zone of the Straits* รอบช่อง
การูแกลต *Dardanelles* ทะเลมามอรา *Marmora* ช่องบอสฟอรัส *Bosphorus* และ
หมู่เกาะไอโอเนียน *Ionian* เหล่านี้อยู่ในความดูแลของสัมพันธมิตร

๕) อิตาลี อยู่ใ้ความปกครองรักษาของฝรั่งเศส

๖) ปาเลสไตน์อยู่ใ้ความปกครองรักษาของอังกฤษ

๗) โดยคุปต์อยู่ใต้ความดูแลของอังกฤษตลอดสงครามคราวนี้ เนื่องจากเยอรมัน
กับเทกได้สมคบคิดกันจะรบเอาคลองสุเอซ Suez เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๐ (พ.ศ. ๒๔๖๓)
อังกฤษได้ยกความอิสระภาพให้แก่โดยคุปต์ โดยมีสัญญาซึ่งกันและกัน

๘) เมโสโปเตเมียได้กลายเป็นเอกราชและขนานนามว่าอาณาจักรอิรัก Irak ซึ่งอังกฤษ
ได้ช่วยเหลือในการเงินทองและทหารเป็นอันมาก เพราะอังกฤษมีน้ำมันอยู่ในอาณาจักรนี้มาก

๙) กินแดนตามฝั่งทะเลแดง และกรุงเมกกะ Mecca ได้รวมกันเป็นเอกราชและ
ขนานนามว่าอาณาจักรเฮจาซ Hejaz ราชินีของอาณาจักรนี้ได้รับเงินทองจากอังกฤษเป็น
อันมาก และนับถือกันว่าเป็นราชาของพวกอาหรับ Arabs เมืองแตรนรอกาเนีย Trans Jordanian
ซึ่งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำจอร์แดน Jordan ได้กลายกลายเป็นเมืองเอกราชนอกเมืองหนึ่ง

๑๐ ในระหว่างมหาสงคราม นายพันเอก ลอเรนซ์ Colonel Lawrence ทหารอังกฤษ
ที่เชี่ยวชาญสงครามหาญคนหนึ่งได้รวบรวมพวกอาหรับให้ยกพวกต่อสู้กับผู้เป็นนาย และได้ส่ง
ทหารมาช่วยอาหรับที่เก่งกาจมาช่วยพวกสัมพันธมิตร เพื่อเป็นการตอบแทน พวกสัมพันธมิตร
ได้สัญญาว่าจะให้พวกอาหรับได้รับความอิสระภาพ เพียงเท่านั้นยังไม่พอแก่ความต้องการของ
อาหรับ อิบน์ سعود Ibn Saud ราชินีแห่งพวกอาหรับ ได้ทำสงครามกับราชาแห่งอิรัก ทำ
ให้อังกฤษต้องห้ามปรามและได้รับความลำบากเป็นอันมาก

๑๑) ยอเซบ Georgia และอาเซอร์ไบจาน Azerbaijan ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ใน
ในแถบคอเคสัส Caucasus พอได้เข้าไปเป็นพวกของโซเวียต Soviet แห่งรัสเซีย ได้
กลายเป็นพันธมิตรกันทั้งคู่ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อาเมเนีย Armenia กับ
เคอร์ดิสถาน Kurdistan เป็นเอกราชไม่ขึ้นกับเคอร์คูกันต่อไป

ทั้งนี้เคอร์คูกันได้เลิกสงครามเป็นแหลมของเอเชียไมเนอร์ไป สัญญาที่กระทำให้พวก
กันนบอิสลามสมคบกันลุกขึ้นรบอาหรับ มีฉายาว่า Khalifat Movement มีพี่น้องอาลี
Ali Brothers เป็นหัวหน้า ความมุ่งหมายของ Khalifat Movement นี้ ก็เพื่อให้ประเทศ
เคอร์คูกันอยู่ในฐานะเดิมเหมือนสมัยก่อนไม่ได้เกิดมหาสงคราม อังกฤษได้ปราบปราม
สำเร็จและได้กำจัดพวกหัวหน้า

การฟื้นฟู
แห่งสงคราม

พวกกรีกได้กระทำการเข้มแข็งและก่อกวนพวกโรมันของเตอร์ก ที่อยู่ในเมือง
สะโมรนา รุนแรงเหลือเกิน กระทำให้พวกเติร์กขมขื่น

ใน ค.ศ. ๑๘๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔) เคมีลปัสซา Kemal Pasha
ผู้รักชาติเติร์กได้ตั้งรัฐบาลขึ้นที่เมืองอังการา Angora ในเอเชียไมเนอร์ เขาได้
ควบคุมรื้อฟื้นทำการ ขยายได้ กองทัพ พวกกรีก ออกจาก สะโมรนา และ คีนแกน ที่ปกครอง ด้วยพวก
สัมพันธมิตร ข้ามไปยังเมืองเดเรค และทำสัญญากับพวกกรีกใหม่ เอาคีนแกนของตนกลับ
คืนมาจากพวกกรีกทั้งหมด

กรีกได้ขอร้องให้พวกสัมพันธมิตรช่วยเหลือ แต่ไม่มีใครช่วยพวกสัมพันธมิตรเมื่อ
สงคราม และได้แลเห็นว่าพวกกรีกกระทำต่อพวกเติร์กรุนแรงมาก จึงปล่อยให้พวกเติร์ก
กระทำต่อกรีกตามอำเภอใจ สมาคมสันนิบาตชาติก็มีได้ ยินยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเลขเงิน
นิกเคียว แม้ที่พ้องกฤษฎีชาฮาริสัน Harrison เป็นผู้ โกล่เกลี่ยเตอร์กกับกรีกทำ
สัญญาคดกลั่น ต่อมาภายหลังสันนิบาตชาติได้ช่วยเหลือพวกกรีกตกกระไดงา
ให้กลับมาสู่บ้านเกิดเมืองนอนของตนได้

เตอร์กใหม่

เคมีลปัสซา ได้ ไล่ สลุดตาน ออกจาก บัลลังก์ และ ตั้งตัว ของเขาเอง เป็น
ประธานาธิบดี ของทวีปเล็ก เติร์ก ที่ เรียกว่า เอเชียแอนาโตเลีย Anatolia
มั่งกรังอังการาเป็นเมืองหลวง ทั้งนั้นมาช่วงเวลาหกปี เติร์กใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก
ภายใต้ พันเอกหม้ายต่าง ๆ และได้ นำเอากฎหมายของชาวยุโรปมาใช้ จนบรรรมณนิยม
และเครื่องแต่งกายก็เปลี่ยนแปลงไปเหมือนกับชาวยุโรปสิ้น พวกผู้หญิงซึ่งแต่ก่อนเคยถูกกัก
ไว้ตามฮาเร็มก็ได้ รับความเป็นไทย ทั้งตัวก็ยกใช้ของโรมัน แทนตัวอักษรอาหรับ ที่ใช้
กันมาในกาลก่อน มีความมุ่งหมายจะทำการค้าขายกับชาวยุโรป

แต่ก่อนพวกเติร์มมีชื่อเสียงว่าเป็นพวก โหดร้าย แก่พวก อามเนียน ท่านยัดอศาสนาคริสต์ยืน

แต่เคยมีคนมากมาย

รัฐบาลได้ตกลงว่าจะไม่เกี่ยวข้องต่อการศาสนาและจะไม่ยกให้ศาสนาใดเป็นเอก แต่ก่อน
รัฐบาลเคอรุกก็เป็นหัวหน้าของศาสนาอิสลาม แต่เคยขึ้นตำแหน่งสังฆราช Caliphate ได้
เล็กน้อยแล้ว ศาสนาในเคอรุกเคยขึ้นไม่ได้อยู่ในความควบคุมของรัฐบาล ใครจะนับถือ
ศาสนาใดก็ได้ตามชอบใจ เนื่องจากเหตุนี้เองพวกเติร์กจึงไม่ค่อยโหดร้ายต่อพวกอามเนียน



อังกฤษ และราชอาณาจักร

โดยสัญญาแวร์ซายส์ กล่าวว่า:—

๑. ที่ดินที่อังกฤษได้จากเยอรมัน คือส่วนหนึ่งของโตโกแลนด์ ส่วนหนึ่งของ
คาเมอรูน *Kameroons* และที่ดินเยอรมันในอาฟริกาภาคตะวันตก

๒. สหราชอาณาจักรได้ของอังกฤษ *United South Africa* ได้ ที่ดินเยอรมัน
ในอาฟริกาภาคตะวันตกเฉียงใต้

๓. ออสเตรเลีย *Australia* ได้ ที่ดินเยอรมันในนิวกินี *German New Guinea*
และหมู่เกาะนิวบริต

๔. นิวซีแลนด์ *New Zealand* ได้หมู่เกาะสามัว

หมายเหตุ:— ที่ดินเหล่านี้แทบทั้งหมดอยู่ในความดูแลของสมาคมสันนิบาตชาติ

๕. อังกฤษได้ รับค่าชดเชยจากเยอรมันทุกปี

๖. อังกฤษได้ ไปช่วยในการขับ แม่น้ำไรน์ ในการ กำกับ ทำลายขีปนาวุธต่าง ๆ ที่อยู่ตาม
คลองคีล *Kiel* และที่อยู่บนเกาะเฮลิโกลันด์ *Heligoland* และรับผิดชอบในเรื่องการมอบ
หมายเรือรบที่เยอรมันนำมามอบให้ ที่สเกาปาโฟลว *Scapa Flow*

๗. อังกฤษต้องดูแลที่ดินแดนของเยอรมันที่อยู่ในป่าเลสไทน

การที่ไม่มีงานทำ

เนื่องจากมหาสงครามคราวนี้ การทำมาหากินของอังกฤษได้รับ

ความเสียหายมาก พวกทหารหลายล้านคนต้องกลายเป็น

พลเมืองกึ่งเก็บ ของกินต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้น การเรียกค่าจ้างแพงรวมกับสาเหตุอื่น ๆ

กระทำให้นายจ้างหาแรงงานให้ไม่ทั่วถึงไม่ได้ ทว่าหนักขึ้น เป็นเหตุให้คนอีกล้านกว่าคนหางาน

ทำยังไม่ได้จนครบถ้วนทุกวันนั้น การไม่มีงานทำเราจะแลเห็นได้ความขมขื่นและขมขื่นเกินโดยมาก

ความขมขื่นเหล่านี้รัฐบาลได้ยอมรับผิดชอบและได้ จ่ายเบี้ยเลี้ยง Dole ให้แก่พวกที่หางานทำ

ไม่ได้จริง ๆ ทุก ๆ สัปดาห์ เบี้ยเลี้ยงชนิดนี้คนแม้ว่าจะเป็นคนขี้เกียจก็ยังได้รับ แต่ก็เป็นสิ่งที่

ทำให้ยุบนิสัยของพวกเขาเสียหมดไป รัฐบาลได้พยายามหาหนทางและใช้ วิธีอย่างอื่น ๆ

เพื่อช่วยเหลือพวกที่หางานทำไม่ได้ มีอยู่สามวิธีที่ ได้รับผลเป็นอย่างดี คือส่งข้ามไปทำการ

เพาะปลูกที่แคนาดา Canada ที่นั่นคน ส่งให้ ไปทำถนน และส่งให้ ไปทำการสร้าง

บ้าน

ความอดทน

เนื่องจากความอดทนที่ขัดสน อดทนและวิธีการของอดทนจึง

ของการ

ได้เกิดขึ้น เนื่องจากความไม่พอใจของลูกจ้างและพวก

ทำมาหากิน

กรรมกรที่เลิกทำงานน้อย ๆ พวกหัวหน้าที่คอมมิวนิสต์ (เช่น

เอ. จ. คูก A. J. Cook เลขาธิการของสหกรณ์ข้อแฉ)

จึงได้กระเตรียมก่อการหยุดงาน Strike ให้เกิดขึ้นทั่ว ๆ ไปในการทำมาหากิน ทุกประเภท

ความมุ่งหมายของการหยุดงานรายนี้ก็เพื่อจะทำให้การทำมาหากินดำเนินไปไม่ได้ เพื่อทำให้

รัฐบาลยอมจำนน และเพื่อจะบังคับรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขึ้นใหม่แทนรัฐบาลเก่า ในเดือน

พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๒๖ (พ.ศ. ๒๔๖๙) ได้หยุดงานอยู่ถึงสามสัปดาห์เต็ม ๆ แต่พวก

ชนชั้นกลางที่ไม่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์การค้าขาย มีนายบัลวิน Baldwin เป็นหัวหน้าของ

สังเขิม ได้รับเข้าทำงานต่าง ๆ ที่จำเป็นแทนพวกหยุดงาน เช่น ขี้นรถราง ขี้นรถบรรทุก

โดยสารเป็นต้น ส่วนอาหารของพลเมืองต่าง ๆ นั้นพวกทหารได้ ช่วยเหลือนำมารับส่ง เมื่อหยุด

งานได้ สัปดาห์แล้วพวกหยุดงานก็หวนกลับเข้ามาทำการงานของตนตามเคย วันละพวก

สองพวก ใคร ๆ ก็ยอมรับถึงความสงสารพวกหยุดงานนี้ แต่ความเรื่อรว่าที่ได้เป็นมาบัง

ชักยู่ว่าพลเมืองโคโยมากไม่ชอบดัดนิสัยของลเซวิก และไคยู่ในฐานะอันแคร์ บมพร อมที่ช่วยเหลือ
เหลือนรัฐบาลรักษาพระราชกำหนดกฎหมาย เพื่อความสงบรายคายอยู่เสมอ

การประชุมใหญ่ ใน ค. ศ. ๑๘๒๗ (พ. ศ. ๒๔๗๐) ได้มีการประชุมบรรดา
ประเทศต่าง ๆ ที่ปกครองตนเองในราชอาณาจักรอังกฤษ พร้อม
ทั้งประเทศอื่นเกี่ยวกับกรุงลอนดอน เพื่อร่างข้อบัญญัติซึ่งกล่าวถึงการเกี่ยวของระหว่างประเทศ
นั้น ๆ กับประเทศอังกฤษ

ผู้ที่มาประชุมคืออธิการบดีแห่งเกาะแคนาดา ออสเทรเลีย อาฟริกาภาคใต้
นิวฟันแลนด์และนิวฟันด์แลนด์ และประธานาธิบดีของไอโรแลนด์ นายบัตควิน
อธิการบดีแห่งเกาะอังกฤษเป็นประธาน

ที่ประชุมได้ตกลงกันว่าประเทศเหล่านี้เป็นประเทศปกครองตนเอง กิจการต่าง ๆ ภายใน
ในประเทศของตนทำได้ตามอำเภอใจ แต่ต่างต้องร่วมในความจงรักภักดีต่อราชอาณัติแห่งประเทศ
อังกฤษ ประเทศเหล่านี้ต้องร่วมมือกันป้องกันพระราชอาณาจักอังกฤษ และจะต้องบำรุง
สินค้าของตนและกันโดยนิยมข้อสันติภาพของตนทำกันขึ้นเองมากกว่าของผู้อื่น และเรียก
ภาษีอากรต่ำกว่าสินค้าต่างประเทศ ประเทศเหล่านี้มีสิทธิที่จะส่งทูตของตนไปประจำประเทศต่าง ๆ
ที่ตนมีการเกี่ยวของอยู่ด้วยมาก ๆ ได้ เช่นในเวลานี้ทูตของแคนาดาและของไอโรแลนด์ประจำ
อยู่ที่กรุงวอชิงตัน

ใคร ๆ ย่อมได้เห็นได้ว่าการตกลงของที่ประชุมนี้ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในราชอาณาจักร
อังกฤษได้ทวีความอิสระภาพมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงต้องซัดสับต่อกันไม่น้อยกว่าเดิม
ในการประชุมสมาคมสันนิบาตชาติเมื่อเร็ว ๆ นี้ เซอร์ ออสเตน เซมเบอร์เลน *Sir Austen Chamberlain* เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า
ประเทศต่าง ๆ ในราชอาณาจักรอังกฤษจะร่วมมือกันกระทำกิจการต่าง ๆ เสมอ และถ้าพูดถึง
เรื่องอื่น ๆ เรื่องการเกี่ยวของกับประเทศอื่น ๆ เรื่องสัญญาต่าง ๆ ฯลฯ แล้ว ประเทศเหล่านี้
จะคงเหลือแต่หรือคิดถึงการได้การเสียของราชอาณาจักรอังกฤษเสียก่อนเสมอ ต่อภายหลัง
จึงจะคิดหรือเหลือแต่การได้การเสียของสมาคมสันนิบาตชาติ

เพิ่มเติม
การออกเสียง
ใน ค.ศ. ๑๘๖๐ (พ.ศ. ๒๔๐๓) เนื่องจากผู้หญิงต้องทำงาน
บางสิ่งบางอย่างให้แก่ประเทศแทนพวกผู้ชายที่ไปรบ รัฐบาลซึ่งมี
นายลอร์ดบอยซ์ *Lloyd George* เป็นประมุขได้ออกกฎหมายอนุญาต
ให้หญิงซึ่งมีอายุเกินกว่าสามสิบปีออกเสียงเลือกผู้แทนเข้ารัฐสภาปาร์เลียมেন্টได้

ใน ค.ศ. ๑๘๖๘ (พ.ศ. ๒๔๑๑) รัฐบาลซึ่งมีนายบัลโฟวเป็นประมุขได้ลดอายุลง
เป็นยี่สิบเอ็ด จึงทำให้หญิงเข้าสู่ฐานะอันเสมอภาคกับชาย

ไอร์แลนด์
สงครามกลางเมืองไอร์แลนด์สิ้นสุดลงใน ค.ศ. ๑๘๖๒ (พ.ศ. ๒๔๐๕)
โดยรัฐบาลอังกฤษออกกฎหมาย *Home Rule Act* คืออนุญาตให้ประเทศ
ไอร์แลนด์ทั้งประเทศ นอกจากเมืองอัลสเตอร์ *Ulster* ปกครองตนเองตามอำเภอใจ มีกับลิน
Dublin เป็นทั้งศาลาแห่งรัฐบาล ส่วนเมืองอัลสเตอร์นั้นยังคงอยู่นอกกฎหมายข้อนี้ และ
ยังคงส่งผู้แทนไปยังรัฐสภาปาร์เลียมেন্টของอังกฤษในกรุงลอนดอนตามเคย ส่วนไอร์แลนด์
ประเทศไอร์แลนด์เรียกว่า *Irish Free State* มีฐานะเหมือนประเทศคานาดา

ฝรั่งเศส

โดยสัญญาแวร์ไซลส์ กล่าวว่า :—

๑. ฝรั่งเศสได้รับจากเยอรมัน คือ

- ก. จังหวัดลอร์เร็นและลอร์เรน
- ข. ถูมน้ำสารในเวสต์ฟาเลีย ก่อนนั้นไปจะขึ้นกับเยอรมันหรือฝรั่งเศสก็แล้วแต่
ความสมัครของพลเมือง
- ค. ส่วนใหญ่ของคาเมอรูนในอาฟริกา
- ง. ส่วนใหญ่ของโคโกแลนดู
- จ. ค่าปรับมากมาย กับของที่เป็นเชลยศึก

๒. ฝรั่งเศสได้ รับหน้าที่เป็นผู้ดูแลลิเบีย และเนื่องจากได้เกิดการรอลงมือ ๗
ในลิเบีย ฝรั่งเศสต้องหักไหมเอากลับกำลัง และได้เคยระเบิดเมืองดามัสกัส *Damascus*

๓. ฝรั่งเศสได้ส่งกองทัพใหญ่ไปยึดลุ่มน้ำไรน์ แต่เนื่องจากเยอรมันไม่เสียค่าปรับให้
ตามสัญญาที่ได้ตกลงกัน ฝรั่งเศสจึงได้ส่งทหารไปยึดลุ่มน้ำรูห์ อีก เพื่อบังคับให้เยอรมัน
เสียค่าปรับให้จริงได้

๔. ใน ค.ศ. ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๗) ฝรั่งเศสได้ไปช่วยสเปนปราบพวก
รีฟฟ *Riff* ที่ก่อการกบฏในเมืองมอรอคโค *Morocco* การกบฏนี้ได้อุบัติขึ้นลงเมื่อค.ศ. ๑๙๒๖
(พ.ศ. ๒๔๖๙) อัยยกุลกริมหัวหน้าของพวกรีฟฟได้ถูกจับปล่อยเกาะในมหาสมุทรอินเดีย
และฝรั่งเศสได้โดยแผ่อาณาจักรในมอรอคโคโดยภาคใต้ด้วย นอกจากอียิปต์ *Algeria* ซึ่ง
ปกครองอยู่แล้ว

๕. ทั้งแก่งสยามได้ส่งทหารไปช่วยสัมพันธมิตร ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ได้สนิทสนมกลมเกลียวกันยิ่งขึ้น ใน ค.ศ. ๑๙๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔) ฝรั่งเศสได้ส่ง คณะทูตพิเศษมีจอมพลรอฟฟวร์ *Jeffre* เป็นประมุขเข้ามาแสดงอาณัติในทวีปสยามอันมีทิวภาพ ใน ค.ศ. ๑๙๒๖ (พ.ศ. ๒๔๖๙) ท่านวาเรนนู *Varenne* ผู้สำเร็จราชการอินโดจีน ของฝรั่งเศสได้เข้ามาในกรุงเทพฯ เหมื่อนกัน และได้เซ็นสัญญาในเรื่องการค้าขายพรมแทน และปักปันเขตต์แดนลำแม่น้ำโขง ใน ค.ศ. ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๗) ฝรั่งเศสได้เซ็นสัญญา ขอมยกสิทธิพิเศษและสิทธิในเรื่องตั้งอัครราชให้แก่งสยาม

สมบัติของฝรั่งเศส สงครามได้ทำให้ประเทศฝรั่งเศสจน ได้เสียคนไปหนึ่งล้าน
ได้รัยผล เงินทองเป็นจำนวนมากมาย และทำมาหากินต่าง ๆ ได้
จากการสงคราม เสียหายไปเป็นจำนวนมาก ประเทศฝรั่งเศสต้องขอยืมเงิน
จากประเทศ อังกฤษและอเมริกา มาใช้ ในการสงครามนี้ เป็น
จำนวนมาก เหตุนี้สมทบกับเหตุอื่นทำให้เกิดการชุกชลักขึ้นในเรื่องการเงินของประเทศ และ
ทำให้ราคาของเงินเฟื้องค์ลกลงต่ำลง อังกฤษและอเมริกาทูลถามอนันในเรื่องเงินคืน เนื่อง
จากฝรั่งเศสไม่สามารถหาเงินรายได้มากพอ เพื่อยำรุงฐานะของเงินเฟื้องค์ให้มีความสูงขึ้นได้ ใน
ช่วงเวลาสองปีเท่านั้น ประเทศฝรั่งเศสต้องเปิดยืมอัครมหาเสนาบดีถึงเจ็ดคน ในเวลานั้นนาย
ปวงกาเร *Poincaré* เป็นอัครมหาเสนาบดี นายบริอันด *Briand* เป็นเสนาบดีกระทรวงการ
ต่างประเทศ และ นายคูแมรูก *Doumergue* เป็นประธานาธิบดี

สัญญาโลคาร์โน

ฝรั่งเศสและเยอรมันต่างก็มีความกลัวซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก ฉะนั้น

เพื่อทำให้เป็นที่แน่นอนยิ่งขึ้นว่า ในกาลภายหน้าจะไม่ต้อง

มีการสงครามกันอีก จึงจัดทำสัญญาโลคาร์โนกันหลายครั้งหลายหนเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๒๕

(พ.ศ. ๒๔๖๘) ประเทศที่เกี่ยวข้องในสัญญานี้ มีอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน เบลเยียม

โปแลนด์ และเชโกสโลวาเกีย

ใจความ

๑. เสันกันเชกต์แดนระหว่างฝรั่งเศสกับเยอรมันที่โค ตกลงกัน เมื่อ

ของสัญญา

ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๒) จะเปลี่ยนแปลงไม่ได้

๒. ประเทศหนึ่ง ประเทศใด ที่เซ็น สัญญา ฉะนั้น จะประกาศ สงคราม โดยชักชวน ความ
ประสงค์ของสมาคมสันนิบาตชาติไม่ได้

๓. อังกฤษต้องช่วยฝรั่งเศสถ้าเยอรมันรังแก

๔. อังกฤษต้องช่วยเยอรมันถ้าฝรั่งเศสรังแก

ผลแห่งสัญญา

เยอรมันกับฝรั่งเศสปรองดองกันดีขึ้น และเยอรมันก็รับอนุญาต
เข้าเป็นสมาชิกของสมาคมสันนิบาตชาติ

อิตาลี

โดยสัญญาเสนตุเยอร์เมน St. Germain ซึ่งเป็นสัญญารวบรวมสัมพันธมิตรกับออสเตรีย
อิตาลีได้รับ

๑. ลุ่มน้ำเทรนต์โนซึ่งอยู่ในจังหวัดไทโรลของออสเตรีย
๒. แห่ลมออสเตรียกับท่าเรือทริเอสต์ Trieste
๓. หมู่เกาะเล็ก ๆ ในทะเลอาเดรียติก

สมาคมฟาสซิสต์ อิตาลีได้รับผลร้ายจากการสงคราม เหมือนกับประเทศอื่น ๆ คือ
ความอดอยากอดสู การไม่มั่งคั่ง ความมั่งคั่งแน่นในการเงิน
จึงเป็นโอกาสอันเหมาะของลัทธิขบถเชวิคและการอดสูในจำพวกกรรมกร เช่นมีการหยุดงาน
และการจลาจลซึ่งดูเหมือนว่ารัฐบาลไม่สามารถที่จะปราบให้สงบลงได้

ใน ค.ศ. ๑๙๒๒ (พ.ศ. ๒๔๖๕) ได้เกิดมีสมาคมนักการเมืองขึ้นสมาคมหนึ่ง
ขนานนามว่าคณะฟาสซิสต์ Fascisti ซึ่งประกาศตนว่ารักชาติอย่างยิ่งยวดเหมือนกับพวก
อิตาลีหนุ่ม Young Italy เมื่อร้อยมาแล้ว ความมุ่งหมายของคณะฟาสซิสต์นั้นคือจะช่วยเหลือ
กษัตริย์จะช่วยปราบพวกคอมมิวนิสต์และพวกขบถเชวิค และจะช่วยปกครองประเทศให้สงบเรียบร้อย
ใน ค.ศ. ๑๙๒๒ (พ.ศ. ๒๔๖๕) คณะฟาสซิสต์มีนายเบนิตโต มุสโสลินี Benito Mussolini
เป็นประมุข ได้กระทำการปราบปรามและได้กวาดกองทัพไปยังกรุงโรม Rome ได้ทำให้รัฐสภา
ปรารถนาแยก และบังคับให้พระเจ้าแผ่นดินตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ รัฐบาลใหม่นี้มีมุสโสลินีเป็น

อัครมหาเสนาบดี และทั้งนั้นมาเขาได้ปกครองประเทศอีกหลายท่านของผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน Dictator ไม่ใช่แค่พวกคอมมิวนิสต์และบอลเชวิคเท่านั้นที่ตกปรายปราม ยังมีพวกโซเชี่ยลลิสต์ Socialist พวกลิเบอรัล Liberal กับพวกอื่น ๆ ที่ซัดขวางวอชิงตันในการของมูสโสลินี ตกปรายปราม ทำคุกและต้องหนีออกไปจากประเทศกันมาก พลเมืองที่ขยันขันแข็งและได้รับการศึกษา ก็ ๆ มาแล้วคงพ้นคนที่หนีเอาตัวรอดไปอยู่นอกประเทศ

แต่มูสโสลินีได้ทำคุณความดีต่อประเทศของเขาเป็นอันมาก ตามวิสัยการอื่นคงเคยยกเขาให้ทำงานให้แก่พวกที่ไม่มีความทำ เช่นทำงาน เป็นนายช่างอินยัเนียร์ และอื่น ๆ เขาได้ปรายพวกบอลเชวิคหมดไม่มีเหลืออยู่เลยในอิตาลี เขาได้ปรายคนลี้ภัยต่าง ๆ ที่โคโมประชุมประชุมกันขึ้นเป็นพวก ๆ เขาได้ปรายพวกปลดปล่อยแย่งชิงหรือขโมยคนเขาไปชิงไว้เพื่อเรียกเขาค่าไถ่ คดมาเพี้ย Mafia ในซิซิลี Sicily ก็ได้ถูกไล่ถอดหมด คุณเหมือนว่าเขาได้รวบรวมคนต่าง ๆ เข้าให้เป็นคนเคียว และทำให้พวกนี้เกิดกำลังและความขยันพากเพียร เขาจึงได้สามารถทำกิจการที่สำคัญ ๆ ให้แก่ประเทศได้สำเร็จ เช่นในการเพาะปลูก ในการทำมหากินต่าง ๆ กิจการภายในบ้านเมืองก็เข้มแข็งแน่นหนา ทั้งบำรุงเมืองขึ้นต่าง ๆ ให้ดีขึ้นด้วย การที่มูสโสลินีได้ช่วยไว้จะทำให้เกิดความกลัวเป็นราชอาณาจักอิตาลีขึ้นนั้น ทำให้ฝรั่งเศสรู้สึกท้อหวั่นมาก คนคิดกันว่ามูสโสลินีมุ่งหมายจะสร้างอาณาจักรโรมัน เสมอกับครั้งซีซาร์ Caesar และการที่เขาแสดงตัวไม่ยำเกรงสมาคมนั้นยากเข็ญนี้เองเป็นเหตุทำให้เกิดความวิตกกังวลมาก แก่เพื่อความยุติธรรมจึงต้องกล่าวว่า มูสโสลินีหาได้ทำอะไรนอกเหนือไปกว่าธรรมเนียมราชกิจไม่ เช่นการปลดปล่อยในทวีปยุโรปสมัยของมูสโสลินีสำเร็จราชการ เช่น มูสโสลินีของอิตาลีและพริโม เดอ ริเวรา Primo de Rivera ของสเปนดำรงตำแหน่งปกครองประเทศให้อยู่เป็นสันติได้ หากมีคำพยากรณ์ว่า มูสโสลินีจะเสวยคณาภิวัตน์หนึ่งก็ เวลานี้เขาก็นั่งอยู่เรื่อย ๆ และมีอำนาจมั่นคงขึ้นทุกที ทั้งลัทธิของเขาได้แผ่ไปสู่อำเภอต่างประเทศ เช่นอังกฤษเป็นต้น

รัสเซีย

ใน ค. ศ. ๑๘๑๗ (พ. ศ. ๒๔๖๐) ประเทศรัสเซียได้เกิดการกบฏ เบอรุมัน
 เตะยกกองทัพรุกเข้าไปทางบ้านตะวันตกของรัสเซียถึงมอสโคว์ Moscow พวกรัสเซีย
 ถอนตัวออกจากความลำบาก โดยยอมเซ็นสัญญาอย่างซื่อสัตย์กับเมืองเบรสท์-ลิทอฟสค์
Brest-Litovsk ยอมยกดินแดนเป็นส่วนใหญ่ให้แก่เบอรุมัน

แต่ความมิชอบของสัมพันธมิตรเมื่อ ค. ศ. ๑๘๑๘ (พ. ศ. ๒๔๖๑) ทำให้เกิดการ
 เปลี่ยนแปลงขึ้นอีกมาก ดินแดนรัสเซียได้เคยส่งกว่าเมื่อก่อนสงครามโดยนับหลายทาง :—

๑. มีการสถาปนารัฐเล็กไปเล่นกัน ดินแดนส่วนมากได้มาจากรัสเซีย มีวอร์ซอ
Warsaw เป็นเมืองหลวง

๒. ดินแดนความซบเซาทะเลบอลติกของรัสเซียกันน้อยลง เนื่องจากการสถาปนารัฐเล็ก
 ขึ้นอีกสักระยะ คือ :—

- | | | | | |
|----|----------------------------|----|--------------------------------|---------------|
| ก. | ฟินแลนด์ <i>Finland</i> | มี | เฮลซิงฟอร์ส <i>Helsingfors</i> | เป็นเมืองหลวง |
| ข. | เอสโตเนีย <i>Estonia</i> | มี | ยूरเยฟ <i>Yurief</i> | เป็นเมืองหลวง |
| ค. | ลัตเวีย <i>Latvia</i> | มี | รีกา <i>Riga</i> | เป็นเมืองหลวง |
| ง. | ลิทัวเนีย <i>Lithuania</i> | มี | วิลนา <i>Vilna</i> | เป็นเมืองหลวง |

แต่ก่อนเมืองหลวงได้ย้ายมาอยู่เมืองคอพโน *Kovno*

๓. ได้มีสงครามเรื่องขั้วกันเขตแดนเกิดขึ้นระหว่างรัสเซียกับโปแลนด์ ไปเล่น
 ละคร เลยได้ดินแดนเพิ่มเติมขึ้นอีกสักระยะไม่มากนักกว่าที่พวกสัมพันธมิตรกำหนดให้

๔. รูมาเนียได้เบสซาราเบีย *Bessarabia* จากรัสเซีย

๕. ยอเซบ กับ อาเธอร์ขายดิน เมื่อใด เป็นเอกราชแล้วได้กลับไปสมทบกับรัฐบาล
 โรมาเนียของรัสเซีย

ลัทธิบอลเชวิซม

เมื่อซาร์ *Czar* ของรัสเซียถูกไล่ออกจากตำแหน่งแล้ว ประเทศ
รัสเซียได้กลายเป็นระบอบกษัตริย์ ได้มีหัวหน้าทางการเมืองหลายคน

เช่น ท่านแม่ทัพคอร์นิลอฟ *Korniloff* และเคเรนสกี *Kerensky* เป็นต้น ได้พยายาม
จะตั้งรัฐบาลขึ้นให้มั่นคงแต่ไม่สำเร็จ อำนาจอำนาจได้ตกไปอยู่ในมือของ
พวกคนรุนแรง *Extremist* ซึ่งเรียกกันว่าพวกบอลเชวิค พวกนี้มีความประสงค์จะทำลายทรัพย์สิน
สมบัติส่วนตัว และเลิกสมรฐณะของบุคคล เขาเชื่อคำลัทธิของเขาว่า ความมั่งมี ผล
ของการทำมาหาได้ การคมนาคม การค้าขาย กองทหารบกเรือ ควรอยู่ใต้คำสั่งแทนของ
เหล่ากรรมกร

พวกบอลเชวิคมีอำนาจอยู่ได้ โดยอาศัยกองทหาร ซึ่งเรียกว่าพวกแดง *Reds* ขึ้น
ด้วยซาร์รัสเซียและชนชั้นชาวนาอย่างที่สุด พอพวกนี้กำอำนาจไว้ในมือของตัวได้แล้ว
พวกนี้ได้ปกครองเมืองอย่างเข้มงวดโหดร้ายยิ่งเสียกว่าเมื่อครั้งซาร์หลายเท่า ผลเมืองได้ถูก
ฆ่าตายเสียหลายพันคน เนื่องจากมีทรัพย์สินสมบัติส่วนตัว ช่างและครอบครัวได้ถูกประหารชีวิต
โดยฝีมือของพวกบอลเชวิคเหมือนกัน พวกเจ้านายและพวกชนชั้นสูงต่าง ๆ ต้องหนีออกจาก
ประเทศของตนไปอาศัยอยู่ตามกรุงปารีส วิวีเยรา *Riviera* ฯลฯ ลีนิน *Lenin* เป็น
หัวหน้าของพวกบอลเชวิค แต่ได้ตายเมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๓ (พ.ศ. ๒๔๖๖) ทรอตสกี *Trotsky*
ได้เป็นหัวหน้าของพวกนี้แทน และเมื่อเร็ว ๆ นี้ได้ถูกเนรเทศ หัวหน้าเวลานี้คือสตาลิน *Stalin*

ศาลากลางรัฐบาลได้เลื่อนไปตั้งที่มอสโก รัฐบาลนี้เรียกว่าสหประชาชาติแห่งโซเวียต
Union of Soviet Republic ทุก ๆ จังหวัดมีสภากรรมการปกครอง และสถานตั้งผู้แทนเข้า
ประชุมยังรัฐบาลโซเวียตกลางที่กรุงมอสโก นายของโซเวียตกลางเป็นผู้ที่มีอำนาจมาก
ที่สุดในรัสเซีย

เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๑) ได้เกิดคนปฏิภัยที่ขอลเซวีกินเชื้อพวกชาว Whites มีแม่ทัพเดนิกิน Denikin เป็นหัวหน้าได้ต่อสู้กับกองทัพพวกแดงในแถบตะวันออกเฉียงใต้ของรัสเซีย แต่ได้พ่ายแพ้ไป กองทัพสัมพันธมิตรได้ช่วยแม่ทัพคอลลชัค Koltchak รบพวกแดงในแถบเหนือเหมือนกัน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จพวกหัวหน้าได้ถูกฆ่าตายหมด พวกชาวนีได้ ไปตั้งมั่นเป็นหลักแหล่งอยู่ในประเทศจีน เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๖ (พ.ศ. ๒๔๖๙) เพราะว่าเขาได้ช่วยเหลือพวกจีนในแถบเหนือรบคดกักมินทัง Nationalist ของแถบใต้

ลัทธิขอลเซวีกินจะไม่เป็นของที่น่ากลัวและสำคัญ ถ้าอยู่แต่ภายในวงรัสเซีย แต่ลัทธิของลัทธินี้ได้แพร่หลายไปทั่วโลก เป็นเครื่องนำภัยให้แก่ชนบทรบเร่ของสมาคม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของรัฐบาลบางแห่ง ความมุ่งหมายเพื่อให้ทุก ๆ ประเทศได้รับความผาสุกโดยวิธีใช้ลัทธิขอลเซวีกิน เขาได้ส่งเขเบนทูไปแทบทุกประเทศเพื่อย่นหัวพวกกรรมกร โดยอ้างเอาความยากจน ความอดอยาก ความอยุติธรรมที่พวกกรรมกรเหล่านั้นได้ รับผิดชอบ เหตุให้หยุดงาน งดการซื้อขาย และก่อการกบฏ พวกขอลเซวีกินมีเชื้อยวาชอาณาจักรอังกฤษเสียจริง ๆ ได้พยายามให้เกิดการรละล การรบราชำพันขึ้นในสถานที่ทำมาหากินต่าง ๆ ในอาฟกานิสถาน ในเปอร์เซีย ในอินเดีย ในออสเตรเลีย แม้แต่ในประเทศอังกฤษ รัฐบาลโสเวียตก็ได้ทำการให้เกิดการหยุดงานขึ้น และได้ช่วยออกทุนรอนให้แก่พวกหยุดงานเมื่อเวลาไม่ได้ทำงานให้หยุดทำงานได้นาน ๆ เพื่อหวังชนะ ความมุ่งหมายของเขาคือต้องการให้ประเทศอังกฤษเปลี่ยนรัฐบาลเสียใหม่ให้เป็นรัฐบาลคอมมิวนิสต์หรือขอลเซวีกิน การหยุดงานที่ได้เกิดขึ้นตลอดทั่วทั้งประเทศ เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๒๖ (พ.ศ. ๒๔๖๙) เป็นตัวอย่างแห่งเรอเนอโค คือนั่น

เมืองจีนได้อยู่ในอำนาจของอังกฤษมานานได้ ค.ศ. ๑๘๔๗ (พ.ศ. ๒๔๙๐)
 ความวุ่นวายที่พวกบอลเชวิค เป็นผู้ก่อขึ้นในกว้างทั้ง เป็นเหตุกระทำให้คนรักกันถึงผู้ซึ่งเคย
 บูชาลัทธิมาก่อน ได้พัวกรสเชื้อชอกจากเมืองจีน ความอดห่มานในหมู่เกาะอินเดียตะวันออก
East Indians และการเผยแผ่ลัทธิในสยาม การหยุดงานและการชื้อขายในประเทศจีน
 ทำให้ชาวตะวันออกวังเกียจลัทธิ

เนื่องจากสละลัทธิหัวหน้ำบอลเชวิคเคียวนี้เป็นคนอดมอด้วย จึงอาจจะมิช้องทางที่จะทำ
 ให้รัสเซียกลับมามีอิทธิพลกับชาตินี้ได้ ในเวลานี้ยังดูไม่เกี่ยวข้องในเรื่องการเมืองกับ
 รัสเซียเลย เพราะรัสเซียได้ทำให้ยังดูได้ด้วยความลำบากมากในการปราบปรามพวกหยุดงาน
 และการเผยแผ่ลัทธิอันชั่วร้ายการของรัสเซีย ส.ย. อเมริกาที่ไม่เกี่ยวข้องในเรื่องการเมือง
 กับรัสเซียด้วยเหมือนกัน เพราะรัฐบาลโสเวียทไม่ยอมรับใช้หนังสือของรัสเซียที่หาไวเมอกรัง
 พระเจ้าซาร์นั้นให้แก่อเมริกา รัสเซียไม่เป็นสมาชิกของสมาคมสันนิบาตชาติ แต่ได้ส่ง
 ผู้แทนไปยังที่ประชุมต่าง ๆ ที่ประชุมกันถึงเรื่องการลดอาวุธ และนับว่ากำลังหาโอกาสที่จะ
 เห็นสัญญาณเล็กสงครามของเกลลอกก ใน ค.ศ. ๑๙๒๘ (พ.ศ. ๒๔๗๑) กวายเป็นไป
 ภายในของรัสเซีย ในมือของรัฐบาลโสเวียทค่อนข้างอดกลักร

๑. เนื่องจากการประหารชีวิตบ้าง ทุกขเวทนบ้าง ความยากจนคั่นแค้นและทุกข์ทรมาน
 ทำให้พลเมืองมีจำนวนน้อยลงไปยังยิบยเรอถาน สถิตคนตายในหมู่ชนชั้นที่รับการศึกษาแล้ว
 สูงขึ้นมาก

๒. ความมั่งคั่งสมบูรณ์ของประเทศได้กระจัดกระจายศูนย์หายไปเป็นอันมาก ผู้คน
 พากันยากจน และนับว่าการชื้อขายได้ตกเป็นหนึ่งในแง่ของแต่ก่อน คือเมื่อก่อนสงคราม
 ค.ศ. ๑๙๑๔ (พ.ศ. ๒๔๕๗)

๓. การขายสูงและเข้มงวดมากขึ้น และรายได้ของประเทศก็ ต้องส่งออกไปนอกประเทศ สำหรับใช้ จำในการเผยแผ่ลัทธิขอลเซวีกเสียบ้าง

๔. การไม่มีงานทำยิ่งร้ายใหญ่ (หนึ่งในสามของพลเมืองในเมืองเลนินกราดและเปโตรกราดไม่มีงานทำ)

๕. เหตุการณ์รุมเร้ามากขึ้น และเจ้าพนักงานมิไคล โทชให้หนักเพียงพอ

๖. การศึกษาถูกละทิ้งเพิกเฉย จำนวนคนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มีมากขึ้น การสอนศาสนาได้ เลิกหมดหมด พวกนักพรตถูกประหารชีวิตอย่างน่าอนาถมาก ฉะนั้นบรรดาของชาติจึงได้เสื่อมทรามลง

๗. คนโง่เขลาต่าง ๆ มีอำนาจอยู่ได้ โดยสะสมกองทัพไว้มาก ๆ และมีคนเกลียดชังความเป็นไปของพลเมือง

๘. พวกชาวนาที่โง่เขลาของคนอื่นมาเป็นของตน เกษียณก็ ไม่ยอมทำการเพาะปลูกเข้าให้ มากไปกว่าที่ตนต้องการ เพราะว่าเขาได้แลเห็นแล้วว่าถ้าเขานำไปปลูกมากไป เขาที่โง่ รัฐบาลก็เอาไปหมด

๙. การแต่งกายตามขนบธรรมเนียมก็เลิกล้มหมด เพราะว่าตามลัทธิผู้หญิงถูกนับว่าเป็นของสาธารณะ ฉะนั้นพวกผู้หญิงก็จะถูกกระทำผิดมากมายเสมอ ศัญญะโรคมักตกกัน

ประเทศรัสเซียเป็นประเทศที่หาความสบายไม่ได้ ประเทศรัสเซียต้องการเกี่ยวข้องกับประเทศอื่น ๆ และประเทศอื่น ๆ ก็ต้องการเกี่ยวข้องกับรัสเซียเหมือนกัน เนื่องจากประเทศอื่น ๆ ต้องการเข้าและนำมานของรัสเซีย ส่วนรัสเซียเองต้องการเครื่องจักรจากอังกฤษและอเมริกามาใช้ และเนื่องจากข้อจำเป็นอย่างนี้ ในไม่ช้าอังกฤษและอเมริกาคงต้องมีการเกี่ยวข้องกับรัสเซียอีก

รุมานีเย

ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า พอมหาสงครามได้ยุติลงแล้ว รุมานีเยได้ถอนสืบลาวเนีย จากฮังการี และได้เปลี่ยนสืบลาวเนียจากรัสเซีย มีพวกแม็กกายโดยจำนวนมากมาพักอาศัยอยู่ ได้ความปกครองของรุมานีเย ซึ่งเป็นกาที่ไม่เหมาะ พระเจ้าเฟอริดินันด์ Ferdinand ราชกษัตริย์แห่งรุมานีเยได้ส่งพระชนม์มั่งเมื่อเร็ว ๆ นี้ ส่วนเจ้าคาโรล Carol ที่เป็นรัชทายาทก็ได้ประกาศ ทั่วว่าไม่พึงประสงค์ราชสมบัติสองสามปีมาแล้ว ดังนั้นเจ้าไมเคิล Michael ซึ่งเป็นนิกคามีพระชนม์หาพรรษาได้รับเลือกเป็นผู้สืบทอด

กรีซ

ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าพระมหากษัตริย์กรีซก็เปลี่ยนแปลงใหม่ จากผลของการสงครามครั้งที่สองระหว่างกรีซกับเคอริก็ ทั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔) พระเจ้าคอนสแตนติน Constantine ได้ถูกบังคับให้ออกจากราชบัลลังก์ และรัฐบาลก็ได้กลายเป็นระบอบกษัตริย์ มีผู้บัญชาการสิทธิขาด เป็นทหารสืบทอดมาหลายคน แต่ก่อนจะได้เป็นเช่นนั้น ย่อมต้องมีการเจรจาลดกันเล็กน้อยเสมอ เกี่ยวกับกาปกครองได้อยู่ในเงื้อมมือของนายเวนิเซตอส Venizelos มุขมนตรีผู้มั่งคั่ง ซึ่งได้ออกไปอยู่นอกประเทศโดยเหตุผลทางการเมือง มาหลายปี เนื่องจากการปกครองของเขา ก็เหมือนจะส่งบารายคายลงและหันหน้าเข้าสู่ ความเจริญ

โปแลนด์

นายปาเดเรวสกี *Paderevski* นักดนตรีผู้มีชื่อเสียงเป็นอัครมหาเสนาบดีคนแรกของโปแลนด์ แต่เขาได้สละตำแหน่งนั้นออกไปทำมาหากินในทางปศุสัตว์ ที่คานาซากาเสียแล้ว เป็นสิ่งที่ทราบโดยทั่วกันว่าโปแลนด์ก็คล้ายกับออสเตรียก็แย่งเมืองวิลนากัน เพราะเมืองนี้ตั้งอยู่บนเส้นพรมแดน ทั้งสองฝ่ายได้เตรียมทหารไว้พร้อมเพื่อจะรบกัน แต่เมื่อสัญญาสมาคมสันนิบาตชาติได้ยื่นมือมาไกล่เกลี่ยความพิพาทข้อนี้เสีย



สเปน

สเปนได้ทำสงครามกับพวกวิฟฟุมาหลายครั้งหลายหนแล้ว แต่แพ้ทุกครั้ง ถ้าแม้ว่าฝรั่งเศสไม่ได้มาช่วยรบให้ทันทั่วทั้งที่ สเปนคงไม่สามารถปราบพวกวิฟฟุให้สงบลงได้เป็นแน่ การปกครองของประเทศ สเปนได้อยู่ในเงื้อมมือของผู้บัญชาการ สิทธิซาก พริโม เฮอร์เวรา มานานกว่าห้าปีแล้ว ถึงแม้ว่าได้มีการจลาจลจู่โจมเพื่อจะให้ผู้ครองนครคนนั้นออกไปเสียจากตำแหน่งหลายครั้งหลายหนแล้วก็ตาม เขาก็ยังดำรงมั่นอยู่ในตำแหน่งของเขาถึงเช่นเคย

ปอรัจุกัล

รียบลิกปอรัจุกัลนี้ไม่มีเรื่องชอฉนวนก นอกจากการภวของพวกทหารและการจลาจล

ในลิสบอน *Lisbon* ซึ่งคราวหนึ่งเกือบถูกลามเป็นคักกลางเมืองน้อย ๆ แค่งของทหารผู้รักก

ค่อรัฐบาลได้ปราบสงบรายคายลง

หมายเหตุ

ในทวีปยุโรปในเวลานี้ประเทศที่มีเจ้าแผ่นดิน อยู่ได้กฎหมาย

คือ:- ประเทศอังกฤษ สเปน เบลเยียม ฮอลแลนด์

เดนมาร์ก อิตาลี นอร์เว สวีเดน อัลบาเนีย บัลแกเรีย

สลาเวีย รมานเนีย และบัลกาเรีย ส่วนประเทศที่เป็น

รับบลิค มี:- ปอรัจุกัล ฝรั่งเศส เยอรมัน ออสเตรีย

เชโกสโลวาเกีย สวิตเซอร์แลนด์ ฮังการี กรีซและ

รัสเซีย พุดกันโดยมาก ประเทศที่มีพระเจ้าแผ่นดินอยู่

ได้กฎหมายสงบรวบคายเรียบร้อย ดีกว่าประเทศที่เป็น

รับบลิค

สหพันธรัฐอเมริกา

๑. สหพันธรัฐอเมริกาไม่ได้เซ็นสัญญาแวกซ์ฮุส เพราะว่าสัญญาข้อหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ในสัญญาของสมาคมสันนิบาตชาติเป็นสัญญาที่สหพันธรัฐอเมริกาเซ็นไม่ได้

โดยสัญญาฉบับอื่นที่ได้เซ็นกันเมื่อภายหลัง :—

สหพันธรัฐอเมริกาได้ยอมเสียเงินทอง ที่พวกเยอรมันได้กระทำให้เสียหาย ในการยิงเรือต่าง ๆ ให้จมในระหว่าง สงคราม เป็นการชดเชย ที่สหพันธรัฐอเมริกาไม่ได้ เซ็นสัญญาแวกซ์ฮุส สหพันธรัฐอเมริกายังได้ช่วยพวกสัมพันธมิตรส่งกองทัพไปยึดแม่น้ำไรน์ และช่วยกวาดล้างระบอบของเยอรมันในทะเลเหนือด้วย ถึงแม้ว่าท่านประธานาธิบดีวิลสันจะได้เป็นผู้เริ่มคิดสมาคมสันนิบาตชาติขึ้น ท่านประธานาธิบดีฮาร์ดีงก็สืบตำแหน่ง ได้แก่กรรมาธิการของเขาออกจากสมาคมนี้โดยเร็ว ไม่ขอเกี่ยวข้องกับกิจการต่าง ๆ ของทวีปยุโรป

๒. สหพันธรัฐอเมริกาได้รับรอง ว่าจะให้ การปกครองของ ไลบีเรีย Liberia ซึ่งเป็นประเทศเอกราชข้อย่อย อยู่ในแอฟริกาเป็นไปโดยเรียบร้อย

๓. เนื่องจาก พวกอเมริกาได้ ไล่ ของชาว ตะวันออกใต้ เช่นของ ไลบีเรีย เอเซีย ไมเนอร์ ฯลฯ และเนื่องจากที่ชาวอเมริกาได้ตั้งโรงพยาบาลไว้มาก และได้ช่วยผู้ที่ถูกละเมิดของมหาสงครามในการขอขมา สหพันธรัฐอเมริกาจึงได้ถูกขอให้อภัยช่วยปกป้องรักษาอารัมมีย์ สหพันธรัฐอเมริกาไม่ยอม ดังนั้นท่านประธานาธิบดีวิลสันจึงถูกเชิญให้เป็นผู้ชักพรมแทนของอารัมมีย์ และเขาได้ทำไปแล้วตามคำขอของนั้น

ถึงแม้ว่าสหพันธรัฐอเมริกาจะไม่เข้าสมาคมสันนิบาตชาติก็ ก็นับว่าได้แสดงความกระหาย
ให้ โลกเห็นว่าเป็นผู้ต้องการความสงบระหว่างชาติประเทศหนึ่ง โดย :-

๑. ได้เรียกประชุมขึ้นที่กรุงวอชิงตันเมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๒ (พ.ศ. ๒๔๖๕) มี
ผู้ขึ้น อังกฤษ สหพันธรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อิตาลี ตามชาติแรกได้ตกลงกันเพื่อการ
สร้างทัพเรือ และทำลายเรือรบเสียอันมาก

๒. สหพันธรัฐอเมริกาได้เรียกประชุมอีกครั้งหนึ่งที่เฮนนา เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๗
(พ.ศ. ๒๔๗๐) แต่ไม่ได้ประชุมตกลงกันเลยจนข้อเดียว

๓. สหพันธรัฐอเมริกาได้ส่งบุคลากรไปให้ศาลระหว่างประเทศที่กรุง เฮก เสมอ

๔. นายเคลลลอกกเสนานักกระทรวงการต่างประเทศของสหพันธรัฐอเมริกา เป็นผู้
ก่อให้เกิดสัญญา Peace Pact ขึ้นซึ่งมีประเทศของทวีปยุโรปถึงสิบห้าประเทศ ได้พร้อมใจกัน
เซ็นที่กรุงปารีส เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๒๘ (พ.ศ. ๒๔๗๑). ความมุ่งหมายแห่ง
สัญญานี้ เพื่อระงับการสงครามขึ้นเป็นครั้งแรกโดยสันติวิธี (ตรงกับความมุ่งหมาย
ของสมาคมสันนิบาตชาติ)

การห้ามปราม ใน ค.ศ. ๑๙๒๐ (พ.ศ. ๒๔๖๓) รัฐสภาได้เพิ่มกฎหมายขึ้นอีก
ข้อหนึ่ง กฎหมายข้อนี้มีผู้เห็นด้วยอยู่สี่สิบสามคน และไม่เห็นด้วยเพียงสามคน
เท่านั้น ใจความของกฎหมายข้อนี้ คือห้ามไม่ให้มีการค้าขายและการทำเครื่องกัน
ต่าง ๆ ในสหพันธรัฐอเมริกา ที่จริงไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำด้วยความหุนหันพลันแล่นเลย เป็น
ผลแห่งการส่งต่อนันมากกว่าสามสิบแล้ว มีบางมณฑลได้ประกาศห้ามมาก่อนกฎหมายออก
แล้วก็มี

กฎหมายข้อนี้ ใช้บังคับพลเมืองยาก ทั้งนี้จึงได้เกิดมีการช้อนเต้าเถื่อนที่มาจากเมือง
ต่าง ๆ ในแถบตะวันออกของแคนาดา จากเม็กซิโกและจากเมืองต่างๆ ในมหาสมุทรแอตแลนติก
เป็นอันมาก

รัฐบาลอังกฤษได้สัญญาว่าจะช่วยเหลือไม่ให้มีการซ่อนเร้นเล้าเถื่อนได้ ในเรือสินค้าอังกฤษ
ในมหาสมุทรแอตแลนติกและในหมู่เกาะอินเดียตะวันตก

กฎหมายห้ามครว้นสำคัญมาก จนเป็นผลกระทบกระเทือน ถึงการเลือกประธานาธิบดี
นายฮูเวอร์ Hoover ผู้มีใช้บังคับกับนายสมิธ Smith ผู้ไม่รังเกียจนักคม

ถึงแม้ว่าจะเป็นการยากลำบากสักเท่าไรก็ตาม ในการที่จะบังคับให้กรมกรวางจำพวกอยู่
ใต้กฎหมายข้อนี้ และหวังว่าในภายหน้าเด็ก ๆ สมัยหลัง ๆ คงจะไม่ได้รับการอบรมให้ชอบ
เครื่องมือนเมา อย่างไรก็ดี นี่แหละเป็นความมุ่งหมายอันแท้จริงของผู้ออกกฎหมายข้อนี้ ที่
จะหวังเห็นผลดีในข้างหน้า

เวลานั้นนายคลีฟแลนด์เป็นประธานาธิบดี และต่อไปนายฮูเวอร์ได้รับเลือกเป็นแทน เข้ารับ
ตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ นี้ เป็นกันเอยอกหนึ่งระบอบกาลสับ

เม็กซิโก สหพันธรัฐอเมริกาได้ถูกนิยามว่าจัดการเข้มงวดนัก เม็กซิโก Mexico
นิการากัว และนิการากัว Nicaragua มากเกินไป การนิยามนี้มิใช่ว่าจะปราศจากโทษให้ถูก
และประเทศต่างๆ มูลเสียเลยก็หาไม่ สหพันธรัฐอเมริกามีอำนาจและบ่อแร่อยู่ในประเทศ
ในแถบนี้ได้ และเมื่อเกิดการวุ่นวายขึ้นคราวใด สหพันธรัฐอเมริกาเป็นต้องส่งทหาร
ของคนเข้าไปปราบปรามการวุ่นวายนั้นเสมอ ณที่ประชุมวิบัติต่าง ๆ
ของอเมริกาที่ควิยา วิบัติก่อนนี้ ได้ศึกษาการเข้าซัดขวางของ สหพันธรัฐอเมริกา
อย่างรุนแรง สหพันธรัฐอเมริกาไม่ยอมเอาเรื่องของเมืองนิการากัวขึ้นมากลในที่ประชุม ดังกับ
ทำให้ผู้แทนของอาเจนตินา Argentina โกรธและออกไปเสียจากที่ประชุมเลย ๆ
การส่งกองทหารเข้าไปซัดขวาง ถ้าจะเปรียบก็เหมือนกับพวกอังกฤษ ญี่ปุ่น และ
อเมริกา ส่งกองทหารบุกและเรือเข้าไปยุ่งย่ามในเซียงไฮ้ เมื่อค.ศ. ๑๙๒๗ (พ.ศ. ๒๔๗๐)
รวางสงครามกลางเมืองจีน

เม็กซิโก

ตั้งแต่เกิดมหาสงครามการเมืองของเม็กซิโกยุ่งเหยิงมาก เรื่องยุ่งเหยิงที่สำคัญคือ
รัฐบาลเล็กลัทธิคริสต์ศาสนาฝ่ายคาทอลิก Catholic Church มีหน้าข่าวรัฐบาล ยังวิบเขาสล
ประโยชน์หลายทิศทาง ๆ ของวัดไปเสียด้วย ได้เกิดมีการรุมพ้องถึงกับเลือกตกขางออก พวก
นักพรตและพวกที่ถูกฆ่าตายเป็นอันมาก รัฐบาลได้ ทำให้เป็นที่เข้าใจว่าประเทศของได้ วยความ
อุปถัมภ์จากผู้นับถือทางเคียว จะมั่งมีนักก็ได้ จะเกี่ยวข้องกับการเมืองก็ได้ และจะทำ
อะไรก็ต้องทำแต่สิ่งที่อยู่ในวงของตัวเท่านั้น

สำหรับรัฐบาลต่าง ๆ ในตอนใต้ เราจำเป็นต้องกล่าวถึงสองสามประเทศ
เท่านั้น คือ เปรู Peru ชิลี Chili และอาเจนตินา

เปรูและชิลี

ประเทศทั้งสองนี้โตการุ่นวาย เนื่องจากทะเลาะกันถึงเรื่องเมืองทาคนา Tacna และ
อาริกา Arica, ต่างก็จะเป็นของตน ปัญหาอันที่นานปรธานาธิบดีคูลิดจ์ Coolidge ของ
ส.ป. อเมริกาได้ พังเจ้าหลวงออกไปตัดสินไกล่เกลี่ยจนเป็นที่เรียบร้อย

อาเจนตินา

เป็นตัวอย่างอันดีสำหรับรัฐบาลที่เจริญก้าวหน้าในเมืองนี้ มีชนชาวยุโรป ตอนเหนือไปอยู่
กันมากมาย จึงได้มีการทำมาหากันใหญ่โต และพวกยุโรปเหล่านี้ได้ลงทุนรอนสร้างบริษัท
รถไฟและโรงทำเคียวของกระบือใหญ่โต

อียิปต์ (ไอยคุปต์)

๑. เมื่อครั้งมหาสงคราม อังกฤษไปรบกับกรีซ และได้ส่ง ทหารยกไปไล่ พวกเติร์ก ให้
ออกเสียจากคลองสุเอซ

๒. เมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๕ (พ.ศ. ๒๔๖๒) จนชาวไอยคุปต์ได้ก่อการกำเริบตาม
เมืองต่าง ๆ ความมุ่งหมายก็เพื่อต้องการจะให้ ไอยคุปต์เป็นเอกราช อังกฤษได้ส่งคน
นักการเมือง ซึ่งมี ลอร์ด มิลเนอร์ *Milner* เป็นประมุขไปทำการไต่สวน และได้
รายงานว่า ไอยคุปต์ควรได้รับความอิสระภาพโดยมีข้อจำกัดต่อไปนี้:-

ก. ที่ดินในแคว้นคลองสุเอซอังกฤษเป็นผู้ปกครองรักษา และตั้งมั่นว่าเป็นช่องอังกฤษ

ข. ไอยคุปต์เป็นเอกราชเต็มและอังกฤษก็จะเป็นผู้ปกครองรักษา และยังคงกันมิให้ถูก
ย่ำยีจากประเทศอื่น ๆ

ค. เป็นการขอแทน ไอยคุปต์จะทำสัญญาด้วยประเทศหนึ่งประเทศใดที่เป็นภัย
ต่ออังกฤษไม่ได้

ง. ไอยคุปต์ก็ขอมอบให้ อังกฤษส่งคนไปดูแล จัดบทกฎหมายต่าง ๆ สำหรับชาว
ต่างประเทศ

จ. ก็ขอมอบให้ อังกฤษส่งผู้แทนไปเป็นที่ปรึกษาของกระทรวงการเงิน

๓. เมื่อ ค.ศ. ๑๘๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔) ได้เกิดมีการลาถวุ่นวายขึ้นอีก และ
อังกฤษได้ส่งกองทัพอังกฤษไปรบกับพวกชนชาวต่างประเทศ ใน ค.ศ. ๑๘๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๗)
เซอร์ ดี สแต็ค *Lee Stack* นายทหารผู้ใหญ่ของอังกฤษถูกฆาตกรรม ผู้ที่กระทำการฆาตกรรม
นี้ได้ถูกส่งโทษแล้ว ใน ค.ศ. ๑๘๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๗) ราชานแห่งไอยคุปต์ ซึ่งเคยปกครอง
แผ่นดินมาแต่ก่อน โดยมีรัฐสภาใกล้เคียงมีรัฐสภานั้นเสีย คล้าย ๆ กับว่าไอยคุปต์ยังไม่
ถึงเวลาอันสมควรที่จะมีรัฐสภาทำการแผ่นดิน

อินเดีย

ทั้งแก่มหาสงครามเกิดขึ้น ได้มีการจลาจลวุ่นวายย่อย ๆ ในอินเดีย :-

๑. ใน ค.ศ. ๑๙๑๙ (พ.ศ. ๒๔๖๒) เนื่องจากการมีวสันตฤดูประชุมพลของรัสเซีย ในอาฟกานิสถานและในตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย การจลาจลได้เกิดขึ้นที่เมืองอมริตซาร์ Amritsar ซึ่งกองทัพอังกฤษได้จัดการปราบปรามโดยพลกำลังชีวิตมากมาย
๒. ใน ค.ศ. ๑๙๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔) นายมอนตาญ Montagu เสนาบดีว่าการอินเดียได้ยอมให้ อินเดียปกครองตัวเองหลายประการ อินเดียมีการประชุมกันไว้ เพื่อปรึกษาหารือเรื่องออกกฎหมาย พวกที่เห็นแก่ชาติ Nationalist มีความกระหายอยากจะปกครองตนเอง ฉะนั้นจึงได้เกิดการขบวนการหยุดงาน และจลาจลเป็นอาทิ มีทนายความชาวอินเดียคนหนึ่ง ชื่อ คนชี่ Gandhi ได้ชักชวนความคิดที่จะไม่ร่วมมือกับอังกฤษ ในการค้าขาย และได้ยุยงส่งเสริมให้การซื้อขายจากอังกฤษ ไม่ใช่ โรงเรือนของอังกฤษ และไม่ใช่ศาลของอังกฤษ เขาต้องการให้ชนชาวอินเดียใช้ของทุกอย่างทุกอย่างของอินเดีย เขามีพวกพ้องมากมาย แต่เนื่องจากสุนทรพจน์ที่เขาได้กล่าวให้ที่ประชุมชนฟัง มีความก่อความไม่สงบ เขาเลยถูกจับและถูกจำคุก ในขณะที่เขาอยู่ในคุก เขาไม่ยอมรับประทานอาหารเลย รัฐบาลควรทนไม่ได้ เลยต้องปล่อยให้ออกจากคุก

๓. วิชิตาเนรการของคาลิเฟต ได้กล่าวมาแล้วในตอนเตอร์ก (ทหน้า ๑๐๕) ชนชาวอังกฤษรู้สึกเห็นใจ พวกที่เห็นแก่ชาติอื่นเคยเหมือนกัน แต่เมื่ออินเดียยังคงมีคนท้อแท้ไม่ออกเขียนไม่ได้มากกว่า ร้อยละสิบเก้า แล้วก็เป็นการไม่เหมาะเลยที่จะปล่อยให้ปกครองบ้านเมืองไทยตนเอง อนึ่งถ้าอังกฤษปล่อยให้ปกครองตนเองในเวลานี้ พวกอินเดียก็กลับรบกันเอง เพราะว่าทางหมู่ ทางคน ทางศาสนา เหมือนกับเมื่อครั้งศักราชที่สิบเจ็ด

อังกฤษได้เบียดโอกาสให้ชนชาวอินเดียที่ได้อบรมการศึกษาแล้ว เช่นอนุญาตให้เป็นตุลาการให้เป็นนายทรวร ถ้าชนชาวอินเดีย พวกอินเดียน และมหรหมัก รู้จักปกครองกัน ไม่รบกันในเรื่องศาสนา โดยเห็นแก่ประเทศบ้านเมืองเป็นใหญ่เมื่อไร อังกฤษจะยินดีที่จะค่อย ๆ เอาตัวออกจาก อนุญาตให้ปกครองตนเองเมื่อนั้น

อาฟฆานิสถาน

ราชานแห่งประเทศอาฟฆานิสถาน เมื่อครั้งมหาสงครามเสร็จใหม่ ๆ ได้แสดงว่าชอบพอรักใคร่ประเทศอังกฤษ อาฟฆานิสถานเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ระหว่างรัสเซียกับอินเดียน เมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๕ (พ.ศ. ๒๔๖๒) พระราชองค์นี้ได้ถูกจากกรรม และราชองค์ใหม่ไม่ใคร่จะลงรอยกับอังกฤษ พวกเติร์กได้แย่งส่งเสริมพร้อมด้วยคำแนะนำของรัสเซีย พระองค์ได้ทรงย้ายเข้าไปในอินเดียนและตะวันตกเฉียงเหนือ อังกฤษได้รบคอยช่วยเคเรซมัน ซึ่งในที่สุดอาฟฆานิสถานยอมแพ้ชอยฮางบ ได้กระทำสัญญาต่อกันฉันทมิตรภาพ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔)

เมื่อ ค.ศ. ๑๘๒๘ (พ.ศ. ๒๔๗๑) พระเจ้าอามันนุลลาหุ Amanullah กับราชินีสุรียา Souriya ได้ไปเที่ยวตามประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป จากผลของการไปเที่ยวคราวนี้ ในว่าเมื่อกลับไปยังเปลี่ยนแปลงการปกครองหลายอย่าง เวลานี้ทรงว่าการแผ่นดินฐานสมเด็จพระอนุชาธิราช

N 30

